

PERNAJA FORSBY JA GAMMELBY

INVENTOINTI 2002

Georg Haggrén & Päivi Hakanpää
Museoviraston rakennushistorian osasto

**PERNAJA
GAMMELBYN JA FORSBYNS INVENTOINTI
G. Haggrén & P. Hakanpää 2002**

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Tutkimuskohde: Pernaja Bergby, Erlandsböle, Forsby, Gammelby ja Greggböle
Peruskartta: 3021 06 Illby, 3021 09 Pernå, 3022 04 Juornaankylä ja
3022 07 Liljendal
Peruskoordinaatit: X = 6708 - 6712, Y = 3437 - 3444, Z = 0 - 55 m mpy
Tutkimuksen laatu: Inventointi (osayleiskaava)
Kohteen ajoitus: Kivikausi – 1900
Kenttätöyönjohtaja: FT Georg Haggrén
Tutkija: HuK Päivi Hakanpää
Tutkimuslaitos: Museovirasto, Rakennushistorian osasto
Kenttätöaika: 23.9.--22.10.2002
Tutkimuskustannukset: 6377 € Pernajan kunta
Esinelöydöt: Kansallismuseon kokoelmat, historiallisen ajan kokoelmat
KM 2002070-2002073
Mustavalkonegatiivit: 125258: 1-79
Diapositiivit: 125259: 1-60
Alkuperäisen inventointikertomuksen säilytyspaikka:
Museovirasto, Rakennushistorian osaston arkisto (MV:RHOA),
Kulttuuritalo, Helsinki
Inventointikertomuksen kopiot:
Museoviraston Arkeologian osaston arkisto,
Pernajan kunta,
Porvoon museo
Aikaisemmat tutkimukset:
-Härö, Erkki 1982: Valtakunnallinen ruukki-inventointi. Pernaja,
Forsbyn ruukki. *MV: RHOA*.
-Gylling, Hjalmar 1887: Om geologien för de gamla
silfvermalmsskärpningarna vid Forsby i Pernå. *Meddelanden från
industristyrelsen IV*.
-John, C. H 1827: Relation. *KA: Vuorihallitus: Kertomukset
malmilöytöjen johdosta tehdyistä tutkimusmatkoista 1769-1858 Ed:1*.
-Karjalainen, Taisto 2000: Valtatie 6 parantaminen välillä Koskenkylä
Kimonkylä. Tielinjan inventointi. *Museovirasto Arkeologian osaston
arkisto*.
-Masonen, J, Heikkinen, M 1986: Suuri rantatie Pernajassa.
Inventointikertomus 1986. *Uudenmaan tie- ja vesirakennuspiiri*.
-Pohjakallio, Lauri 1969: Pernajan muinaisjäännösten inventointi 1969.
Museovirasto Arkeologian osaston arkisto.
-Topelius, Gustaf 1908: Pernå och Liljendal (inventering). *Museovirasto
Arkeologian osaston arkisto*.

SISÄLLYS

YLEISKARTTA (1:20 000)

1. JOHDANTO	3
2. YMPÄRISTÖN KUVAUS	3
3. MENETELMÄT	4
4. ESIHISTORIALLISET KOHTEET	5
5. ASUTUSHISTORIALLISET KOHTEET	7
6. ELINKEINO- JA TEOLLISUUSHISTORIALLISET KOHTEET	10
7. TIET	13
8. HAUTAPAIKAT JA SOTAHISTORIALLISET KOHTEET	14
9. YHTEENVETO	15
LÄHDELUETTELO	16
KOHDELUETTELO	17
KOHDEKUVAUKSET	20

LIITTEET

1. Mustavalkonegatiiviluettelo
2. Dialuettelo
3. Löytöluettelo
4. Historiallinen kartta-aineisto

1. JOHDANTO

Pernajan kunta tilasi syyskuussa 2002 Museovirastolta muinaisjäännösinventoinnin Gammelbyn-Forsbyn alueelta. Inventointi liittyy alueella tehtävään osayleiskaavaan. Sen laatimisesta vastaa DI Seppo Lamppu T:mi Seppo Lampusta.

Osayleiskaava-alueelta odotettiin löytyvän enimmäkseen historiallisen ajan muinaisjäännöksiä, joten inventointi tehtiin Museoviraston rakennushistorian osaston toimesta. Inventoinnin kustannuksista (6377 €) vastasi tilaaja eli Pernajan kunta. Koska alueella oli jo ennestään tunnettuja esihistoriallisia muinaisjäännöksiä, inventointi toteutettiin tiiviissä yhteistyössä arkeologian osaston kanssa. Kyseessä oli moniperiodinen inventointi, jossa vanhimmat kohteet olivat kivikautisia nuorimpien ajoittuessa 1800-luvulle. Inventoijina toimivat FT Georg Haggrén ja HuK Päivi Hakanpää. Gammelbyssä ja Bergbyssä 11.11.2002 apuna olivat fil. yo. Heini Hämäläinen ja fil. yo. Ulrika Rosendahl. Yhtä aikaa muinaisjäännösinventoinnin kanssa tällä osayleiskaava-alueella tehtiin FM Satu Frondeliuksen toimesta rakennusinventointi.

Inventointi tehtiin syys-marraskuussa 2002. Työ aloitettiin kartta- ja arkistoselvityksin, joiden jälkeen siirryttiin kenttätöihin. Maastossa käytiin välillä 23.9 - 22.10. 2002 yhteensä yhdeksänä päivänä. Lokakuun 12. päivän jälkeen aikainen talventulo vaikeutti inventointia ja viimeisiä maastopäiviä jouduttiin siirtämään lokakuun lopulle.

Gammelbyn-Forsbyn alueen ohella tarkastettiin Pernajan Särkilahdessa kaksi arkisto- ja karttaselvityksissä löytynyttä historiallisen ajan muinaisjäännöskohdetta (24 ja 25).

2. YMPÄRISTÖN KUVAUS

Inventointialue sijaitsee Forsbynlahden pohjukan pohjoispuolella. Alueen länsiosan muodostaa Gammelbyn peltoaukea (Gammelbyslätt), jota halkoo kolme puroa. Niistä suurimmat ovat Gammelbybäcken ja Träskesbäcken. Maaperä pelloilla on savea ja hiesua. Peltoaukealla on pieniä moreenimäkiä ja kallioita, joiden rinteille asutus on keskittynyt. Lännessä, pohjoisessa ja idässä Gammelbyn tasankoa rajaavat laajemmat kalliot ja moreeniharjanteet, jotka enimmillään nousevat 40-60 m mpy korkeuteen.

Osayleiskaava-alueen itäosaa halkoo pohjoisesta etelään virtaava Forsbyån eli Koskenkylänjoki, joka laskee alueen eteläosassa Forsbynlahteen. Inventointialueen pohjoisosassa joki on laajentunut Hammarträsketiksi. Tästä 7,0 m mpy korkeudella olevasta järvestä joki purkautuu Hammarforsin koskien läpi Mellanån-nimiseen suvantoon. Sen pinta on nykyään 4,6 m mpy korkeudella, mutta aiemmin se on ollut matalammalla ja esim. länsirannalla vanhaa peltoa on jäänyt veden alle. Mellanåsta joki laskee Alaruukin kivikkoisten koskien läpi Suomenlahdesta työntyvän Pernajanlahden pohjukassa sijaitsevaan Forsbynlahteen.

Ylävirran suunnalla Koskenkylänjoki halkoo savitasankoa, mutta Forsbyn alueella se ylittää kallioselänteitä, joiden väliin ja ympäristöön jää suppeampia savikkoalueita. Forsbyn pellot sijoittuvat näille savi- ja hiesualueille. Asutus on puolestaan sijoittunut kosken ja peltojen läheisyydessä oleville rinteille. Alueen pohjoisosassa, joen länsipuolella on kallioita ja niihin liittyvä Hannusmalmenin laaja hiekkamuodostuma, joka on tärkeä pohjavesialue. Luoteessa ja idässä inventointialue rajautuu laajaan kallio- ja moreenialueeseen. Forsbynjoen suiston itäpuolella on kallioita, joista laaja osa on louhittu tielaitoksen tarpeisiin.

Alueen kallioiden ja moreenimäkien valtapuulaji on mänty, alarinteillä on myös kuusimetsää. Lehtimetsiä alueella on vähän, vaikka yksittäisiä jalopuita (mm. tammi, vaahtera) esiintyy monin paikoin peltojen laitamilla. Viljelysaukeilla vallitsee pelto- ja niittykasvillisuus.

Gammelby edustaa hyvin säilynyttä ja harmonista perinteistä maalaismaisemaa. Forsbyn eli Koskenkylän koskien voimaa on hyödynnetty myllyjen sekä rauta- ja sahateollisuuden tarpeisiin. Siellä rakennettua maisemaa hallitsevat Forsbyn kartano ja muut ruukin ajalta periytyvät rakennukset.

(Maaperästä ks. Suomen geologinen kartta 3022 ja 3021+3012, ympäristöstä ks. Koivunen 2000)

3. MENETELMÄT

Inventointi aloitettiin tunnettujen kiinteiden muinaisjäännösten ja irtolöytökohteitten selvittämisellä. Lauri Pohjakallio on vuonna 1969 inventoinut Pernajan pitäjän. Tämän jälkeen ei osayleiskaava-alueelta ole tullut tietoon uusia esihistoriallisia muinaisjäännöksiä. Vuonna 2000 Taisto Karjalainen inventoi valtatie 6:n parantamista koskevan alueen välillä Koskenkylä Kimonkylä. Tuolloin tehty inventointi kattoi myös nyt tarkasteltavan osayleiskaava-alueen itäosia. Syksyn 2002 inventoinnissa tarkastettiin kaikki tunnetut esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset ja niistä kerätyt tiedot päivitettiin. Niiden lähiympäristöstä etsittiin inventointiajan sallimissa puitteissa myös uusia kohteita.

Historiallisen ajan muinaisjäännöksiä alueelta ei ollut aiemmin inventoitu lukuun ottamatta Forsbyn ruukin aluetta, jossa Erkki Härö on 1982 tarkistanut ruukkiin liittyvät rakennukset, rauniot ja muut jäänteet. Tässä inventoinnissa löytyneet teollisuushistorialliset muinaisjäännökset tarkistettiin.

Inventoinnin alussa tutkittiin alueen vanha kartta-aineisto (ks. Liite 4). Useimmista kylistä on säilynyt 1680-1707 välillä laadittu kartta. Gammelbyn alueelta on maanmittauslaitoksen kartta-arkistossa kolme vuotta 1800 vanhempaa karttaa, joista vuosina 1782-1784 tehty isojakokartta kattaa myös Bergbyn. Greggbölestä on karta vuodelta 1765. Erlandsbölestä on kaksi vuotta 1800 vanhempaa karttaa. Västerforsbystä on kartta vuodelta 1690. Uudenmaan maanmittauskonttorin arkistossa on lisäksi konseptikartta Väster- ja Österforsbystä vuodelta 1762. Lisäksi Ruotsin valtionarkistossa on Forsbytä koskeva kartta vuodelta 1680 sekä suurimittakaavainen Pernajan pitäjän kartta vuodelta 1749. Kahdesta viimeksi mainitusta kartasta ei nyt ollut käytettävissä kuin pienet valokuvakopiot. Lisäksi 1700-luvun lopussa laadittu ns. Kuninkaankartasto kattaa koko inventointialueen (Alanen & Kepsu 1989).

Inventointialueen kylien asutus selvitettiin keskiaikaisten asiakirjojen (FMU I-VIII, REA), vanhimman eli vuonna 1543 laaditun maakirjan (KA 2936) sekä Suomen asutuksen yleisluettelon avulla (KA: SAY Pernaja). Forsbyn ruukin alle jääneitä alueita lukuun ottamatta yksittäisten talojen vaiheet selvitettiin 1700-luvun alkuun asti. Torpat jätettiin tämän inventoinnin ulkopuolelle. Forsbyn rautaruukin historia selvitettiin tutkimuskirjallisuudesta sekä osin Vuorikollegion arkistosta kerätyistä tiedoista.

Asiakirjoista ja vanhoista kartoista etsittiin historiallisen ajan muinaisjäännösten kannalta lupaavat kohteet, jotka sitten tarkastettiin maastossa. Mahdollisten muinaisjäännösten etsinnässä käytettiin lisäksi apuna maaperäkarttaa sekä vanhasta karttamateriaalista löytynyttä nimistöä. Maastotöiden yhteydessä haastateltiin lisäksi alueen asukkaita ja maanomistajia.

Maastossa kohteet tarkastettiin ja mitattiin. Dokumentoinnissa käytettiin apuna inventointilomakkeita, joista tiedot on kerätty tämän raportin kohdekuvauxsiin. Kohteiden paikkatiedot on merkitty peruskarttaotteiden ohella digitaaliselle karttapohjalle.

Kohdekuvauksiin on merkitty kunkin muinaisjäännöksen suojeluluokitusehdotus. Luokkaan 1 kuuluvat kohteet ovat valtakunnallisesti merkittäviä ja tieteellisesti tärkeitä kohteita, joiden säilyminen olisi turvattava kaikissa olosuhteissa. Luokkaan 2 kuuluvat muut suojeltavat muinaisjäännökset. Luokkaan 3 lasketaan kohteet, jotka eivät vaadi erityistä suojelua (esim. kokonaan tuhoutuneet muinaisjäännökset).

Kuvattujen kohteiden ohella tarkistettiin joukko muita paikkoja, joista ei löytynyt kiinteitä muinaisjäännöksiä. Näistä kohteista on erillinen luettelo.

4. ESIHISTORIALLISET KOHTEET

KIVIKAUSI

Pernajanlahden pohjukka ja siihen laskenut Forsbynjoki ovat kautta aikojen tarjonneet hyviä mahdollisuuksia pyyntiin ja etenkin kalastukseen. Kivikaudella Gammelbyn-Forsbyn alue on ollut aluksi saaristoa ja sittemmin rantavyöhykettä. Kivikaudella rannan tuntumassa sijainneet asuinpaikat ovat nykyisin noin 25-30 m merenpinnan yläpuolella. (Karjalainen 2000)

Österforsbyn Brännmalmenilta eli aivan inventointialueen itäpuolelta on vuonna 1999 löytynyt mesoliittinen eli esikeraaminen asuinpaikka. Nyt inventoidulta osayleiskaava-alueelta ei aivan näin vanhaa eli yli 6000 vuoden takaista asutusta tunneta, mutta Västerforsbyssä sijaitsevalla Hannusmalmenin kallio- ja harjualueella on viimeistään kampakeraamisella ajalla (4200-2500 eKr) ollut asutusta. Tuolloin Hannusmalmenin itäpuolella on ollut Forsbynjoen suisto ja länsipuolella suojaisa merenlahti. Sen rannoilla ovat sijainneet Hannusmalmen I, II ja III:n asuinpaikat, jotka löytyivät Lauri Pohjakallion vuonna 1969 tekemässä inventoinnissa. Hannusmalmen I on pääosin omakotitalojen piha-alueita (3), Hannusmalmen II ja III sijaitsevat puolestaan länteen viettävällä hiekkapohjaisella metsärinteellä. Hannusmalmen II:n alueelta löytyi syksyn 2002 inventoinnissa ainakin kaksi asuinpaikkaa.(4,5)

Hannusmalmenin asuinpaikkojen ketju jatkuu nyt inventoidun alueen ulkopuolelle, mistä harrastaja-ärkeologi Rune Nygård on äskettäin löytänyt Riken Riksängenin asuinpaikan. Nygård kertoi tästä Hannusmalmenin pohjoispäässä sijaitsevasta kohteesta allekirjoittaneille lahjoittaen samalla sieltä keräämänsä löydöt Kansallismuseon kokoelmiin. (KM 33386:1-3)

PRONSSIKAUSI

Hannusmalmen IV:n mahdollinen asuinpaikka löytyi vuonna 1968, jolloin sieltä talletettiin mm. yksi pala keramiikkaa. Kohde ajoitettiin alustavasti pronssikauteen, mutta on sittemmin mainittu keskiaikaisena. Nyt paikalta löytyi ainoastaan historiallisen ajan punasavikeramiikan pala. Paikka on nykyisin alavaa peltoa ja on luultavaa, että kyse on asuinpaikan sijaan irtolöytökohteesta. On mahdollista, että löydöt ovat kulkeutuneet joko paikan länsipuolisesta metsikköisestä rinteestä tai eteläpuoleiselta, noin seitsemän metriä ylempänä sijaitsevalta pellolta, jolla ei nyt voitu tehdä pinta-poimintaa.(6)

Suuret hautaröykkiöt eli hiidenkiukaat ovat ominaisia rannikon pronssikauden kulttuurille. Sellainen on myös kahden Västerforsbyn alueen korkean kallion eli Jättebergin ja Ninkosmalmenin huipulla. Molemmilta röykkiöiltä on ollut esteetön näköala laajalle ympäristöön.(1, 7) Ninkosmalmenin hiidenkiukaasta on jäljellä vain alimpia kivikertoja. Kohdetta oli hajotettu jo paljon ennen vuo-

den 1969 inventointia. Ninkoskmalmenin vanhastaan tunnetun rökkiön itäpuolella on ilmeisesti ollut pienemmistä kivistä ladottu rökkiö, joka sekin on hajotettu. Aivan rökkiöiden vierestä kulkee nykyisin ulkoilureitti. Kolmas vanha rökkiökohde Jätteberg II sijaitsee Jätteberg I:n eteläpuoleisessa metsikössä olevan matalan harjanteen huipulla. (2) Inventoinnissa tarkistettiin eräitä muita korkeita kallioita mm. Jorvasberget, mutta uusia rökkiökohteita ei löytynyt. Västerforsbyn alueella eli näiden kolmen rökkiökohteen ympäristössä on todennäköisesti pronssikautisia asuinpaikkoja, mutta niitä ei inventoinnissa löytynyt.

RAUTAKAUSI

Pernajan alueelta, etenkin Malmsbystä on vanhempaan rautakauteen ajoittuvia löytöjä. Nuoremmalta rautakaudelta niitä ei tunneta. Uusimaa onkin vallitsevan käsityksen mukaan ollut nuoremmalla rautakaudella lähes asumaton. Nyt tehdyssä inventoinnissa ei löytynyt rautakautisia muinaisjäännöksiä. Ns. Meinanderin huvilan pihalla Greggbölessä sijaitsevaa kivilatomusta on epäilty rautakautiseksi rökkiöksi, mutta inventoinnissa varmistui, että latomus on todennäköisesti vasta 1800-luvulta tai 1900-luvun alusta. (10)

HISTORIALLINEN AIKA

Pernajan alue oli rautakauden lopulla hämäläisten eräseutuna, mahdollisesti siellä oli myös harvaa pysyvää suomalaisasutusta. Tähän viittaa vanha suomalaisperäinen nimistö, jota on Gammelbyn ja Forsbyn alueella mm. Ninkoskmalmen. Kiinteä asutus vakiintui Pernajaan viimeistään 1200-luvulla, kun Itä-Uudenmaan rannikolle saapui runsaasti uudisasukkaita Keski-Ruotsista. (Orrman 1990)

Pernajan pitäjä syntyi samannimisen merenlahden ympärille. Sen länsipuolelle muodostui Porvoon ja itäpuolelle Pyhtään pitäjä. Yhdessä niiden kanssa Pernaja on Itä-Uudenmaan vanhimpia pitäjiä. Pernaja mainitaan säilyneissä historiallisissa lähteissä ensi kerran vuonna 1352, jolloin pitäjä määritettiin Porvoon kappelina regaalipitäjäksi (REA 152. Regaalipitäjä tarkoittaa, että kuninkaalla oli oikeus nimittää sen kirkkoherra).

Pernajanlahden pohjukan kattavalla inventointialueella sijaitsee kaksi vanhaa emäkylää, Gammelby ja Forsby. Gammelbystä ovat jo keskiajalla erkautuneet Bergbyn, Erlandsbölen, Greggbölen ja Pålbölen kylät. Niistä pohjoisin eli Pålbole jää kokonaan inventointialueen ulkopuolelle. Forsbyn emäkylä ulottui kosken molemmille rannoille ja se jakautui useihin pienempiin kyliin, joista Uppby, Västerby ja Kullby sijaitsivat kosken länsipuolella ja Österby puolestaan itäpuolella. Forsbyn ja Gammelbyn välinen raja vahvistettiin vuonna 1448, jolloin Gammelbyltä evättiin oikeus Forsbyn koskiin. Samainen asiakirja on vanhin, missä nämä kylät mainitaan nimeltä. (FMU 2773)

Suomenlahden pohjoisrantaa seurannut Turusta Viipuriin vienyt Suuri rantatie (nyk. Kuninkaantie) kulki Gammelbyn ja Forsbyn läpi. Tien ja meren ansiosta seutu oli jatkuvasti tiiviissä yhteydessä muuhun valtakuntaan. Pernajanlahden pohjukkaan laskevan Forsbyn- eli Koskenkylänjoen sekä sen edustan merenlahden kalastuksella oli keskiajalla tärkeä merkitys. Lisäksi Forsbyn koskea hyödynnettiin jo varhain myllynpaikkana. Vuonna 1682 Forsbyhyn perustettiin Itä-Uudenmaan vanhin rautaruukki.

5. ASUTUSHISTORIALLISET KOHTEET

KESKIAIKAISET KYLÄTONTIT

GAMMELBYN KYLÄ

Gammelbyn vanhimmat pellot keskittyvät Rusthållarbackenin pohjoispuolelle. Samaisen mäen eteläpuolella, jossa nykyään on laaja peltoaukea, oli vielä 1700-luvulla laaja niittyalue. Nykyisen Gammelbyn talot ovat vanhimmissa kartoissa (1707 ja 1761) hajautuneet useille tonteille, joiden ympärillä on erillisiä peltoja. On mahdollista, että Gammelbynä tuntemamme kylä on muodostunut keskiajalla kahdesta tai kolmesta pienemmästä kylästä, joista kukin on ryhmittynyt omaan puro-laaksonsa.

Gammelby mainitaan ensi kerran vuonna 1448 laaditussa tuomiokirjeessä (FMU 2773). Kylässä oli vanhimman eli vuoden 1543 maakirjan mukaan 13 taloa, joiden verotusarvo nousi yhteensä 6½ veromarkkaan (KA 2936, 66-67). Luku oli pitäjän korkeimpia, mikä Gammelbyn nimen ohella kertoo sen iäkkyydestä suhteessa muihin kyliin. Koko Etelä-Suomessa tapahtui vuoden 1555 tienoilta alkaen yli 150 vuoden ajan mittavaa autioitumista. Näin kävi myös Gammelbyssä, jossa talojen lukumäärä oli 1600-luvun loppuun mennessä vakiintunut kahdeksaan kantatilaan. (Tiedot kylien ja yksittäisten talojen vaiheista on kerätty Suomen asutuksen yleisluettelosta, KA: SAY Pernaja 1543-1713)

Monista naapurikylistä poiketen pääosa Gammelbystä säilyi venäläisten 25-vuotisen sodan alussa kevättalvella 1571 tekemiltä ryöstöretkiltä. Viholliset polttivat kylästä tuolloin ainoastaan kaksi taloa, myöhemmät Båtsmansin ja Tyskaksen. Samaiset talot sijaitsivat vuoden 1700 tienoilla Bondbackenin pohjoisosassa. Koska talvella 1571 tuhoutui myös pohjoisessa olevan naapurikylän Pålbölen yksi talo, on todennäköistä, että Båtsmans ja Tyskas sijaitsivat jo 1500-luvulla samalla paikalla.

Gammelbystä autioitui ensimmäisenä Henrich Hoffmanin tila. Tämä tapahtui 1570-luvun lopulla. Kolme muuta taloa autioitui vuoden 1590 tienoilla, viisi seuraavaa 1600-luvun alkuvuosikymmenillä. Osa autiotiloista asutettiin 1600-luvun kuluessa uudestaan siten, että vuosisadan lopussa kylässä oli yhteensä kahdeksan taloa. Gammelbyn talojen paikat selviävät hyvin vuosien 1707 ja 1761-62 kartoista (Kartoista ks. Liite 4). Todettakoon, että kylän neljä ratsutilaa sijaitsivat tuolloin todennäköisesti alkuperäisillä tonteillaan. Muut talot olivat välillä vuosikymmeniä autioina, joten ne on hyvinkin saatettu siirtää uuteen paikkaan.

Gammelbyn vanhoista tonttimaista läntisintä kutsutaan nykyisin Fredriksbergiksi. Se tai Rusthållarbacken on mahdollisesti muodostanut keskiajan lopulla oman Vibyksi kutsutun pienen kylän. Tähän viittaa se, että Gammelbyn lounaisimmassa osassa esiintyy vanhimmassa eli vuoden 1707 kartassa nimi Vibys gårde. Gammelbyn taloista neljä oli 1600-luvun lopulla siksi vauraita, että niistä muodostettiin ratsutiloja eli rustholleja. Yksi rustholleista oli Fredriksbergin alueella sijainnut Pungars. Kaksi muuta eli Jönsas ja Pellas sijaitsivat ratsutilojen mukaan nimensä saaneella Rusthållarbackenilla, jota voi pitää Gammelbyn nykyisenä keskuksena. Kylän muut jäljelle jääneet talot sijaitsivat Träskesbäckenin itäpuolella, nykyisin Bondbackeniksi kutsutulla mäellä. Sen pohjoisin talo, Tyskas, oli rustholli, muut talot eli Båtsmans, Nybondas, Köpas ja Slåtts puolestaan tavallisia talonpoikaistaloja.

Suuren rantatien vanhin, asutusta seurannut linjaus kulki Rusthållarbackenin pohjoispuolelta Gammelbyn peltojen halki Bondbackenille ja sieltä edelleen kaakkoon kohti Bergbytä. Tien uudempi

linjaus, joka lienee rakennettu esivallan käskystä 1620-1630-luvuilla, seurasi puolestaan Gammelbybäckenin pohjoisrantaa ja ohitti Rusthällarbackenin eteläpuolelta yhtyen sitten jälleen vanhaan linjaan ja jatkuen edelleen kohti Bergbytä ja Forsbytä. (23)

Gammelbyn kadonneista taloista ainakin osa sijaitsi Suuren rantatien vanhimman linjauksen varrella. Kaksi autiota tonttia, joiden välistä tie kulki, on merkitty vuoden 1707 karttaan Träskesbäckenin länsirannalle. Puoli vuosisataa myöhemmin tontit oli raivattu pelloksi. Paikalla on ollut myös rantatien silta ja sen vieressä Springkällaniksi kutsuttu lähde. Nytemmin lähde on täytetty, mutta vielä 1970-luvulla sen hirsikehikko on ollut näkyvissä ja sen vettä on käytetty. Myös tie siltoineen toimi tuolloin vielä kylätienä (Magnus Tennbergin tiedonanto 10.10.02). Nykyisin tie on kadonnut ja sen vieressä matalilla kumpareilla sijainneet tontit ovat peltona. Inventoinnissa paikalta löytyi pala sekä keskiaikaista että 1500-luvun lopun keramiikkaa. Tietä pitkin kulki usein sotilasosastoja, joten juuri tien varren talot joutuivat usein kovimman rasituksen kohteeksi. Kylän yksittäisten talojen historian perusteella tontit ovat todennäköisimmin autioituneet vuosien 1580 ja 1690 välillä. Lähteen nimen perusteella on mahdollista, että yksi näistä taloista on ollut vuoden 1543 maakirjassa kylän suurin talo, jonka omistajana oli sittemmin Per Sprint ja joka autioitui noin vuonna 1690. Tomtäkerilla sijaitsevat kaksi, mahdollisesti kolme tonttia muodostavat muinaisjäännösalueen. (11)

Kylän muiden talojen vanhimpiin tonttimaihin liittyviä muinaisjäännöksiä ei inventoinnissa löytenyt. Sekä Fredriksbergin, Rusthällarbackenin että Bondbackenin alueet ovat nykyisin maatalojen talouskeskuksina, joiden alla ja ympäristössä saattaa kuitenkin olla kylän keskiaikaiseen asutukseen liittyviä jäänteitä.

GREGGBÖLE

Gammelbyn eteläpuolella sijaitsee Greggbölen kylä, jonka keskuksena on ratsumies Jost Småpepperin 1550-lvun lopulla perustama kartano. Vuonna 1543 Greggbölessä oli kolme taloa, joiden yhteinen verotusarvo oli 1½ veromarkkaa (KA 2936, 68). Ratsumies, myöhempi profossi Jost Småpepper hankki noin vuonna 1557 taloista kaksi haltuunsa ja yhdisti ne kartanokseen. Hänen poikansa Sigfred Småpepper jatkoi isänsä aloittamaa ratsupalvelusta ja viimeistään tällöin sukua alettiin pitää aatelisena. Kolmas talo pysyi itsenäisenä 1600-luvun alkuun, jolloin se autioitui. Tällöin Jost Småpepper nuorempi otti sen haltuunsa ja liitti myöhemmin kartanoonsa. Venäläiset polttivat kylän talot talvella 1571.

Greggbölen kartano sijaitsee kylän maiden itäosassa, mutta on luultavaa, että kylän vanhemmat tontit ovat olleet lännempänä. Todennäköisin tonttimaan paikka on nykyisen huoltoaseman ja Robin Hood-myyvälän eteläpuolisen metsäkumpareen eteläosassa. Samalla paikalla on ollut 1700-luvulla torppa, johon liittyviä kivijalkoja on yhä näkyvissä (8).

Greggbölen kartanon nykyinen päärakennus on vuodelta 1827. Päärakennuksen itäpuolella on laaja kiviaidalla erotettu puutarha ja länsipuolella etupiha talousrakennuksineen. Päärakennus sijaitsee puutarhan keskiakselilla ja on luultavaa, että molemmat kuuluvat samaan 1800-luvun alun muotia noudattelevaan symmetriseen piha- ja puutarhasuunnitelmaan. Päärakennus puutarhoineen sijaitsee tonttimaan pohjoisosassa ja ne lienee ainakin osin perustettu vanhalle pellolle. Kartanon tonttimaan lounaiskulmassa on pieni tasanne, jossa on mm. kivijalkakiviä. Paikka on vanhaa asutusta ajatellen suotuisampi ja sijainniltaan lähempänä peltoja kuin nykyisen päärakennuksen kohta. Asutus lienee aiemmin painottunut tähän osaan tonttimaata. (9)

ERLANDSBÖLE

Erlandsbölen tonttimaat ja vanhimmat pellot sijaitsevat kylän maiden itäreunassa muodostaen Gammelbyn peltoaukean läntisimmän osan. Kylän länsiosa oli vielä 1600-luvun lopulla kokonaan metsää, vaikka siellä nykyisin onkin laajoja viljelysmaita. Erlandsbölessä oli vuonna 1543 seitsemän taloa, joiden yhteenlaskettu veroluku oli kolme veromarkkaa (KA 2936, 66). Taloluku nousi seuraavalla vuosikymmenellä kahdeksaan. Vanhimman karttamateriaalin (1694) mukaan kylällä oli kaksi tonttimaata. Niistä eteläisempi sijaitsi nykyisen Sprintaksen talon tontilla rajautuen pohjoisessa Gammelbybäckeniin. Pohjoisempi tonttimaa oli puolestaan tästä pari sataa metriä pohjoiseen. Kylän molemmilla tonteilla on nykyisin useita rakennuksia, joiden alla ja ympäristössä saattaa kuitenkin olla kylän keskiaikaiseen asutukseen liittyviä jäänteitä.

BERGBY

Bergby mainitaan ensi kertaa vuonna 1421, jolloin erään Pernajan Kuuskoskea koskevan tuomiokirjeen lautamiesluettelossa esiintyy Swen aa Berghe (FMU 1670). Sattuman oikusta Bergbystä on siten säilynyt varhaisempi maininta kuin isoista naapurikylistä Gammelbystä ja Forsbystä. Vuonna 1543 Bergbyssä oli neljä taloa, joiden yhteenlaskettu veromarkkaluku oli kaksi (KA 2936, 65).

Bergbyn taloista kolme autioitui hetkellisesti 1570-luvun alussa. Todennäköisesti ne joutuivat venäläisten ryöstön kohteeksi talvella 1571. Pernajan kirkkoherra Michael Andersinpoika Brynthe hankki vuoden 1599 tienoilla yhden Bergbyn taloista haltuunsa. Se pysyi tämän jälkeen säätyläisomistuksessa. Viimeistään 1630-luvun puolivälissä muut talot yhdistettiin siihen. Vuonna 1651 Per Gustafsson Lundeberg muodosti Bergbystä säterikartanon. Lundeberg ajautui melko pian taloudellisiin vaikeuksiin, minkä seurauksena Bergby jäi pitäjän moniin muihin kartanoihin verrattuna vaatimattomaksi. (Antell & Cleve 1956, 162-163) Bergbystä muodostettiin 1680-luvulla pysyvästi ratsupalvelusta suorittava rustholli ja 1740-luvulla se siirtyi Forsbyn ruukin omistukseen. Tämän jälkeen se toimi pitkään ruukin ulkotilana.

Vanhin kylää koskeva kartta on isojakokartta vuosilta 1782-1784 eli ajalta, jolloin Bergby oli Forsbyn ruukin ulkotilana. Karttaan on merkitty vain yksi rakennus, jonka paikka on noin 100 metriä nykyisen tonttimaan pohjoispuolella. Kyseistä paikkaa kutsutaan Riebackeniksi eli Riihimäeksi. Mäen sijainti on kylän viljelysten kannalta hyvin keskeinen ja sinne johtivat niin tiet kuin karjakujatkin. Kyseessä on mitä ilmeisimmin kylän vanha, todennäköisesti keskiajalta periytyvä tonttimaa. Tätä päätelmää tukevat myös 10.10.2002 tehdyt inventointihavainnot. Paikan pohjoisosasta löytyi mm. tiilimurskaa, vanha uuniperustus ja kivijalkakiviä. Maastohavaintojen pohjalta paikalla on säilynyt kahden talon tonttimaa. Näiden talonpaikkojen koillispuolella on ollut pieniä peltoja sekä pohjoistuulilta suojaava korkea kallio. Tonttimaan eteläosaa on käytetty maan ja purkujätteiden läjityksessä ja siellä on 1900-luvun puolivälissä sijainnut sikala. Vanhan kylätontin pohjoisosa on hyvin säilynyt, eteläosa puolestaan lähes tuhoutunut. (14)

Myös Bergbyn nykyisen talouskeskuksen paikalla on saattanut olla vanha tontinpaikka, sillä eräessä vuoden 1742 sotatapahtumia kuvaavassa kartassa Ruotsin armeijan Bergbyhyn sijoitettu päämaja on merkitty nykyisen päärakennuksen tienoille. (Ks. Sirén 1965, 42)

FORSBY

Vanhin säilynyt maininta Forsbyn kylästä on vuodelta 1448 (FMU 2773). Forsbyn emäkylä jakautui neljään pienempään usein omiksi kyliksi kutsuttuihin osiin. Niistä Uppby eli Övreforsby, Nederby eli Västerby ja Kullby sijaitsivat virran länsirannalla, Österby itäpuolella. Länsiosan yhteenlaskettu

veromarkkaluku oli vuonna 1543 kuusi markkaa, Österbyn kolme markkaa. Uppbyssä taloja oli vuonna 1543 viisi, Västerbyssä kuusi ja Kullbyssä kaksi. Österforsbyssä oli kaksi tai kolme maa-
kirjaan merkittyä taloa, joiden lisäksi kylässä oli kaksi rälssitilaa. Kaikkien kylien keskusalueet ovat
sittemmin olleet Forsbyn ruukin aluetta ja niillä on 1700-1900-luvuilla ollut ruukkiin liittyviä asuin-
ja muita rakennuksia.

Västerforsbyn länsiosissa Jättebergetin pohjoispuolella on Degerböle-niminen alue, jossa on böle-
nimen perusteella mahdollisesti ollut jo keskiajalla autoitunut asumus. Aikaisesta talventulosta
johtuen tätä paikkaa ei voitu tarkastaa maastossa.

Uppbyn tonttimaat sijaitsee korkealla etelään viettävällä rinteellä, jolla on vanhoja asuinrakennuksia
ja uusia rakenteilla olevia tontteja. Myös Västerbyn tontilla on sekä vanhoja että uusia asuinraken-
nuksia; niistä vanhin on mahdollisesti jopa 1700-luvulta peräisin oleva nippuvasarasepän tupa.
Kullbyn tontilla on iso ruukin työväenrakennus. Österforsbyn tontin alueella on Forsbyn kartanon
talousrakennuksia. Vanhat tonttimaat ovat ainakin osittain tuhoutuneet ruukkiaikana ja sen jälkeen
tapahtuneen rakentamisen myötä.

(Pernajan keskiajasta ks. Antell & Cleve 1956)

6. ELINKEINO- JA TEOLLISUUSHISTORIALLISET KOHTEET

FORSBYN ELI KOSKENKYLÄN RAUTARUUKKI

Suomen ensimmäiset varsinaiset rautaruukit perustettiin 1600-luvun alkupuolella läntisen Uuden-
maan rannikolle. Vuosisadan lopulla ruukkialue levisi itään ja länteen. Näistä vuosisadan lopulla
syntyneistä ruukeista vanhimpia oli Pernajan Forsby. Sen perusti vuonna 1682 vuorikollegion vara-
presidentti Lorentz Creutz, jonka omisti vähän aiemmin hankkimansa Forsbyn ohella myös Pernaj-
an Sarvilahden ja Pyhtään Ahvenkosken kartanot. Erkki Härö on inventoinut ruukin alueen vuonna
1982 (Härö 1982).

Forsbyn ruukki sai perustamisluvan eli privilegion 7.9.1682, mutta sitä oli alettu rakentaa jo aiem-
min. Ruukin alueella on kaksi koskea. Ylemmässä koskessa on kaksi uomaa, joista läntisessä oli
vuonna 1680 kaksi talonpoikaista jalkamylyä, alemman kosken länsirannalla oli puolestaan Tjus-
terbyn kartanon kaksikiviparinen jauhomylly ja vesisaha.

Forsbyn masuunia alettiin kesällä 1681 rakentaa alemman kosken itärannalle vastapäätä kartanon
myllyä ja sahaa. Paikan yläpuolella sijaitti suuren rantatien silta, Landsbron. Ensimmäinen puhallus
eli sulatus masuunissa käynnistyi viimeistään vuonna 1684. Malmi ruukille hankittiin Ruotsista.
Sieltä se tuotiin Forsbyn edustalla sijainneelle lastauspaikalle. Masuunissa tuotettu takkirauta vietiin
vasarapajoilla edelleen jalostettavaksi. Takkiraudantuotannon ohella masuunissa harjoitettiin jo
1600-luvulla padan- ym esineiden valantaa. Vanhin masuuni tuhoutui tulipalossa isonvihan aikana.
Se saatiin rakennetuksi uudelleen vasta vuonna 1739. Masuunirakennuksen pohjoispuolella, saman
katon alla sijaitti malminrouhimo vasaroinen. Masuunin toiminta lakkasi vuonna 1785, mutta ra-
kennus purettiin paljon myöhemmin. Masuunin paikka on tuhoutunut kosken kunnostus- ja maise-
mointitoissa 1990-luvulla. (15)

Kankivasarapajaa alettiin kesällä 1681 rakentaa ylemmän kosken itäiseen uomaan. Läntisen uoman
jalkamylyt purettiin mahdollisesti jo näihin aikoihin ja viimeistään 1700-luvulla. Yläruukin koski
sai pian nimen Hammarforsen. Taonta pajalla käynnistyi viimeistään vuonna 1684. Saman katon
alle rakennettiin pian toinenkin kankivasarapaja. Molemmissa pajoissa oli kaksi ahjoa ja yksi kan-

kivasara, mutta niiden toimintaa häytti veden vähyys ja pula hiilistä. Kun vasarapajat paloivat keuhalla 1696, vain toinen rakennettiin uudelleen. Se tuhoutui uudelleen tulipalossa isonvihan aikana. Se jälleenrakennettiin 1720-luvulla. Vastapäätä vanhaa kaksiahoista vasarapajaa valmistui kosken vastarannalle 1740 myönnetyn privilegion nojalla toinen samankaltainen paja. Molempien vasarapajojen yhteydessä oli kaksi isoa hiilihuonetta. Hiilipulan vuoksi ruukin omistaja Lars Falck siirsi uudemman pajan vuonna 1795 myönnetyn privilegion nojalla uudelle Tuusulan Kellokosken ruukille. Forsbyn vanhan pajan taontaoikeutta supistettiin pian tämän jälkeen niin paljon, että raudantuotanto alkoi käydä hiilipulan vaivaamalla ruukilla kannattamattomaksi. Kun kankivasarapaja paloi vuonna 1803, se rakennettiin vielä uudelleen, mutta taonta päättyi jo kaksi vuosikymmentä myöhemmin, vuonna 1824. Hammarforsin itäisen uoman länsirannalla on säilynyt vasarapajan perustukset ja runsaasti rautakuonaa, slagia. (18) Saman uoman itärannalla on jonkin verran slagia sekä rakennuksen perustuksia. (21) Läntisen vasarapajan hiilihuoneiden paikka erottuu yhä paksun hiilikerroksen ansiosta (17).

Lorentz Creutz panosti Forsbyssä raudan jatkojalostukseen. Jo vuonna 1686 ruukille rakennettiin nippuvasarapaja ja muutamaa vuotta myöhemmin teräsmanufaktuuri, joita valtakunnassa oli aiemmin vain viisi kappaletta. Nippuvasarapajakaan ei ollut monella ruotsalaisruukilla. Teräksentuo-
tanta lakkasi jo vuoden 1700 tienoilla, nippuvasaran toiminta katkesi isoonvihaan. Paja rakennettiin kuitenkin 1730-luvulla uudelleen. Vuosisadan lopun kartoista selviää, että nippuvasara sijaitsi alemman kosken länsirannalla, Västerforsbyn puolella. Pajan toiminta lakkasi vuonna 1828. Samalla päättyi raudantuotanto Forsbyssä. Rautaruukkiajan jälkeen Forsbyssä on toiminut saha pitkälle 1900-luvun jälkipuolta. Saha lautatarhoineen on tuhonnut suuren osan alemman kosken rannoilla ja niiden tuntumassa mahdollisesti sijainneista muinaisjäännöksistä. Mm. nippuvasarapajan paikka on tuhoutunut.

Lorentz Creutzin johdolla Forsbystä kehittyi monipuolinen tuotantokeskus. Sen lisäksi Creutz perusti 1680-luvun lopulla myös Perniön Kirjakkalan, Pohjankylän ja Teijon sekä Euran Kauttuan ruukit. Forsby pysyi kuitenkin hänen ruukkiliikkeensä keskuksena ja ruukkikompleksin suurimpana yksikkönä. Vaikka Forsby oli noin 900 kippunan (= 135 tonnia) vuotuisella kankiraudantuotannollaan valtakunnallista keskitasoa, se nousi 1690-luvulla Ruotsin valtakunnan suurimpien ruukkiyhteisöjen joukkoon. Tämä johtui ruukkitoiminnan monipuolisuudesta ja tuotannon korkeasta jalostusasteesta.

Vuonna 1694 Forsbyssä oli 95 henkikirjoitettua (= aikuista ja työkykyistä) ruukkilaista, jolla se nousi valtakunnan rautaruukkien joukossa jaetulle yhdennelletoista sijalle. Forsbyhyn muodostui niin suuri yhteisö, että sinne rakennettiin oma kirkko jo 1680-luvulla. Venäläiset polttivat ruukinkirkon isonvihan aikana, mutta vapaaherra Creutz rakennutti sen uudelleen 1730-luvulla. Kirkon ympärillä sijaitsi aidattu hautausmaa. Kirkko purettiin huonokuntoisena vuonna 1862. (Antell & Cleve 1956, 439-440; Sirén 1981, 498; Topelius 1908.) Kirkosta tai hautausmaan aidasta ei näy enää jälkeäkään. Kirkon paikalla on nykyisin VPK:n rakennus, jonka molemmissa päissä on putkikaivantojen yhteydessä paljastunut hautauksia. Yksi itä-länsisuuntainen arkkuhauta näkyi yhä keuhalla 2002 avatun johtokaivannon seinämässä. (16)

Forsbyn nykyinen ruukinkartano on 1900-luvun alusta. Paikalla on ollut vanhempia kartanorakennuksia, mutta alue jätettiin inventoimatta. Maankäyttö Forsbyn alueella on hävittänyt valtaosan muista rautaruukkiajan rakennusjäänteistä, joten niiden käsittely on jätetty kokonaan tämän inventoinnin ulkopuolelle.

Raudanvalmistuksessa tarvittiin runsaasti puuhiiltä, jota poltettiin erikseen rakennetuissa miiluissa. Tällaisia ei löytynyt inventoinnissa, mutta luultavasti niitä on alueen metsissä. Inventointialueen ul-

kopuolelta saatiin Forsby gård Ab:n edustajilta tieto kahdesta miilukohteesta. Erlandsbölen länsiosassa on metsätöiden yhteydessä löytynyt 1990-luvun alussa miilu. Lisäksi Pernajan lounaisosassa sijaitsevalla Käldön saarella on kaksi isoa miilunpohjaa.

(Forsbyn eli Koskenkylän rautaruukista ks. Antell & Cleve 1956, 374-377; Haggrén 2001; Hultin 1897; Laine 1948, 186-192; Sirén 1981, 216-225)

SILVERBERGET

Suomen vanhin hopealöydös tehtiin Pernajassa, josta Tjusterbyn herra Arvid Tönneson Wildeman oli vuonna 1607 saanut kuninkaalta luvan louhia malmia. Pernajan kirkkoon onkin vuonna 1612 lahjoitettu ehtoolliskalkki ja öylättilautanen, jotka niihin kaiverretun tekstin mukaan oli valmistettu Forsbyn vuoren hopeasta. Itse kalkki on kadonnut, mutta öylättilautanen on yhä tallessa. Ensimmäinen louhos on luultavasti ollut joko Forsöllä tai Silverbergetillä. Kannattamattomuutensa vuoksi 1600-luvulla tehdyt louhinnat jäivät kuitenkin vähäisiksi. (Antell & Cleve 1956, 372-374)

Forsbyn alueen hopeamalmia alettiin uudelleen etsiä 1700-luvun puolivälissä. Vuosina 1751-1753 Forsbyn ruukin omistajien toimesta hopeaa etsittiin kaikkiaan 16:sta eri kohdasta mm. Varpbergetiltä. Sen nimi viittaa malmikasoihin, joten on mahdollista, että 1600-luvunkin louhokset olivat tällä nykyisin Silverbergetinä tunnetulla kalliolla, vaikka niitä ei 1750-luvulla onnistuttukaan paikallistamaan. Forsbyn malmin hopeapitoisuus oli niin alhainen, että tälläkin erää louhinta päättyi kannattamattomana.

Forsbyn hopeakaivokset herättivät vuoriviranomaisten mielenkiintoa vielä 1800-luvulla. Vuonna 1827 paikalle lähetettiin vuorikadetti C. H. John, joka löysi mainituista 16:sta louhoksesta 14. Niistä neljä sijaitsi Silverbergetillä, kuusi ruukin Hevoshaanmäellä, kaksi Silverbergetin itäpuolella olevalla kalliolla ja yksi Erlandsbölen kylän mailla. Uusia suonia John löysi Forsöltä, jossa suoritettiin kolmessa kohdassa koelouhintaa. Malmiaihiot eivät nytkään osoittautuneet kannattaviksi. Vielä vuonna 1882 Hjalmar Gylling inventoi Forsbyn louhokset. (John 1827; Gylling 1887)

Silverbergetin neljä louhosta löytyivät helposti C. H. Johnin ja Hjalmar Gyllingin maastohavaintojen avulla. Kallion jyrkässä eteläreunassa on iso, osin veden täyttämä louhos. Sen seinissä on muutamia eri suuntaisia poranjälkiä sekä merkkejä vanhasta tulen ja veden avulla tehdystä roviolouhinnasta (ruots. tillmakning). Toinen iso louhos on kallion koillisreunassa. Molemmat louhokset ovat saman kalliosta selvästi erottuvan malmisuonen varrella. Saman suonen kohdalla oli kallion laella pieni louhos, jota John ja Gylling eivät erikseen mainitse, sekä muitakin merkkejä louhinnasta. Silverbergetin länsiosassa oli lisäksi kaksi pienehköä louhosta. (22)

Hästhagebergin louhosten paikantaminen on vaikeaa, sillä Johnin ja Gyllingin tiedot ovat keskenään ristiriitaisia. Lisäksi tämän niminen vuori on hävinnyt olemassa olevasta paikannimistöstä. Gyllingin tietojen mukaan Hästhageberg oli Silverbergetiä kauempana idässä, mutta vuoden 1769 isoja-kokartassa Hästhagebackeksi kutsutaan lähempänä ruukkia olevaa kallioaluetta. Tämä alue on nykyisin pahoin tuhoutunut, sillä siitä on louhittu kivimursketta tielaitoksen tarpeisiin. Lyhyen inventointiajan ja kohteen todennäköisen tuhoutumisen vuoksi Hästhagebergin louhoksia ei pystytty paikallistamaan.

(Silverbergetistä ks. Antell & Cleve 1956, 372-374; Hultin 1897; Laine 1948, 189-192)

GAMMELBYN KALKKILOUHOS

Vuosien 1761-62 kartassa Gammelbyn kyläaukean pohjoislaitaan, Träskesbäckenin länsipuolelle on merkitty kalkkilouhos. Inventoinnissa sitä ei onnistuttu paikantamaan osin lumen peittämästä maastosta. Mistään suuresta louhoksesta ei kuitenkaan voi olla kyse, sillä paikalla ei ole isoja kalliota.

MYLLYNPAIKAT

Gammelbyn kyläaukean pohjoisosassa Träskesbäckenin varrella on ollut useita myllyjä. Jo vuonna 1586 Gammelbyssä mainitaan olleen neljä jalkamyllyä. Lisäksi Bergbyn asukkailla oli mylly Gammelbybäckeniissä, millä luultavasti tarkoitetaan Träskesbäckeniä. Myös Erlandsbölessä oli vähäinen mylly. Gammelbyträskistä lähtevä Träskesbäcken laskee Gammelbyn peltoaukean pohjoislaidassa useita metrejä muodostaen pitkän koskipaikan. Inventoinnissa purouoma todettiin myllynpaikkojen kohdalla kivikkoiseksi. Puronotko inventoitiin, mutta selviä rakenteita ei monta löytynyt. (13)

Forsbyn virrassa lienee myllyjä ollut jo keskiajan lopulla. Vuonna 1586 Västerforsbyn talonpojilla oli kaksi isoa koskimyllyä, luultavasti myös Österforsbyn puolella virtaa oli mylly tai useampia, mutta ne olivat rälssimaalla, joten niistä ei ole verotuslähteitä. Vanhimpien Forsbynvirrassa olleiden myllyjen paikat ovat kuitenkin rautaruukin ja sahan toiminnan aikana ja myöhempien vesirakennustöiden johdosta muuttuneet niin paljon, ettei myllyistä ole juuri jälkiä maastossa. (Myllyistä ks. Antell & Cleve 1956, 367-371)

7. TIET

SUURI RANTATIE

Osayleiskaava-alueen halki kulkee keskiaikaisen Suomen tärkein maantie eli Turusta Viipuriin viennyt Suuri rantatie. Pernajan osalta se on inventoitu vuonna 1986 (Masonen & Heikkinen 1986). Nyt inventoidulla alueella tie on suurelta osin säilynyt ja lähes kaikkialta muualtakin varsin hyvin paikannettavissa. (23)

Tie alkaa Erlandsbölen alueelta, jossa se kulkee Byahemsvägen-nimisenä sorapäällysteisenä kylätienä. Siitä vanha tie on eronnut koillisessa olevaan metsikköön. Tämä aiemmin dokumentoimaton vanhempi, asutusta tiiviisti seurannut linjaus todettiin Gammelbyn alueella syksyn 2002 inventoinnissa. Vanha linjaus kulkee Fredriksbergin ja Rusthållarbackenin pohjoispuolelta Gammelbyn peltojen halki Bondbackenille ja sieltä Bondbacken-tielle ja Bergvägenille eli Vuoritielelle, missä uudempi linjaus yhtyy siihen. Gammelbyn pellolla vanha linjaus kulki kylän tonttimaan halki. Peltoalueella tämä vanhin linjaus on 1970-luvulla kynnetyt viljelysmaaksi.

Uudempi, viimeistään 1600-luvun jälkipuolella rakennettu rantatien linjaus jatkaa edellä mainitun Byahemsvägenin itäpään ja sen jälkeen Rusthållarbackenin eteläpuolitse edelleen Gammelbybäckeniä seuraavana peltotienä. Tämä alue on vielä 1700-luvun lopulla ollut alavaa niittyä. Ns. Brännbron kohdalla tiestä on erkaantunut kylätie etelään kohti Gräggböleä. Risteyksen tuntumassa Gammelbybäckenin eteläpuolella on 1700-luvulla ollut krouvi, mutta siitä ei inventoinnissa löytynyt jälkiä. Gammelbyn peltoaukean itäreunassa uusi linjaus jatkuu Bergvägeniä pitkin ja yhtyy pian vanhempaan linjaukseen. Uudempi linjaus, joka kulkee alimmillaan vain runsaat 2 metriä merenpinnan tason yläpuolella on rakennettu todennäköisesti 1620-1630-luvuilla, jolloin rantatiellä tehtiin suuria muutostöitä.

Gammelbyn peltoaukean itäreunasta Suuri rantatie on jatkunut kalliorinnettä seuraten Vuoritieltä Huuhkajatielle (Uvvägen). Tämän jälkeen vanha tie on noin 600 metrin matkalla jäänyt valtatie 6:n alle. Västerforsbyn alueella vanha rantatie kulkee Vanha Viipurintie-nimisenä sorapäälysteisenä tienä koko kylän halki päättyen idässä Forsbyn Alaruukin kohdalla olevaan siltaan. Sillan itäpäässä tie kulkee Ruukintie (Bruksvägen) ja Meijeritie-nimisenä ruukin alueen ja Österforsbyn vanhan kylätontin halki päättyen idässä uuden valtatie 6:n reunaa seuraavaan kevyenliikenteenväylään.

Österforsbyn kylän alueella Suuresta rantatiestä on eronnut sisämaahan vievä vanha tie. Osayleiskaava-alueella tämä tie oli käytännössä tuhoutunut, mutta pohjoisempana se on yhä hahmotettavissa.

(Suuresta rantatiestä eli Kuninkaantiestä ks. Salminen 1993)

8. HAUTAPAIKAT JA SOTAHISTORIALLISET KOHTEET

Osana itäisen Uudenmaan rannikkovyöhykettä Pernaja on vuosisatojen varrella joutunut useaan otteeseen armeijan majoituspaikaksi ja jopa sotatoimialueeksi. Monet pitäjän kylistä joutuivat pitkän Venäjän sodan alussa vuonna 1571 venäläisten hyökkäyksen kohteeksi. Suuren Pohjan sodan aikana venäläiset rakensivat Forsbynlahdella olevalle Ryssön saarelle suuren kenttälinnoituksen. Se toimi touko-heinäkuussa 1713 päätukikohtana, josta käsin valmisteltiin Suomen valloitusta. Lähes 20000 mieheen noussut armeija aiheutti vahinkoa myös ympäristön kylissä mm. Forsbyssä, Bergbyssä ja Gammelbyssä. (Sirén 1965, 14-20) Hattujen sodan aikana puolestaan Ruotsin armeija leiriytyi 13.7.1742 alkaen viikon ajaksi Gammelbyn pelloille armeijan päämajan sijoituessa tuolloin Bergbyn kylään (Sirén 1965, 14-20, 41-43). Suomen sodassa ruotsalaiset yrittivät pysäyttää venäläisten etenemisen Gammelbyn-Forsbyn alueella siinä kuitenkaan onnistumatta. Tällöin (24.2.1808) käytiin Gammelbyn Brännbron alueella eli Rusthållarbackenin eteläpuolella pieni kahakka. (Sirén 1981, 520-525)

Varsinaisin linnoituslaitteita inventointialueelta ei löydetty. Monissa kulkureittien valvomiseen sopivissa hiekkaisissa mäenrinteissä oli kuitenkin joukko pieniä, noin 1-1,5 x 2-3 m kokoisia maa-kuoppia, mahdollisia poteroita. Tällaisia oli Hannusmalmen IV:n mahdollisen asuinpaikan vieressä sekä Mellanån länsirannalla olevalla kumpareella. (Ks. esim. 6) Lapionpistojen avulla selvisi, että niissä oli likamaata, mutta ei podsoloitumista. Tämän vuoksi kuoppien täytyy olla peräisin historialliselta ajalta, todennäköisesti 1700-1900-luvuilta. Ruotsin armeijan tiedetään helmikuussa 1808 ryhmittyneen puolustusasemiin näille Pernajanlahden ja Hammarträsketin välillä oleville Forsbyån länsirannan mäille (Sirén 1981, 523-524). Kuopat saattavat liittyä alueella käytyihin sotatoimiin tai myöhempisiin sotaharjoituksiin. On myös mahdollista, että kyse ei ole lainkaan sotahistoriallista jäännöksistä. Tämän inventoinnin puitteissa asian selvittämiseen ei ollut mahdollisuuksia.

Gammelbyn peltoaukean luoteispuolella olevassa metsikköisestä rinteestä löytyi pitkä kivimuuri, jota pidetään hautausmaan aitana. Sen rajaamalla alueella on paikallisten asukkaiden kertoman mukaan noin yhdeksän pitkänomaista kumpareta, joiden on katsottu olevan hautoja. Paikalla oli äskettäin tehty metsänhakkuuta. Runsaan hakkuujätteen vuoksi hautakummut eivät inventointia tehtäessä erottuneet maastosta. Kumpumaiset haudat eivät kuulu suomalaiseen perinteeseen vaan pikemminkin venäläiseen hautaustraditioon. Vieraisiin haudattuihin viittaa myös paikan syrjäinen sijainti. Muistitietoa haudoista ei ole, mutta niitä on kutsuttu venäläishaudoiksi (ruots. ryssgravar). Haudat saattavat olla peräisin isonvihan ajalta tai Suomen sodan ajalta. (12)

Karl-Johan Grönkvistin ja Gunnar Hougbergin kertoman mukaan inventointialueen eteläpuolelle, Greggölen kartanon metsään on heinäkuussa 1941 haudattu kaksi neuvostovirolaista desanttia. Heidät oli saatu kiinni Malmgårdin alueella, mistä heidät oli siirretty kuulusteltaviksi Gammelbyn, jossa oli majoitettuna pohjalainen joukko-osasto. Kuulustelujen jälkeen teloitettut desantit haudattiin Greggölen metsään. Paikka sijaitsee inventointialueen ulkopuolella ja saimme tietää, että Pernajan poliisi on selvittänyt sen muutamia vuosia sitten, joten emme tarkastaneet kohdetta.

9. YHTEENVETO

Gammelbyn-Forsbyn alueella on muutamia tunnettuja kivi- ja pronssikautisia muinaisjäännöskohteita. Kivikautiset kohteet sijoittuvat Hannusmalmenin hiekka- ja kallioalueelle, mistä löytyi myös aiemmin tuntemattomia asuinpainanteita. Pronssikautisista kohteista Jätteberg I:n ja Ninkoskmalmenin korkeilla kallioilla sijaitsevilla hiidenkiukailla on maisemallista arvoa. Rautakautisia muinaisjäännöksiä ei inventointialueelta tunneta.

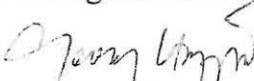

Esihistoriallisia enemmän leimaa-antavia alueella ovat historialliselta ajalta peräisin olevat muinaisjäännökset. Alueella on kymmenisen keskiaikaista kylätonttia. Niistä etenkin Bergbyn varhain autioitunut tontti ja Gammelbyn pellolla oleva Tomtåkerin alue ovat arvokkaita muinaisjäännöskohteita. Tämä ei kuitenkaan estä paikkojen nykyistä käyttöä maa- ja metsätalouden tarpeisiin.

Kokonaisuutena Gammelbyn kylämaisema edustaa keskiajalta periytyvää maanviljelyskulttuuria, joka peltoineen ja tonttimaineen muodostaa harmonisen maalaismaiseman. Forsby kuuluu sen sijaan Suomen vanhimpiin teollisuusmiljöisiin. Rautaruukin ajalta säilyneet jäänteet ovat merkittävä osa alueen paikallista historiaa. Parhaiten on säilynyt nykyään virkistyskäyttöön painottuva Yläruukin alue, jossa olevat vasarapajojen rauniot kaipaavat hoitoa ja maiseman kevyttä siistimistä. Koskenkylänjoen koskipaikkojen hoidossa on vältettävä ruukin ajan muinaisjäännösten tuhoamista.

Forsbyn alueen historiaa värittävät 1600-1700-lukujen hopeakaivoshankkeet. Louhoksia on ollut eri paikoissa. Kohteista merkittävin on Silverberget, joka kokonaisuutena muodostaa hyvin säilyneen ja Suomen vuoritoimen historian kannalta merkittävän muinaisjäännösalueen. Sen louhoksista erottuu havainnollisesti vanha louhintatekniikka. Paikalla on myös huomattavaa maisemallista arvoa.

Nykyisin Kuninkaantienä tunnettu Suuri rantatie on inventoidulla osayleiskaava-alueella säilynyt varsin hyvin. Suuri osa vanhoista tielinjauksista on käytössä sorapäälysteisinä pelto- ja kyläteinä tai katuosuuksina, joita voi pitää arvokkaina ja hyvin säilyneinä historiallisina teinä. Gammelbyn alueella tiestöstä erottuu lisäksi neljä eri ikäistä rannikkoa seurannutta ajallista kerrosta. Näistä vanhin, keskiaikainen rantatie kulkee Gammelbyn kylätonttien vieritse, sen korvannut 1600-luvun linjaus seuraa puolestaan Gammelbybäckeniä. 1900-luvun puolimaissa rakennettu valtatie 6 on yhä tärkeä liikenneväylä. Uusin linjaus on 1990-luvun lopussa valmistunut Helsinki-Kotka moottoritie.

Helsingissä 26. marraskuuta 2002

FT Georg Haggren ja Huk Päivi Hakapää

LÄHDELUETTELO

Arkistolähteet:

Kansallisarkisto (KA)

Maanmittaushallituksen kartta-arkisto
Suomen asutuksen yleisluettelo (SAY), Pernaja
Voudintilit, Uusimaa
Vuorihallituksen arkisto

Riksarkivet (RA), Tukholma

Bergskollegiets arkiv
Finska handritade kartor

Uudenmaan maanmittaustoimisto (UMT)

Kartta-arkisto

Painamattomat raportit:

Härö, Erkki 1982: Valtakunnallinen ruukki-inventointi. Pernaja, Forsbyn ruukki. *MV: RHOA*.

John, C. H 1827: Relation. *KA: Vuorihallitus: Kertomukset malmilöytöjen johdosta tehdyistä tutkimusmatkoista 1769-1858 Ed:1.*

Karjalainen, Taisto 2000: Valtatie 6 parantaminen välillä Koskenkylä Kimonkylä. Tielinjan inventointi. *Museovirasto Arkeologian osaston arkisto.*

Masonen, J, Heikkinen, M 1986: Suuri rantatie Pernajassa. Inventointikertomus 1986. *Uudenmaan tie- ja vesirakennuspiiri.*

Pohjakallio, Lauri 1969: Pernajan muinaisjäännösten inventointi 1969. *Museovirasto Arkeologian osaston arkisto.*

Topelius, Gustaf 1908: Pernå och Liljendal (inventering). *Museovirasto Arkeologian osaston arkisto.*

Painetut lähteet:

Alanen, Timo & Kepsu, Saulo 1989: Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805. SKS toimituksia 505. Tampere.

Finlands medeltidsurkunder (FMU) I-V. Utg. av Reinhold Hausen. Helsingfors.

Gylling, Hjalmar 1887: Om geologien för de gamla silfvermalmsskärpningarna vid Forsby i Pernå. *Meddelanden från industristyrelsen IV.*

Registrum Ecclesiae Aboensis eller Åbo Domkyrkas Svartbok (REA). Utg. af Reinh. Hausen 1890. Faksimilepainos. Jyväskylä 1996.

Suomen geologinen kartta (1:100 000). Maaperäkartan selitykset 3021 + 3012 Porvoo. K. Punakivi, P. Lahermo, H. Rainio ja V. Valovirta. Geologinen tutkimuskeskus. Espoo 1977.

Suomen asutus 1560-luvulla. Kyläluettelot. Helsingin yliopiston historian laitoksen julkaisuja No 4. Helsinki 1973.

Kirjallisuus:

Antell, Kurt & Cleve, Nils 1956: Pernå sockens historia I. Tiden till år 1700. Helsingfors.

Haggrén, Georg 2001: Hammarsmeder, masungsfolk och kolare. Tidigindustriella yrkesarbetare vid provinsbruk i 1600-talets Sverige. *Jernkontorets bergshistoriska skrifter 38 - STH publikationer 5. Pieksämäki.*

Hultin, Tekla 1897: Historiallisia tietoja Suomen vuoritoimesta Ruotsin vallan aikana. Suomen teollisuushallituksen tiedonantoja XXVI. Helsinki.

Koivunen, Mikla 2000: Koskenkyläjokilaakson yleissuunnitelma. Suojavyöhykkeet, maisema ja virkistyskäyttö. Uudenmaan Ympäristökeskus. Monisteita Nro 64.

Laine, Eevert 1948: Suomen vuoritoimi 1809-1884. Ruukit. Historiallisia tutkimuksia XXXI:2 Helsinki.

Orrman, Eljas 1990: Den svenska bebyggelsens historia. *Finska skären. Studier i åboländsk kulturhistoria.* Konstsamfundet. Helsingfors, 197-281.

Palm, Jukka & Pellinen, Hanna-Maria: Historiallisen ajan maaseutuarkeologiaa Pernajassa. *Muinaistutkija* 3/2002, 29-46.

Salminen, Tapio 1993: Suuri rantatie - Stora strandvägen. *Tiemuseon julkaisuja* 7. Helsinki.

Sirén, Olle 1965, 1981: Pernå sockens historia II:1-2. Tiden ca 1700-1870.

KOHDELUETTELOT

Luettelo kiinteistä muinaisjännöksistä

Esihistorialliset kohteet

1. Jätteberg II, pronssikautinen hautaröykkiö	20
PK 3022 07 Liljendal x=6710 80 y=3441 20 z=25	
2. Jätteberg I, pronssikautinen hautaröykkiö	22
PK 3022 07 Liljendal x=6711 04 y=3441 12 z=55	
3. Hannusmalmen I, kivikautinen asuinpaikka	24
PK 3022 07 Liljendal x=6711 14 y=3441 30 z=20	
4. Hannusmalmen II, kivikautinen asuinpaikka	26
PK 3022 07 Liljendal x=6711 24-6711 31 y=3441 25-3441 30 z=20-30	
5. Hannusmalmen III, kivikautinen asuinpaikka	28
PK 3022 07 Liljendal x=6711 50 y=3441 20 z=20-25	
6. Hannusmalmen IV, asuinpaikka?	30
PK 3022 07 Liljendal x=6711 50 y=3441 60 z=7-10	
7. Ninkoskmalmen, pronssikautinen röykkiö	32
PK 3022 07 Liljendal x=6711 65 y=3441 92 z=35	

Historiallisen ajan kohteet

8. Greggböle by, talonpohjat	34
PK 3021 06 Illby x=6708 68 y=3439 20 z=20-25	
9. Greggböle gård, kartano	36
PK 3021 06 Illby x=6708 82 y=3439 64 z=15-17,5 kartano ja puutarha x=6708 70 y=3439 63 z=22,5-25 talonpohja	
10. Greggböle, latomus	38
PK 3021 06 Illby x=6708 86 y=3439 39 z=20	
11. Gammelby Tomtåker, kylänpaikka	40
PK 3022 04 Juornaankylä ja 3022 06 Illby x=6709 97-6710 05 y=3438 77-3438 86 z=5-8	
12. Gammelby Västervikskogen, hautapaikka	42
PK 3022 04 Juornaankylä x=6710 09 y=3438 01 z=30	
13. Gammelby myllyn paikat, kotitarvemylly	44
PK 3022 04 Juornaankylä x=6710 49-6710 82 y=3438 42-3438 50 z=7,5-22,5	
14. Bergby Riebacken, kylänpaikka	46
PK 3021 09 Pernå x=6709 69 y=3440 00 x=15-20 talonpohja ja uuninperustus x=6709 66 y=3440 03 z=15-20 talonpohja	
15. Forsby Alaruukki masuuni, rautaruukki	48
PK 3022 07 Liljendal	

x=6710 32 y=3442 08 z=5	
16. Forsby Alaruukki Kirkon paikka ja hautausmaa	50
PK 3022 07 Liljendal	
x=6710 36 y=3442 22 z=18-22	
17. Forsby Yläruukki hiilihuoneet, rautaruukki	52
PK 3022 07 Liljendal	
x=6711 06 y=3442 44 z=5-7,5	
18. Forsby Yläruukki Kankivasarapaja 1, rautaruukki	54
PK 3022 07 Liljendal	
x=6711 04 y=3442 50 z=5-7,5	
19. Forsby Yläruukki Asuinrakennuksen pohja, rautaruukki	56
PK 3022 07 Liljendal	
x=6711 08 y=3442 48 z=10	
20. Forsby Yläruukki jokiuoman rakenteet, sillanpaikat voimakana	58
PK 3022 07 Liljendal	
x=6711 06 y=3442 52 z=5-7,5	
21. Forsby Yläruukki Kankivasarapaja 2, rautaruukki	60
PK 3022 07 Liljendal	
x=6711 02 y=3442 51 z=5-7,5	
22. Forsby Silverberg, hopealouhos	62
PK 3021 09 Pernå	
x=6709 08-67011 14 y=3442 55-3442 66 z=2-17,5	
23. Pernaja Suuri rantatie, tien pohja	64
x=6708 96 y=3437 70 läntisin ääripiste, x=6710 22 y=3442 92 itäisin ääripiste z=n.2-25	
24. Särkilähti Vanha tonttima, kylänpaikka	66
x=6703 55 y=3449 05 z=5	
25. Särkilähti Fiskartorp, torpanpaikat	67
x=6702 50 y=3449 40 z=5	

Luettelo irtolöydöistä

- 1.KM 17895 Vasarakirves**
Gammelby, Jönsas
PK 3021 06 Illby, x=6709 50, y=34438 79 z= n. 5
- 2.KM 2989:1 Tasataltta**
Gammelby, Pellas
PK 3021 06 Illby, x=6709 73, y=3438 78, päärakennus
- 3.KM 17841**
PK 3021 09 Pernå, x=6709 92, y=3443 42, z= yli 20
Forsby, Sandkulla
- 4.KM 17896:1 Kourutalтта**
PK 3022 07 Liljendal, x=6710 68, y=3441 12, z=15-20
Forsby, Hemmings
- 5.KM 17990:1 Kourutalтта**
PK 3022 07 Liljendal, x=6710 90, y=3443 10, z= n. 25
- 6.KM 6087:1-2 Talтта ja kirves**
PK 3022 07 Liljendal, x=6711 02, y=3442 70

Muut kohteet

Keskiaikaiset kylänpaikat, joilta ei löytynyt kiinteää muinaisjäännöstä. Tontit paikannettu vanhojen karttojen perusteella.

- 1.Erlansböle**
PK 3022 06 Illby
Sprintas

x=6708 89 y=3338 28 z=5

Pohjoistontti

x=6709 13 y=3438 02 z=15

2. Gammelby

PK 3022 04 Juornaankylä ja 3022 06 Illby

Fredriksberg

x=6709 54 y=3438 50 z=15

Pellas

x=6709 73 y=3438 80 z=12,5-15

Jönsas

x=6709 77 y=3438 89 z=12,5-15

Tyskas

x=6710 43 y=3438 84 z=17,5

Kolme taloa/torppaa

x=6710 35 y=3439 04 z=17,5-20

Slätts

x=6710 12 y=3439 04 z=15

3. Bergby

PK 3021 09 Pernå

Riebacken tuhoutunut tontin osa

x=6709 63 y=3439 99 z=15-20

Nykyinen tonttimaa

x=6709 41 y=3440 07 z=15-20

4. Kullby

PK 3021 09 Pernå

x=6709 79 y=3441 51 z=10-12,5

5. Forsby

PK 3022 07 Liljendal

Vesterby

x=6710 28 y=3441 92 z=10-15

Uppby

x=6710 69 y=3441 95 z=15-20

Österby

x=6710 31 y=3442 38 z=7,5-15

KOHDEKUVAUKSET - KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET

1. PERNAJA 9 JÄTTEBERG II

585 01 009

MJ-tyyppi: Hautapaikat
Tyypin rakenne: Hautaröykkiö
Rauhoitusluokka: I
Lukumäärä: 1

Sijainti:

Etäisyystieto: 9,8 km Pernajan kirkolta luoteeseen
Peruskartta : 3022 07 Liljendal
Peruskoordinaatit: x=6710 80
y=3441 20
z=25

Maastomerkinä: Ei merkintää

Ajoitus: Pronssikausi

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Forsby
Tila: 585-452-0001-0232, Granås
Omistaja: Wikström, Carl-Johan
Osoite: Jättebergvägen 14, 07700 Forsby Såg

Tila: 585-452-0001-0129, Uusilehto
Omistaja: Nylund, Olavi
Osoite: Kelohongantie 14 E 28, 02120 Espoo

Arkistotiedot:

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt:

1969	Inventointi	Pohjakallio, Lauri	Inventointikertomuksessa kohde 3022 07:10
------	-------------	--------------------	---

Inventointi: 2.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 9,5 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen, 100 m valtatie 6:n pohjoispuolella ja Jättebergin tiestä noin 50 metriä etelään matalan kallion jyrkkäseinäisen koillisrinteen päällä. Kalliota ympäröi kuusi- ja lehtimetsä. Kallion pohjois- ja itärinteen alla on omakotiasutusta ja sen päällä röykkiön lounaispuolella on omakotitalon uusi ulkorakennus. Kallion koillisrinteessä on muutamia ilmeisesti röykkiöstä peräisin olevia kiviä. Kalliolta on näkyvyys pohjoiseen, luoteeseen ja itään.

Kohteen kuvaus: Muodoltaan pyöreän röykkiön pinta on sammaleinen ja ruuhottunut. Kivet on ladottu kehämäisesti ja suurimmat kivet (halk. 1m) on aseteltu reunoille, keskellä olevat kivet ovat 25-60 cm halkaisijaltaan. Moreenimaalle rakennettu röykkiö on kooltaan 7,5 x 8 metriä, korkeus on noin 1 metrin.

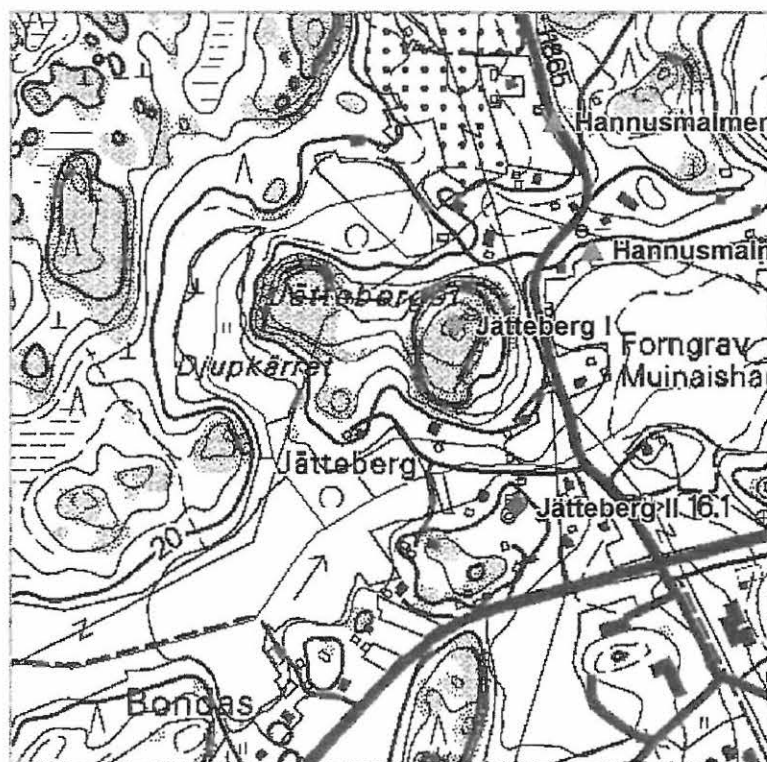
Laajuus: 60 m²

Kuvat: RH0mv 125258: 19-21, dia 125259: 12-13

Toimenpiteet: Kohde tulisi merkitä muinaisjäännöskyltillä.

MV 125258:20

PerusCD 2002 302207 Liljendal Mk 1:10 000

2. PERNAJA 10 JÄTTEBERG I

585 01 0010

MJ-tyyppi: Hautapaikat
Tyyppin rakenne: hautaröykkiö
Rauhoitusluokka: 1
Lukumäärä: 1

Sijainti:

Etäisyystieto: 10 km Pernajan kirkolta luoteeseen
Peruskartta : 3022 07 Liljendal
Peruskoordinaatit: x=6711 04
y=3441 12
z=55

Maastomerkintä: Merkitty vanhalla rautaisella muinaisjäänköskilvellä

Ajoitus: Pronssikausi

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Forsby
Tila: 585-452-0001:0322, Nygård I
Omistaja: Johansson, Anders
Osoite: Jättebergstigen 27, 07700 Forsby Såg

Arkistotiedot:

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt:

1969	Inventointi	Pohjakallio, Lauri	Inventointikertomuksessa kohde 3022 07:11	
------	-------------	--------------------	---	--

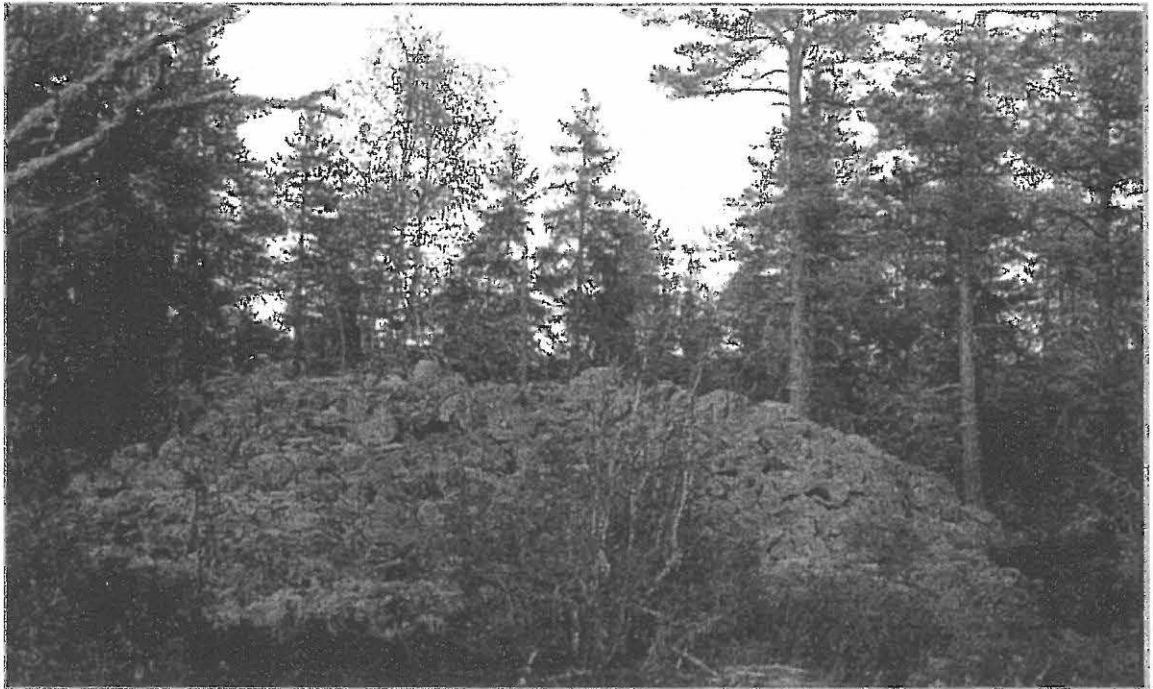
Inventointi: 2.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 10 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen, Rikeen johtavan tien länsipuolella sekä Jättebergpolusta noin 100 metriä etelään olevan korkean kallion pohjoisimmalla huipulla. Kalliolta on ollut näkyvyys kaikkiin suuntiin. Jätteberg sijaitsee metsäsaarekkeessa, jonka pohjois- ja eteläpuolella on omakotitaloasutusta. Kalliopohjaisella mäenlaella on harva havumetsä ja röykkiön päällä kasvaa koivu. Röykkiön eteläpuolella on kalliosola.

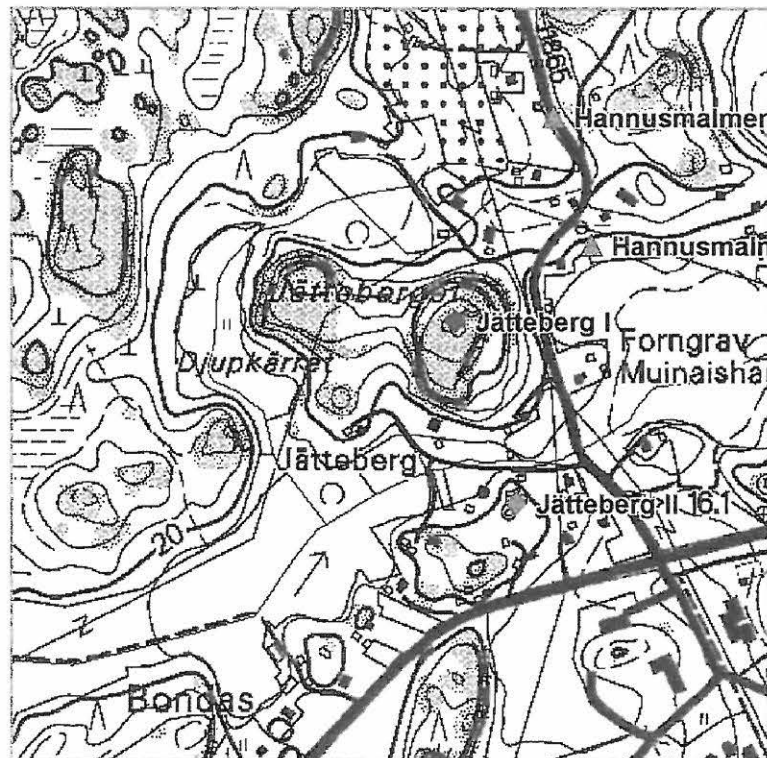
Kohteen kuvaus: Röykkiön keskellä on yli metrin syvyinen kuoppa ja pohjoispuolella matalampi painanne. Ne ovat ilmeisesti syntyneet Lauri Pohjankallion mainitsemasta röykkiön penkomisesta 1920-luvulla ja röykkiön päälle pystytetystä viime sotien aikaisesta ilmavalvontatornista, joka oli purettu jo ennen Pohjakallion inventointia. Röykkiö on ladottu halkaisijaltaan 20-70 cm kivistä, joista suurin osa on lohkottu. Röykkiö on pyöreä ja kooltaan 11,5 x 10,5 metriä. Sen korkeus on 0,5 –2 metriä.

Laajuus: 120 m²

Kuvat: RH0mv 125258: 13-14, dia 125259: 8-9

MV 125258:14

PerusCD 2002 302207 Liljendal Mk 1:10 000

3. PERNAJA 11 HANNUSMALMEN I

585 01 0011

MJ-tyyppi: Asuinpaikka

Rauhoitusluokka: 1

Lukumäärä: 1

Sijainti:

Etäisyystieto: 10 km Pernajan kirkolta luoteeseen

Peruskartta : 3022 07 Liljendal

Peruskoordinaatit: x=6711 14

y=3441 30

z=20

Maastomerkintä: Ei merkintää

Ajoitus: Kivikausi

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Forsby

Tila: 585-452-0001:0131, Gustavs

Omistaja: Mielonen, Martti

Osoite: Rikentie 45, 07700 Koskenkylän Saha

Arkistotiedot:

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt:

1969	Inventointi	Pohjakallio, Lauri	Inventointikertomuksessa kohde 3022 07:13	KM 17897:1-6, KM17995:1
------	-------------	--------------------	---	----------------------------

Inventointi: 1.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee 10 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen, valtatie 6:sta n. 500 metriä pohjoiseen Rikeen johtavaa tietä ja noin 400 metriä Jättebergin koillispuolella. Paikka on kaakkoon viettävä hieno hiekkarinne.

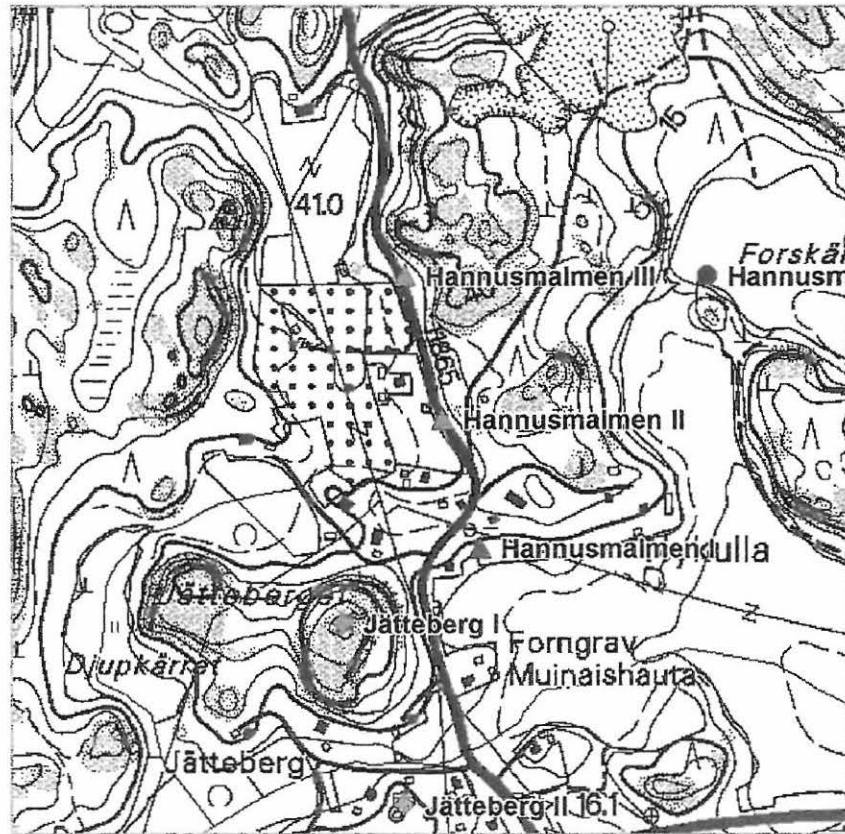
Kohteen kuvaus: Asuinpaikkaa on vaikea erottaa nykyisestä maastosta, sillä se sijaitsee talojen pihapiirissä, jossa puutarhoihin on tuotu runsaasti täytemaata. Samasta syystä muinaisjäännösalueetta on vaikea tarkoin rajata. Kohdetta ei ole merkitty peruskarttaan.

Luokitusehdotus: 2

Kuvat: RH0mv 125258: 5-6, dia 125259:1

MV 125258:6

PerusCD 2002 3022 07 Liljendal Mk 1:10 000

4. PERNAJA 12 HANNUSMALMEN II

585 01 0012

MJ-tyyppi: Asuinpaikka

Rauhoitusluokka:2

Lukumäärä: 1

Sijainti:

Etäisyystieto: 10 km Pernajan kirkolta luoteeseen

Peruskartta : 3022 07 Liljendal

Peruskoordinaatit: x=6711 24-67711 31

y=3441 25-3441 30

z=20-30

Maastomerkintä: Ei merkintää

Ajoitus: Kivikausi

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Forsby

Tila: 585-452-0001-0228

Omistaja: Lindholm, Runar, kuolinpesä

Osoite: ei yhteystietoja

Arkistotiedot:

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt:

1969	Inventointi	Pohjakallio, Lauri	Inventointikertomuksessa kohde 3022 07:14	KM 17898
------	-------------	--------------------	---	----------

Inventointi: 1.10.02 Georg Haggren ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 10 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen, valtatie 6:sta n. 650 metriä pohjoiseen Rikeen johtavaa tietä ja tieleikkauksen koillispuolella. Paikka on lounaaseen viettävän hieno hiekkarinne, jolla kasvaa harvennettua kuusikkoa sekä koivuja. Rinteen koillisosassa on 50 m mpy nouseva kallio. Rikentien länsipuolella on viljelysaukea (entinen merenlahti), joka on noin 5 m tietä alempana. Asuinpaikan eteläosasta löytyi asuinpainanteita. Painanne 1 on 12 m Riken tien itäpuolella ja 7 m Hannunkujan yhtyvän metsäpolun eteläpuolella. Painanne 2 on 12 m Rikentien itäpuolella ja hiekkakuopalle johtavan tien sekä metsäpolun välissä, metsäpolun pohjoisreunan vieressä.

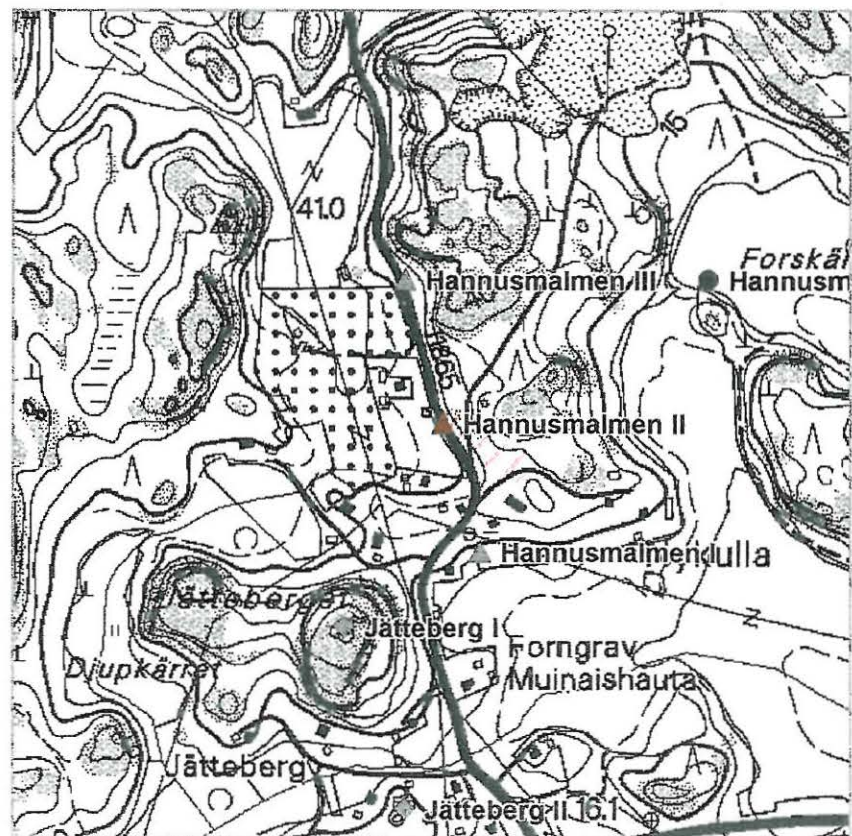
Kohteen kuvaus: Lauri Pohjakallion inventoinnin yhteydessä oli Rikentien leikkauksesta löytynyt saviastian paloja. Nykyisin leikkaus on ruohottunut ja maantiestä lentäneen sepelin peittämä. Rikentien itäpuolelta löytyi soikea itä-länsisuuntainen asuinpainanne 1, jonka koko oli 4 x 5 m ja syvyys 0,40-0,50 m. Painanteen itäreunaan tehdyssä lapionpistossa oli pintaturpeen paksuus 10 cm, sen alla 5 cm huuhtoutumiskerrosta, jossa oli hiilihippua. Alinna oli hieno puhdas ruskea hiekka. Painanne 1:stä 10 m pohjoiseen oli pohjois-eteläsuuntainen soikea asuinpainanne 2. Sen koko oli 3 x 5,5 m ja syvyys 0,40-0,60 m. Painanteen 2 pohjoisosaan tehdyssä lapionpistossa oli pintaturpeen paksuus 7 cm. Sen alla oli 7 cm huuhtoutumiskerros ja tämän alla ainakin 5 cm paksu vaalean harmaa hiesusavi. Hiesusaven läpi ei enää kaivettu, mutta sen alla oli ilmeisesti hieno hiekka. Toinen lapionpisto tehtiin painanteen eteläreunaan, jossa 7 cm paksun pintaturpeen alla oli 7 cm huuhtoutumiskerros ja alinna hieno ruskea hiekka. Painanteiden väliin, 3 m metsäpolun eteläpuolelle kaivetussa lapionpistossa pintaturpeen paksuus oli 8 cm, huuhtoutumiskerros 5 cm, hieno ruskea hiekka 12 cm ja alinna ainakin 5 cm paksu harmaaksi värjäytynyt hiekka, jossa oli hiilenpaloja. Painanteista 1-2 itään noin 60 metriä Hannunkujan molemmin puolin oli myös painanteita (3 kpl).

Laajuus: Pohjoisosassa asuinpaikan laajuuden arviointia haittasi metsään jätetty hakkuujäte ja eteläosa lienee tuhoutunut 1980-luvulla omakotitalon (Rikentie 59) rakentamisen yhteydessä. Länsiosa päättyy Rikentiehen ja koillisosa rajautuu kallioon.

Kuvat: RH0mv 125258: 7-10, dia 125259: 2-5

MV 125258:8

PerusCD 2002 3022 07 Liljendal Mk 1:10 000

5. PERNAJA 13 HANNUSMALMEN III

585 01 0013

MJ-tyyppi: Asuinpaikka

Rauhoitusluokka:2

Lukumäärä:1

Sijainti:

Etäisyystieto: 10,5 km Pernajan kirkolta luoteeseen

Peruskartta : 3022 07 Liljendal

Peruskoordinaatit: x=6711 50

y=3441 20

z=20-25

Maastomerkintä: Ei merkintää

Ajoitus: Kivikausi

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Forsby

Tila: 585-452-0001:0229, Nykulla

Omistaja: Lindholm, Evert Runar

Osoite: Hannuksenkuja 27, 07700 Koskenkylän Saha

Arkistotiedot:

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt:

1969	Inventointi	Pohjakallio, Lauri	Inventointikertomuksessa kohde 3022 07:15	KM 17899
------	-------------	--------------------	---	----------

Inventointi: 1.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 10,5 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen, valtatie 6:sta n. 800 metriä pohjoiseen Rikeen johtavaa tietä ja tieleikkauksen koillispuolella. Paikka on lounaaseen viettävä hieno hiekkarinne, jossa kasvaa kuusia. Rinteen koillis- kaakkoispuoli rajautuu jyrkkään kallioon. Tien lounaispuolella olevalle peltoaukealle oli istutettu kuusia.

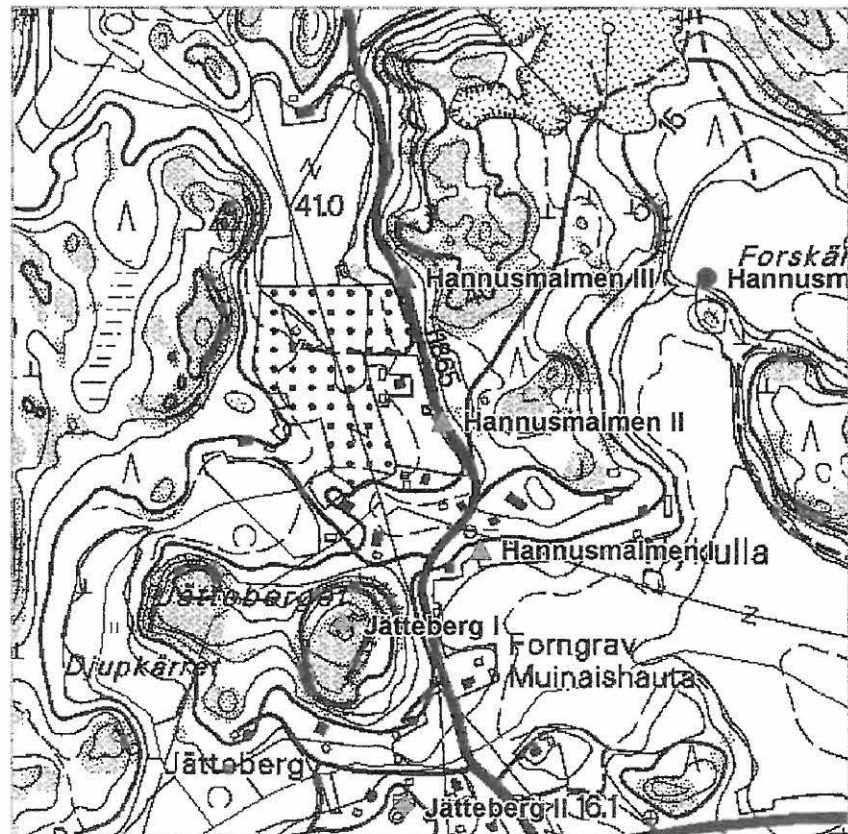
Kohteen kuvaus: Paikka löytyi Lauri Pohjakallion inventoinnissa. Rikentien etelä-lounaispuolella viljelysaukeaan pistävältä niemikkeeltä oli puut kaadettu ja metsäkoneen jäljiltä maanpinta oli paikoin paljastunut. Alueella ei havaittu kiinteitä muinaisjäännöksiä eikä löytöjä. Pintaturpeen paksuus oli noin 10 cm, jonka alla oli 4 cm huuhtoutumiskerros. Pohjamaa oli hienoa ruskeaa hiekkaa. Tien koillispuolella rinne oli risukkoinen ja metsän harvennusjätteen peitossa.

Laajuus: Lounaassa alue rajautuu Rikentiehen, koillisessa ja kaakossa kallioihin.

Kuvat: RH0mv 125258: 11-12, dia 125259: 6

MV 125258:11

PerusCD 2002 3022 07 Liljendal Mk 1:10 000

6. PERNAJA 19 HANNUSMALMEN IV

585 01 0019

MJ-tyyppi: Asuinpaikka

Rauhoitusluokka:2

Lukumäärä:1

Sijainti:

Etäisyystieto: 9,8 km Pernajan kirkolta luoteeseen

Peruskartta : 3022 07 Liljendal

Peruskoordinaatit: x=6711 50
y= 3441 60
z=7-10

Maastomerkintä: Ei merkintää

Ajoitus: ?

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Forsby

Tila: 585-452-0001-0302

Omistaja: Oy Forsby Gård Ab

Osoite: Forsby Såg, 07700 Forsby Såg

Arkistotiedot:

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt:

1969	Inventointi	Pohjakallio, Lauri	Inventointikertomuksessa kohde 3022 07:12	KM 17678:1-5
------	-------------	--------------------	---	--------------

Inventointi: 2.10.02 Georg Hagrén ja Päivi Hakanpää

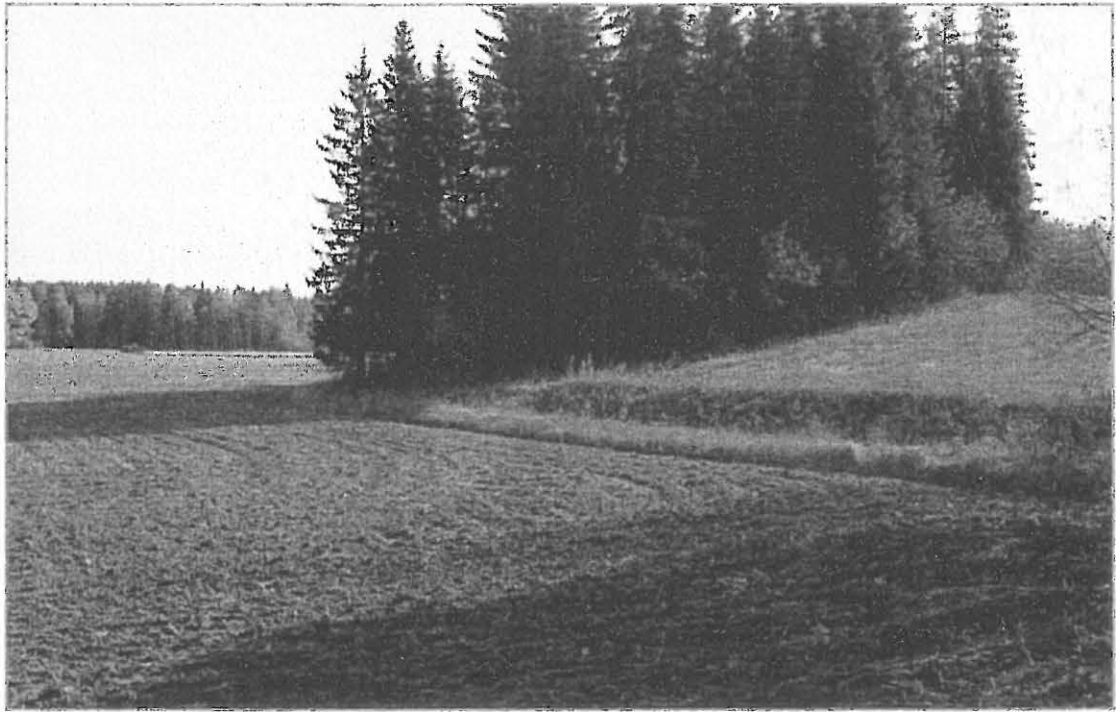
Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 9,8 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen ja valtatie 6:sta n. 700 metriä pohjoiseen. Asuinpaikka sijaitsee Forskärret -nimisen pellon länsiosassa itään ja kaakkoon vietaävällä rinteellä. Sen luoteis- ja eteläosassa on kallionyppylä ja lounaisosassa peltokumpare, joka erottaa Forskärretin Nykullan pellost.

Kohteen kuvaus: Paikalta olevat löydöt ovat Ville Luhon ja geologi Risto Tynin keräämiä. Pellon pinta oli nyt rikottu jyrsimällä ja se oli olkien peittämä. Pellon luoteis- ja länsiosa pintapoimittiin. Paikalta löytyi muutama tiilenpala ja 1800-luvulle ajoittuvaa fajanssia, joita ei otettu talteen sekä punasavikeramiikan pala. Asuinpaikan länsi- ja luoteispuolella noin 5 metriä ylempänä olevalla metsäisellä niemekkäällä havaittiin 9 soikeaa kuoppaa. Niiden koko oli noin 0,5 x 3 metriä ja syvyys noin 30 cm. Kahteen kuoppaan tehdyssä lapionpistossa turpeen alla oli likainen ruskea hiekka. Kuopat ovat uusia, korkeintaan 200-300 vuotta vanhoja, mutta voivat olla 1900-luvultakin.

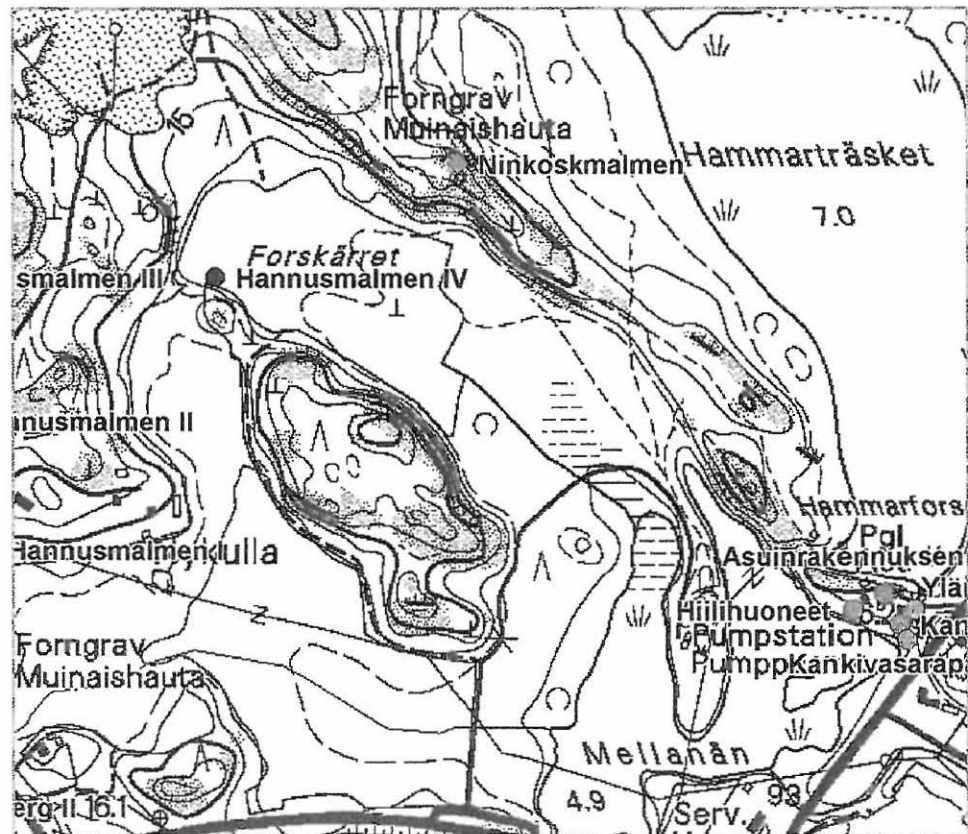
Laajuus: Pintapoiminnan perusteella laajuutta ei pystytty arvioimaan.

Löydöt: KM 2002072:1

Kuvat: RHOMv 125258: 15-16, dia 125259: 7

MV 125258:16

PerusCD 2002 3022 07 Liljendal Mk 1:10 000

7. PERNAJA 14 NINKOSKMALMEN

585 01 0014

MJ-tyyppi: Hautapaikat
Tyyppin rakenne: Hautaröykkiöt
Rauhoitusluokka:1
Lukumäärä:2

Sijainti:

Etäisyystieto: 9,8 km Pernajan kirkolta luoteeseen
Peruskartta : 3022 07 Liljendal
Peruskoordinaatit: x=6711 65
y=3441 92
z=35

Maastomerkitä: Ei merkintää

Ajoitus: Pronssikausi

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Forsby
Tila: 585-452-0001-0302
Omistaja: Oy Forsby Gård Ab
Osoite: Forsby Såg, 07700 Forsby Såg

Arkistotiedot:

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt:

1969	Inventointi	Pohjakallio, Lauri	Inventointikertomuksessa kohde 3022 07:16	KM
------	-------------	--------------------	---	----

Inventointi: 2.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 9,8 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen ja valtatie 6:sta noin 850 m pohjoiseen sekä noin 300 m Hammarträsketin länsipuolella olevalla kalliolla. Röykkiöltä on näköyhteys lounaaseen Hannusmalmen IV:ään ja koilliseen Hammarträsketiin. Röykkiö on jyrkän lounaisrinteen päällä, kallio jatkuu luoteeseen ja koilliseen. Hammarforsin kaakkoisrannalta vanhan myllyn luota johtaa röykkiölle kuntopolku, joka kulkee sen eteläreunaa pitkin.

Kohteen kuvaus: Suurin röykkiöistä on löytynyt Lauri Pohjakallion inventoinnin yhteydessä. Se on hajotettu, ja lounaisrinteessä on runsaasti röykkiöstä pudotettuja kiviä. Jäljellä on enää 2-3 kivikertaa, jotka ovat sammaloituneet. Hajotetun röykkiön pohja on kooltaan 5 x 7 m ja se on rakennettu kallionnotkelmaan. Näkyvillä olevat pyöreät ja lohkotut kivet ovat noin 20-70 cm halkaisijaltaan. Röykkiön kaakkoispuolella on kaksi 1,5 m kokoista siirtolohkarettä ja noin 7 metrin päässä on kallion notkelmassa on mahdollisesti toisen pitkänomaisen hajotetun röykkiön pohja. Kaakko-luodesuuntaisesta röykkiöstä on jäljellä enää yksi kivikerta. Pituudeltaan se on ollut n. 7 m ja leveydeltään n. 4 m. Sen koillispäässä on jäljellä vielä kolme halkaisijaltaan 40-70 cm kiveä ja keskiosassa pienempiä kiviä. Tästä luoteeseen 2 m on neliömäinen noin 1 x 1 m oleva kiveys, joka on ladottu hiekkaan 10-30 cm halkaisijaltaan olevista kivistä. Kohde on merkitty peruskartalle.

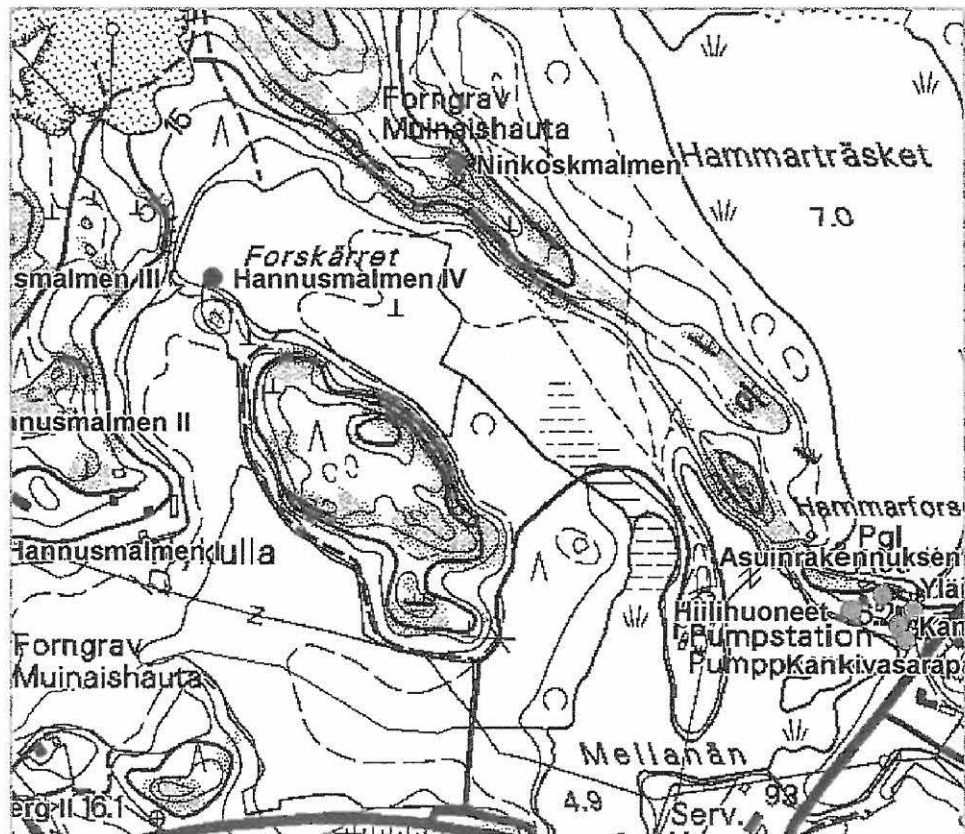
Laajuus: 120 m²

Kuvat: RHOMv 125258: 17-18, dia 125259: 10-11

Toimenpiteet: Merkittävä maastoon.

MV 125258:17

PerusCD 2002 3022 07 Liljendal Mk 1:10 000

8. PERNAJA GREGGBÖLE BY

MJ-tyyppi: Asuinpaikat
Tyyppin rakenne: Talonpohjat
Lukumäärä: 2

Sijainti:

Etäisyystieto: 9,7 km Pernajan kirkolta luoteeseen
Peruskartta : 3021 06 Illby
Peruskoordinaatit: x=6708 68
y=3439 20
z=20-25

Maastomerkintä: Ei merkintää

Ajoitus: n. 1700-luku

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Greggöle
Tila: 585-416-0001-0022, Kolabacken
Omistaja: Kiinteistö OY Kolabacken/ Niemi, Ilpo
Osoite: 07740 Pernaja Vanhakylä

Arkistotiedot:

Varhaisin maininta: Vuoden 1543 maakirja (KA 2936, 68), jolloin kylässä oli kolme taloa.
Vanhin kartta: 1785

Inventointi: 11.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 9,7 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen ja n. 200 m Helsinki-Kotka moottoritien eteläpuolella, Esso-huoltamon ja Robin Hood -kaupan välisellä metsäiselle mäellä. Rakennuksen jäänteet sijaitsevat mäen etelälaidalla hiesurinteellä ja 1960-1970-luvulla rakennetun asuinrakennuksen pihapiirin itäosassa. Perustusten etelä- ja lounaispuolella aukeaa vanha peltoalue.

Kohteen kuvaus: Paikalla on sijainnut 1700-luvun puolessa välissä torppa, mutta tällä kylän peltojen suhteen keskeisellä mäellä on mahdollisesti ollut vanha Greggölen kylän tonttima. Kohteessa on kaksi erillistä rakennuksen perustusten jäännettä. Toinen on pohjois-eteläsuuntainen n. 5 m pitkä kiviperustus, jota vasten kohtisuoraan on kaksi itä-länsisuuntaista kiviperustusta. Pohjoisemman pituus on 5,5 m, eteläisemmän 3,5 m ja niiden väli on 2,5 m. Perustusten koillisnurkassa on mahdollisesti uuninpohja (n. 2,5 x 2,5 m). Tästä kolme metriä itään on toinen n. 4,5 m pitkä SSW-NNW –suuntainen kivirivi. Kivirivistä n. 3,5 m pohjoiseen on 1 x 2 m kokoinen kivilatamus.

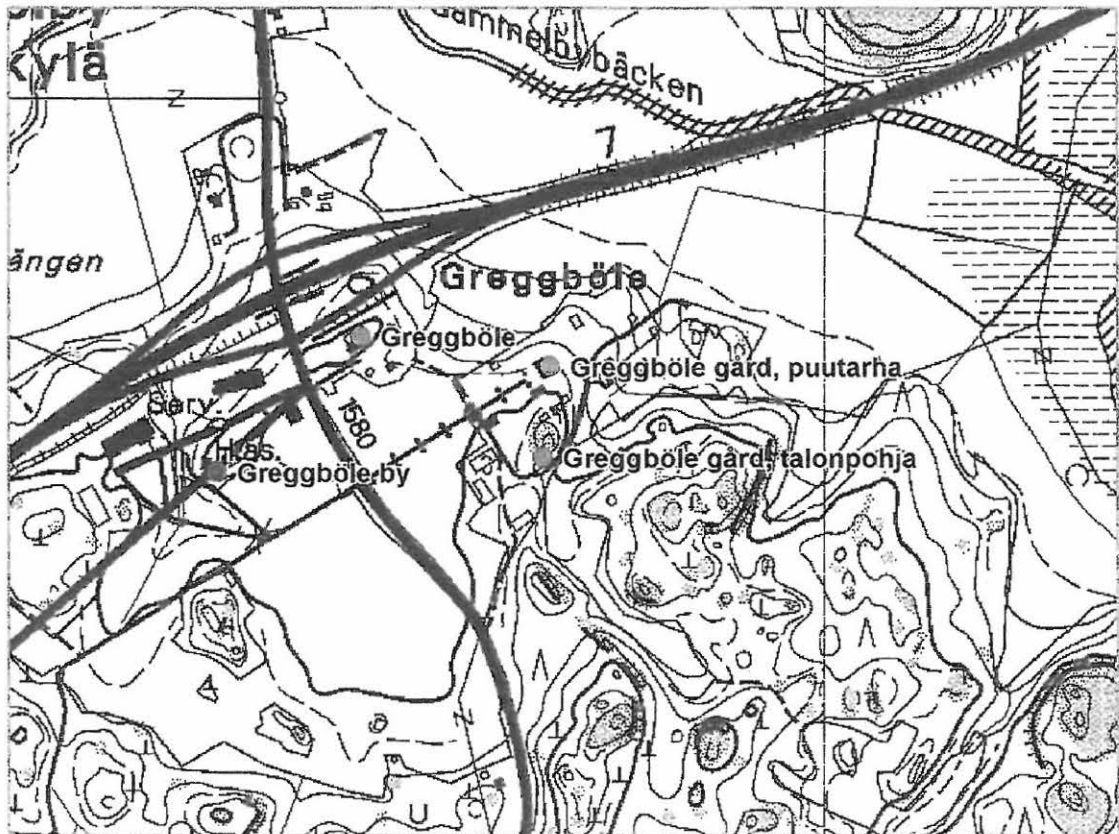
Laajuus: 70 m²

Kuvat: RH0mv 125258: 57, dia 125259: 21

Luokitusehdotus: 2. Osa rakenteesta saattaa liittyä vanhaan kylätonttiin.

MV 125258:57

PerusCD 2002 3021 06 Illby Mk 1:10 000

9. PERNAJA GREGGBÖLE GÅRD

MJ-tyyppi: Asuinpaikat
Tyypin rakenne: Kartanot
Lukumäärä: 2

Sijainti:

Etäisyystieto: 9,4 km Pernajan kirkolta luoteeseen
Peruskartta : 3021 06 Illby
Peruskoordinaatit: kartano ja puutarha x=6708 82
y=3439 64
z=15-17,5
talonpohja x=6708 70
y=3439 63
z=22,5-25

Maastomerkintä: Ei merkintää

Ajoitus: n. 1550-luvun loppu-

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Greggbole
Tila: 585-416-0001-0031, Greggbole gård
Omistaja: Hougberg, Paul
Osoite: Greggbolevägen 34, 07740 Pernå Gammelby

Arkistotiedot:

Varhaisin kartanoon liittyvä maininta: n. vuodelta 1557 (Antell 1956, 139).

Vanhin kartta: 1785

Inventointi: 11.10.02 Georg Haggren ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 9,4 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen ja n. 200 m Helsinki-Kotka moottoritien eteläpuolella. Kartanon tonttimaa on itään viettävällä moreenirinteellä Greggörentien itäpuolella hiesusavipeltojen ympäröimänä.

Kohteen kuvaus: Vuonna 1827 rakennetun päärakennuksen koillispuolella on puutarha, jota ympäröi n. 68 m pitkä ja 49 m leveä kiviaita. Aidan korkeus on ulkopuolelta n. 1,5 m ja leveys n. 1,5 m. Päärakennus sijaitsee keskellä puutarhan luoteisreunaa. Puutarhan sisäpuolella on kiviterasseja.

Päärakennuksesta n. 10 m lounaaseen kalliopaljastuman eteläpuolella on heinikkoinen joutomaa, mahdollinen vanha tonttimaa. Paikalla on näkyvissä 5,5 m pitkä itä-länsisuuntainen seinälinja ja sen itäkulmasta kohtisuoraan etelään yksi kivi. Kivet ovat n. 0,7-1,0 m halkaisijaltaan. Seinälinja on hiekkaterassin päällä, josta on näkymä eteläpuolen vanhoille hiesusavipelloille. Kivijalan ja pellon välissä on peltotie. Seinälinjan pohjoispuolella n. 2-3 metrin päässä on kallio.

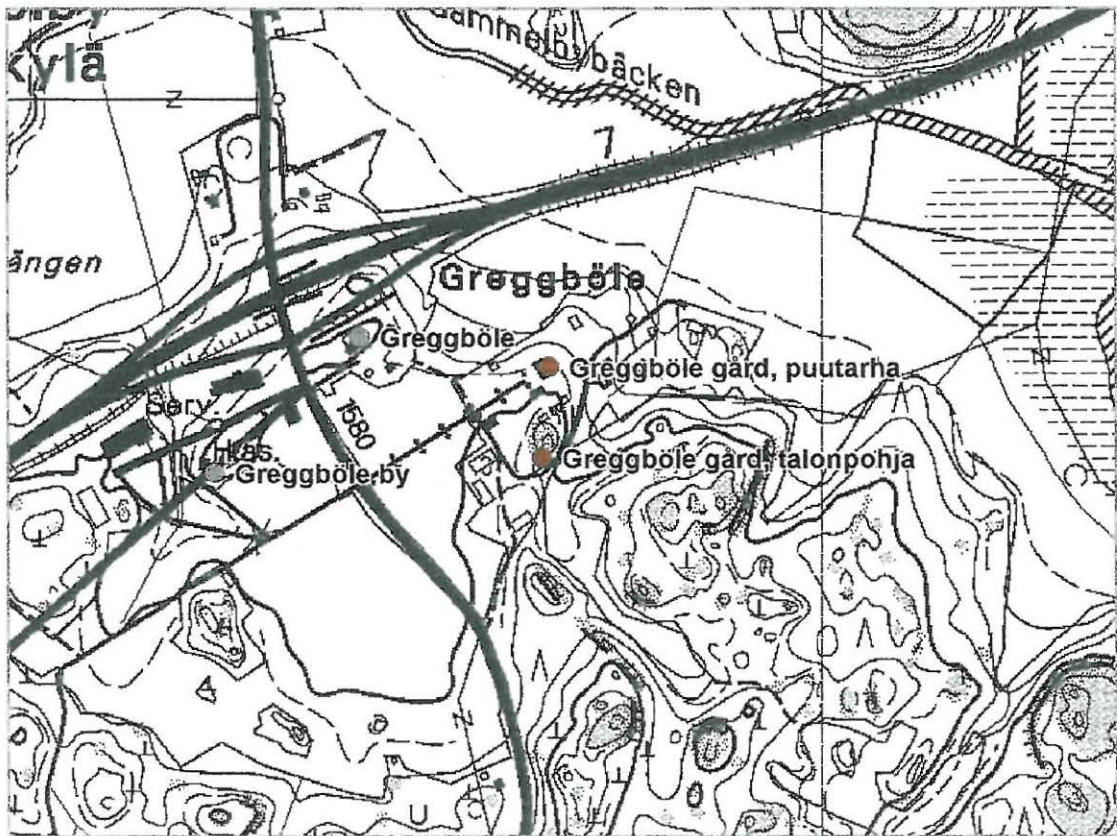
Laajuus: Vanha talonpaikka 100 m²

Kuvat: RH0mv 125258: 56, dia 125259: 22-23

Luokitusehdotus: 2

MV 125258:56

PerusCD 2002 3021 06 Illby Mk 1:10 000

10. PERNAJA 18 GREGGBÖLE

585 01 0018

MJ-tyyppi: Kivirakenne
Tyypin rakenne: Latomus
Rauhoitusluokka:2
Lukumäärä:1

Sijainti:

Etäisyystieto: 9,6 km Pernajan kirkolta luoteeseen
Peruskartta : 3021 06 Illby
Peruskoordinaatit: x=6708 86
y=3439 39
z=20

Maastomerkintä: Ei merkintää

Ajoitus: Historiallinen aika

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Greggbole
Tila: 585-416-0001-0001
Omistaja: Mattas, Ernest
Osoite: Kristianinkatu 2 C 49, 00170 Helsinki

Arkistotiedot:

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt:

1969	Inventointi	Pohjakallio, Lauri	
------	-------------	--------------------	--

Inventointi: 9.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 9,6 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen, noin 50 metriä Helsinki-Kotka moottoritien eteläpuolella kalliioleikkauksen päällä ja Tervikiin johtavan tien itäpuolella. Paikka on luoteeseen viettävä rinne, jossa kasvaa kuusia ja koivuja. Röykkiö sijaitsee vuonna 1920-luvulla rakennetun huvilan pihapiirissä, päärakennuksesta noin 13 metriä koilliseen.

Kohteen kuvaus: Tiedon röykkiöstä on antanut prof. C. F. Meinander, jonka pihapiirissä se on sijainnut. Pyöreän latomuksen reunoilla on isot kivet (0,25 x 1,0 m) ja sisäpuolella on pienempiä kiviä (0,05-0,30 m). Kivet on lohkottu ja yhden reunakiven päällä on poranjälki. Kivien välissä on tyhjää. Pinta on ruohottunut ja sammaloitunut ja tiiviin multakerroksen peittämä. Latomuksen halkaisija on 4 m ja korkeus on noin 0,70-0,80 metriä ja sen koillisreunan kivikehä on 1,5 m alempana kuin koillisosa. Pohjamaa on hiekkaa.

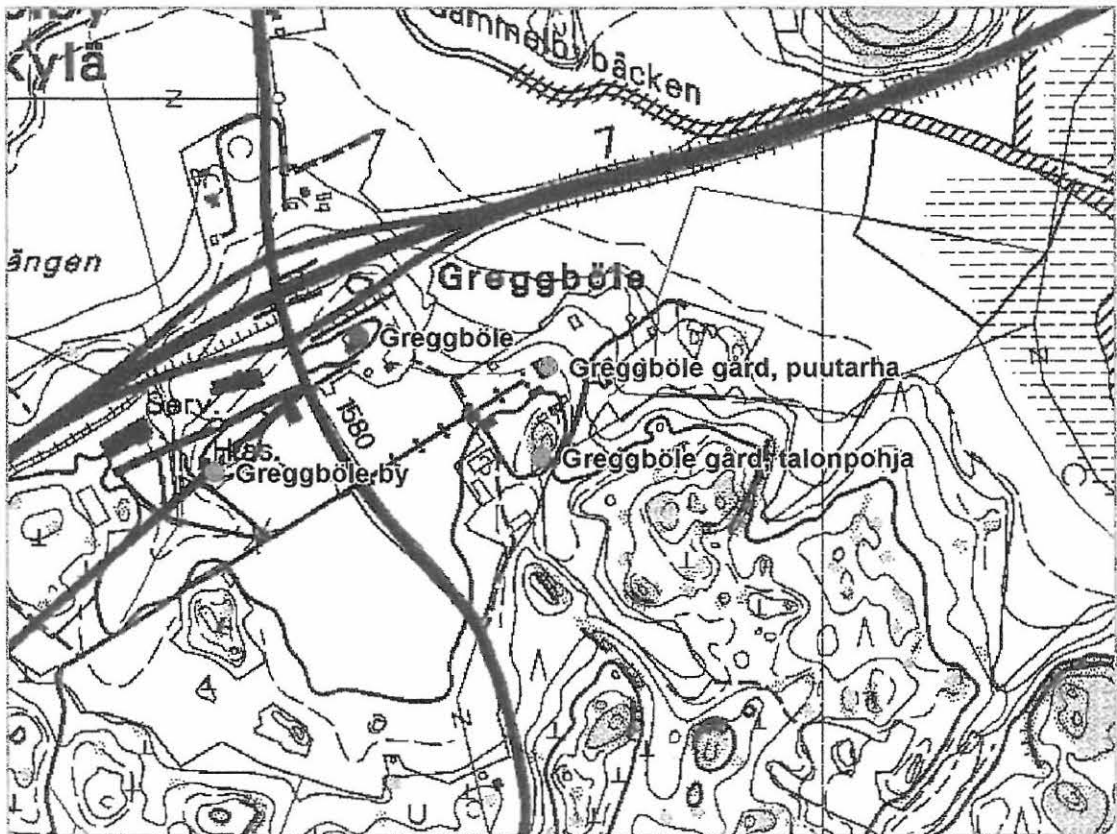
Laajuus: n. 16 m²

Kuvat: RHOMv 125258: 39-41, dia 125259: 14-16

Luokitusehdotus: 3. Latomus ajoittuu todennäköisesti 1800-luvulle tai 1900-luvun alkuun.

MV 125258:40

PerusCD 2002 3021 06 Illby Mk 1:10 000

11. PERNAJA GAMMELBY TOMTÅKER

MJ-tyyppi: Asuinpaikat

Tyyppin rakenne: Kylänpaikat

Rauhoitusluokka:2

Lukumäärä:1

Sijainti:

Etäisyystieto: 11 km Pernajan kirkolta luoteeseen

Peruskartta : 3022 04 Juornaankylä ja 3021 06 Illby

Peruskoordinaatit: x=6709 97-6710 05

y=3438 77-3438 86

z=5-8

Maastomerkintä: Ei merkintää

Ajoitus: Keskiaika – 1600-luku

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Gammelby

Tila: 585-411-0001-0018, Jönsas

Omistaja: Jöns, Per-Erik

Osoite: Rusthållarbacken 35, 07740 Pernå Gammelby

Arkistotiedot:

Varhaisin maininta: 1448 (FMU 2773). Vuoden 1543 maakirjassa kylässä oli 13 taloa. (KA 2936, 66-67)

Vanhimmat kartat: 1707, 1761, 1782-84

Inventointi: 10.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 11 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen ja noin 600 metriä valtatie 6:n pohjoispuolella. Mutkittolevan Träskesbybäckenin etelä-lounaisrannalla hiesusavipellolla on kaksi matalaa itään ja koilliseen laskevaa kumpareta, joiden välistä Suuren rantatien vanhin linjaus on kulkenut. Tie on ollut käytössä vielä 1970-luvun alussa, mutta myöhemmin kynnety pelloksi. Myös luoteispuolen kumpareen reunoille on tuotu maata ja Träskesbybäckenin ylittävän sillan luona ollut lähde on täytetty. (suull. tiedonanto Magnus Tennberg 10.10.02) Kohteen koillispuolella on Rusthållarbacken, jonka päällä sijaitsevat Jönsaksen ja Pellaksen talot, ja lännessä on metsäinen kalliosaareke.

Kohteen kuvaus: Paikalla ei ole näkyvissä rakenteita, mutta kyntökerroksen alla on noin 5 cm paksu palokerros Luoteispuolen kumpare jatkuu tasaisena Rusthållarbackenille asti. Sen päällä oli runsaasti pieniä kiviä ja tiilimurskaa. Kuninkaantien vanhimman tielinjauksen molemmin puolin löytyi palanutta savea ja luuta, tiilimurskaa, punasavikeramiikka ja 1400-1500-luvulle ajoittuvaa kivisaviastianpaloja. Vanhasta kylätontista vain osa oli ehditty kyntää. Vanha tonttimaa näkyy ilmakuvissa kulmikkaana tummana alueena pellon ja puron välissä. Paikalla on ollut 2-3 kylän 13 talosta.

Laajuus: n. 4000 m²

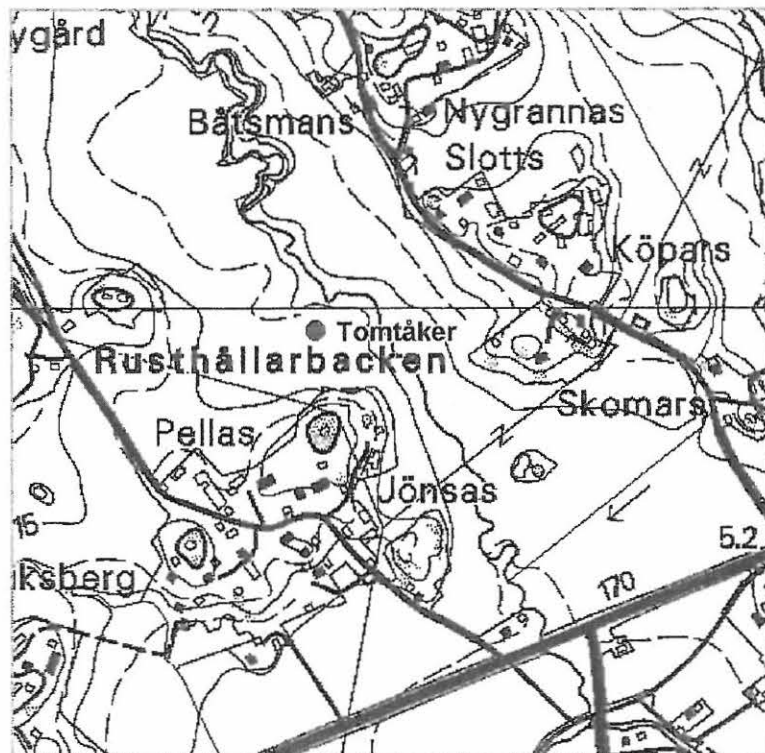
Löydöt: KM 2002070:1-13

Kuvat: RHOMv 125258: 1-3, 48-51, dia 125259: 16-20

Luokitusehdotus: 2.

MV 125258:2

PerusCD 2002 3022 04 Juornaankylä
3021 06 Illby Mk 1:10 000

12. PERNAJA GAMMELBY VÄSTERVIKSKOGEN

MJ-tyyppi: Hautapaikat

Tyyppin rakenne: Ruumiskalmisto?

Lukumäärä: 1

Sijainti:

Etäisyystieto: 12 km Pernajan kirkolta luoteeseen

Peruskartta : 3022 04 Juornaankylä

Peruskoordinaatit: x=6710 09

y=3438 01

z=30

Maastomerkintä: Ei merkintää

Ajoitus: n. 1800-luku

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Gammelby

Tila: 585-411-0005-0023, Nykulla

Omistaja: Starck, Ivar

Osoite: Rusthållarbacken 116, 07740 Pernå Gammelby

Arkistotiedot:

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt: -

Inventointi: 10.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 12 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen ja Rusthållarbackentietä länteen johtavaa metsätietä 125 m ja siitä noin 40 m etelään Västervikskogen –nimisen metsän reunassa. Kiviä sijaitsee eteläterassin päällä. Sen eteläpuolella n. 50 m päässä on omakotitalo (Rusthollintie 140). Terassin eteläpuolella maa laskee n. 3 m. Metsätien pohjoispuolella kohoaa jyrkkäseinäinen kallio (n. 60 m mpy). Maaperä on hienoa hiekkaa.

Kohteen kuvaus: Paikalla on n. 35 m pitkä itä-länsisuuntainen kiviäitä, joka kulkee terassin suuntaisesti. Kivet (halk. 10-40 cm) on ladottu 2-3 kerrokseen. Aidan korkeus on sisäpuolelta 0,5-0,75 m ja ulkopuolelta 1,0-1,0 m. Magnus Tennbergin ja Karl Johan Grönqvistin mukaan paikalla on ollut 1970-luvulla n. 9 pitkänomaista hautakumpua, joita ei nyt pystytty löytämään metsänhakkujätteen alta. Hautakumpuja on kutsuttu nimellä ”ryssgrav”. Haudat saattavat liittyä 24.helmikuuta 1808 käytyihin venäläisten ja ruotsalaisten välisiin taisteluihin. Kiviaidan ja metsätien välissä on isoja maakiviä.

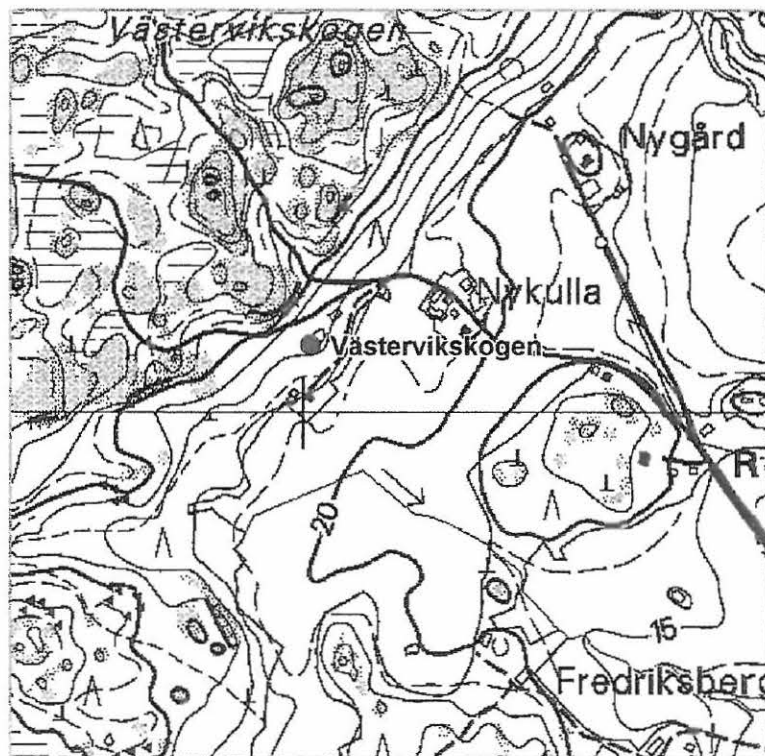
Laajuus: n. 300 m²

Kuvat: RHOMv 125258: 52-55, dia 125259: 57

Luokitusehdotus: 2.

MV 125258:52

PerusCD 2002 3022 04 Juornaankylä Mk 1:10 000

13. PERNAJA GAMMELBY MYLLYN PAIKAT

MJ-tyyppi: Valmistuspaikat

Tyyppin rakenne: Kotitarvemyllyt

Lukumäärä:3

Sijainti:

9,5 km Pernajan kirkolta luoteeseen

Peruskartta : 3022 04 Juornaankylä

Peruskoordinaatit: x=6710 49-6710 82

y=3438 42-3438 50

z=7,5-22,5

Maastomerkintä: Ei merkintää

Ajoitus: n. 1700-luku

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Gammelby

Tila: 585-411-0007-0016, Hagalund

Omistaja: Gustafsson, Hans

Osoite: Bondbacken 164, 07740 Gammelby

Tila: 585-411-0002-0027, Solbacka

Omistaja: Flinck, Henning

Osoite: Gammelbyvägen 43, 07740 Gammelby

Tila: 585-411-0005-0017

Omistaja: Gustafsson, Hans

Osoite: Bondbacken 164, 07740 Pernå Gammelby

Arkistotiedot:

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt: -

Vanhimmat kartat: 1707, 1761.

Inventointi: 22.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 9,5 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen ja n. 1,8-2,2 km Helsinki-Kotka moottoritien pohjoispuolella Träskesbäcken –nimisen puron varrella. Mutkitteleva puro laskee Gammelby träsketistä Forsbyn lahteen. Pohjoisin myllyn paikka (no 1) on Bondbacken 164 pihaan johtavan tien eteläpuolella. Keskimmäinen (no 2) on Bondbacken 150 länsipuolella n. 100 m ja eteläisin (no 3) on n. 150 m samaisen talon lounaispuolella.

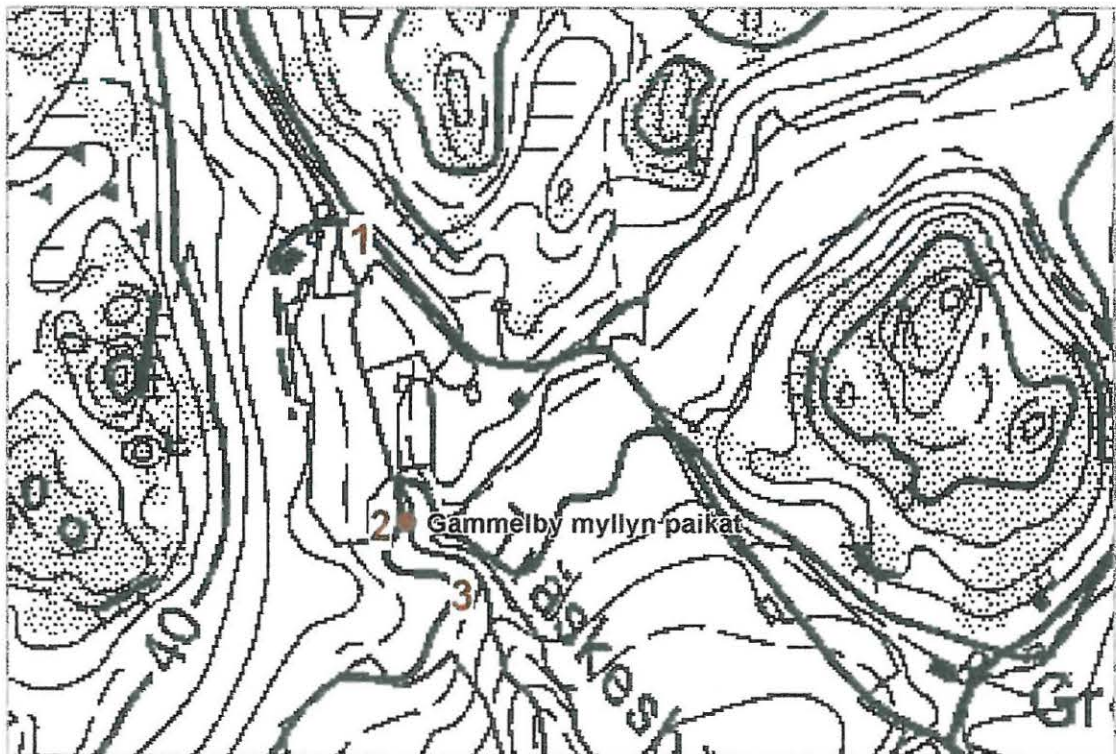
Kohteen kuvaus: Myllyn paikka no 1:stä on jäljellä kivikourua. Keskimmäinen paikka on hakkuujätteen peitossa ja uomaa peittää suuri siirtolohkare. Myllinsija 3:n länsirannalla on kiviperustusten jäänteitä. Kivet on ladottu 2-3 kerrokseen. Kalliokieleke kulkee kahdessa kohtaa puron poikki. Myllyt ovat sijoittuneet puron kiviikkoihin koskipaikkoihin ja niiden rakenteita on erittäin vaikea hahmottaa. Kahden alimman myllyn etäisyys on n. 40 m ja myllyn 1 ja 2 etäisyys n. 200 m. Alimmat myllyt on merkitty vuoden 1762 karttaan.

Kuvat: RHOmv 125258: 71-74, dia 125259: 52-53

Luokitusehdotus:3.

MV 125258:71

PerusCD 2002 3022 04 Juornaankylä Mk 1:5 000

14. PERNAJA BERGBY RIEBACKEN

MJ-tyyppi: Asuinpaikka
Tyyppin rakenne: Kyläpaikat
Rauhoitusluokka: 2
Lukumäärä: 1

Sijainti:

Etäisyystieto: 9,5 km Pernajan kirkolta luoteeseen
Peruskartta : 3021 09 Pernå
Peruskoordinaatit: talonpohja ja uuninperustus

x=6709 69
y=3440 00
z=15-20
x=6709 66
y=3440 03
x=15-20

talonpohja

Maastomerkinä: Ei merkintää

Ajoitus: Keskiaika – 1700-luku

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Bergby
Tila: 585-403-0001-0036 Bergby
Omistaja: Skogster, Leif
Osoite: Bergbyvägen 56, 07880 Liljendal

Arkistotiedot:

Vanhin maininta: 1421 (FMU 1670)

Vanhimmat kartat: 1782-84

Inventointi: 10.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 9,5 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen ja noin 200 metriä valtatie 6:n eteläpuolella. Paikka on metsäinen hiekka- ja kalliorinne aivan Bergbyntie länsipuolella, noin 300 m nykyisen tonttimaan pohjoispuolella. Vanhan tonttimaan pohjoispuolella kohoaa jyrkkäseinäinen kallio (n 37,5 m mpy) ja länsipuolella matala lounaaseen nouseva kallio. Tonttimaalta on näkymä kaakossa sijaitsevaan Forsbynlahteen. Tonttimaan ja lahden välissä on hiesusavipelto.

Kohteen kuvaus: Tonttimaan eteläosassa on ollut 1950- ja 1960-luvulla sikalarakennus ja aiemmin riihi eikä paikalta enää havaittu asutuksen jäänteitä. Tonttimaan pohjoisosassa on ainakin kaksi erillistä rakennuksenpohjaa, joiden etäisyys on n. 30 m. Ensimmäinen kaakkois-luodesuuntainen seinälinja sijaitsee 8-11 m Bergbyntien pohjoispuolella. Seinälinjasta oli näkyvissä neljä perustuskiveä noin 6,5 metrin matkalla ja muutama kohtisuoraan lounaassa oleva kivi. Perustuskivien väliin kaivettiin 50 x 50 cm kokoinen ja 30 cm syvä koekuoppa, jossa oli mullansekaista likaista hiekkaa ja runsaasti tiilimurskaa. Seinälinjan lounaispuolella 6-8 metrin päässä on kallio. Toinen rakennuksenperustus sijaitsee n. 30 metriä Bergbyntien pohjoispuolella ja n. 26 metriä jyrkkäseinäisen kallion lounaispuolella. Rakennuksenpohjan koillispuolella kulkee metsätie. Sen ja kallion välissä on ollut pieniä peltolohkoja. Rakennuksesta oli näkyvissä kaakko-luodesuuntaisen seinän 4 perustuskiveä (halk. 40-70 cm) ja seinälinjan itäpuolella 2 x 2 m tiivistä ladottu uuninperustus (kivien halk. 15-50 cm). Seinälinjan länsipuolella noin 1,5 m päässä alkaa kallio. Uunin itäreunalle tehdystä lapionpistossa oli 15 cm mullan- ja noensekaista hiekkaa, jonka jälkeen 7 cm hiilensekainen hiekkakerros. Sen alla jatkui ainakin 30 cm asti kellertävä hiekka, jossa oli pieniä hiilihippuja. Toinen lapionpisto tehtiin uuninperustusten eteläkulmaan, jossa oli 10 cm mullan- ja hiilensekainen hiekka, jonka alla jatkui ainakin 28 cm asti kellertävä hiilensekainen hiekka. Molemmista kuopista tuli palaneita kiviä, tiilimurskaa ja vähän palanutta savea. Bergbyntien itäpuolen pelto pintapoisuuteen tien reunasta noin 50 m leveydeltä. Pellosta löytyi punasavikeramiikkaa, fajanssia, liitupiipun varsi ja palanutta luuta.

Laajuus: n.500 m²

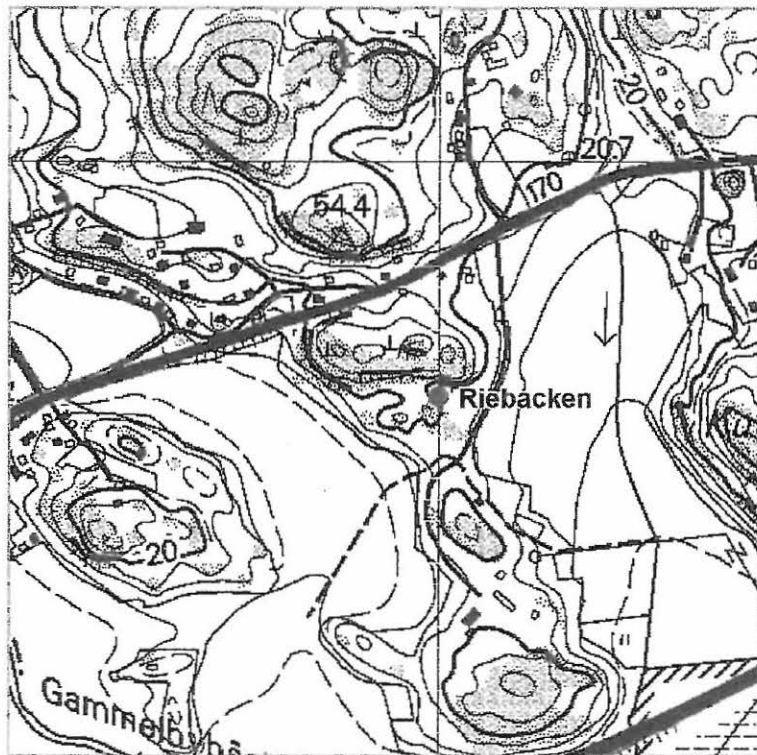
Löydöt: KM 2002071:1-4

Kuvat: RH0mv 125258:42-47, dia 125259:25-29

Luokitusehdotus: 2.

MV 125258:42

PerusCD 2002 3021 03 Pernå Mk 1:10 000

15. PERNAJA FORSBY ALARUUKKI MASUUNI

MJ-tyyppi: Teollisuuskohteet

Tyyppin rakenne: Rautaruukki

Lukumäärä: 1

Sijainti:

Etäisyystieto: 8,5 km Pernajan kirkolta luoteeseen

Peruskartta : 3022 07 Liljendal

Peruskoordinaatit: x=6710 32

y=3442 08

z=5

Maastomerkintä: Maastossa ei merkintää.

Ajoitus: 1681-1800

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Koskenkylä (Forsby)

Tila: 585-410-0001-0058, Koskela

Omistaja: Oy Forsby Gård Ab

Osoite: Forsby Såg, 07700 Forsby Såg

Arkistotiedot:

Vanhimmat kartat: 1762, 1784-86.

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt:

1982	Inventointi	Härö, Erkki	Inventointikertomuksessa kohde nro 21	
------	-------------	-------------	---------------------------------------	--

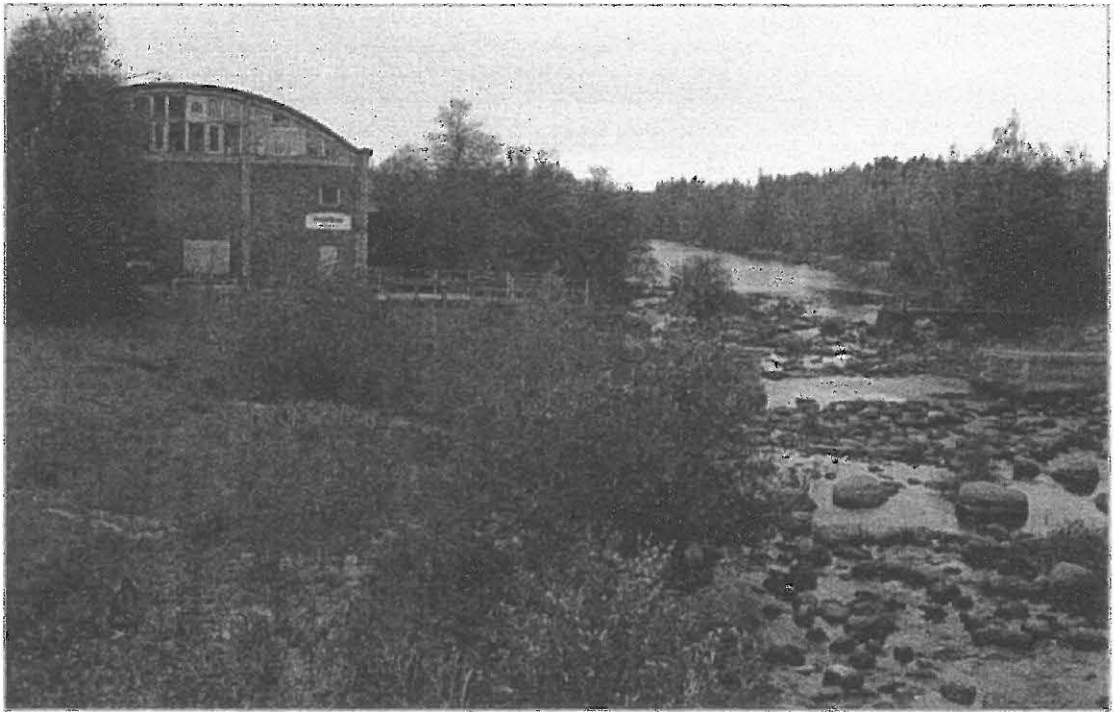
Inventointi: 9.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 8,5 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen ja n. 35 m Ruukintien alakosken ylittävän sillan eteläpuolella. Masuuni on sijainnut uoman itärannalla, vuonna 1914 rakennetun sahan pohjoispuolella länteen viettävässä rinteessä. Paikalta oli maata kaivettu pois ja ympäristö oli vesakoitumassa. Maaperä on moreenia ja kosken rannalla kalliota.

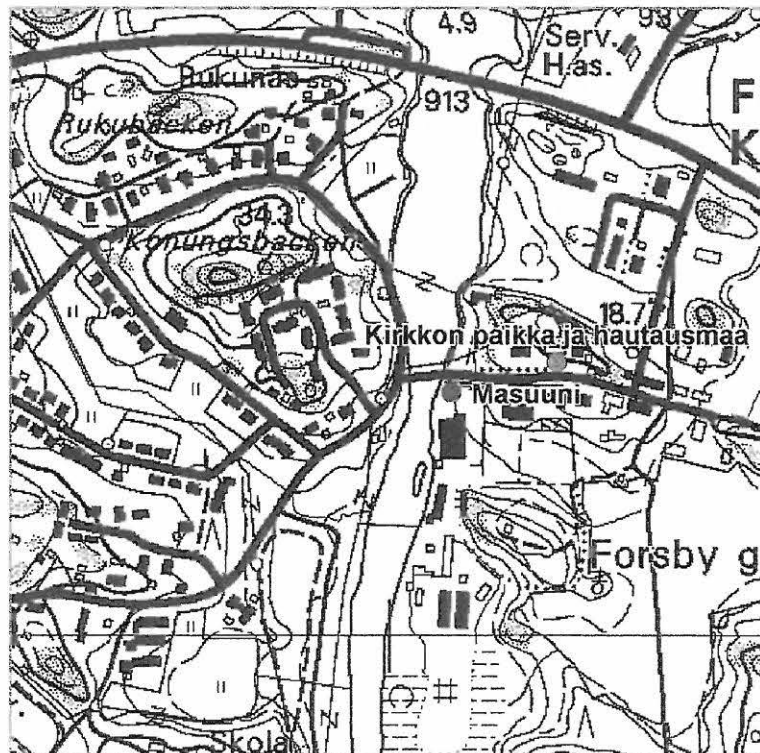
Kohteen kuvaus: Erkki Härön inventoinnin yhteydessä masuunista oli vielä ”vähäisiä näkyviä raunioita” ja slagia. Paikalta ei nyt löydetty muutamaa slagin sirua ja malmikiven palaa lukuun ottamatta mitään. Maahan oli ladottu erisuuntaisia kivrivejä, joista vain kivien yläpinnat oli näkyvissä. Uoman länsipuolella oli myös samanlaisia uusia kivrivejä. Ne liittyvät 1990-luvulla tehtyyn kosken ennallistamiseen ja kalaportaiden rakentamiseen. Itäpuolella sijainneet hiilihuoneet ovat jääneet ilmeisesti sahan alle.

Kuvat: RHOMv 125258:35, dia 125259:31-32

Luokitusehdotus:3. Kohde on tuhoutunut 1990-luvulla.

MV 125258:35

PerusCD 2002 3022 07 Liljendal Mk 1:10 000

16. PERNAJA FORSBY ALARUUKKI KIRKON PAIKKA JA HAUTAUSMAA

MJ-tyyppi: Kirkkorakenteet ja hautapaikat
Tyyppin rakenne: Kirkon paikka ja hautausmaa
Lukumäärä:1

Sijainti:

Etäisyystieto: 8,5 km Pernajan kirkolta luoteeseen
Peruskartta : 3022 07 Liljendal
Peruskoordinaatit: x=6710 36
y=3442 22
z=18-22

Maastomerkintä: Paikka on merkitty maastoon vuonna 1961 pystytetyllä muistokivellä.

Ajoitus: 1688-1862

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Forsby
Tila: 585-410-0001-0045, Forsby gård
Omistaja: Oy Forsby Gård Ab
Osoite: Forsby Såg, 07700 Forsby Såg

Arkistotiedot:

Vanhimmat kartat: 1762, 1784-86.

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt:

1908	Inventointi	Topelius, Gustaf	
1982	Inventointi	Härö, Erkki	Inventointikertomuksessa kohde nro 6

Inventointi: 9.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 8,5 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen ja n. 70 m Ruukintien ja Sandbäckin puiston risteyksestä länteen Ruukintie 4:n pihapiirissä. Kirkko on sijainnut etelärinteessä, joka pohjoisessa ja idässä rajautuu kallioon. Paikalla kasvaa lehtipuita ja pihan läpi kulkee sepelöity pihatie. Pihamaata on tasoitettu myöhemmin. Maaperä on hienoa hiekkaa.

Kohteen kuvaus: Kirkosta ei ole maan päälle näkyvissä enää rakenteita. Sen ympärillä ollut hautausmaa on ulottunut aina VPK:n tallin länsipuolelle asti, pohjoisessa ja idässä kallioihin sekä etelässä Ruukintiehen. Kirkon paikka lienee jäänyt VPK:n tallin alle. Talli on rakennettu 1910 ja sen itäpuoleinen asuinrakennus 1800-luvulla. Niiden väliin oli kesällä 2002 kaivettu vesijohtoa varten kuoppa, jonka eteläprofiilissa oli näkyvissä 1,30 m pituudelta itä-länsisuuntainen hauta. Se oli kaivettu n. 0,50-1,20 m nykyisen maapinnan alapuolelle. Puuarkusta oli jäljellä idässä päätylauta ja naula. Vainajasta oli näkyvissä reisiluu, jonka perusteella pääpuoli on ollut ilmeisesti idässä. Kuopan pohjoisprofiilissa oli viitteitä toisesta itä-länsisuuntaisesta haudasta. Erkki Härön inventointi kartassa kirkon paikka on merkitty n. 50 m liian koilliseen.

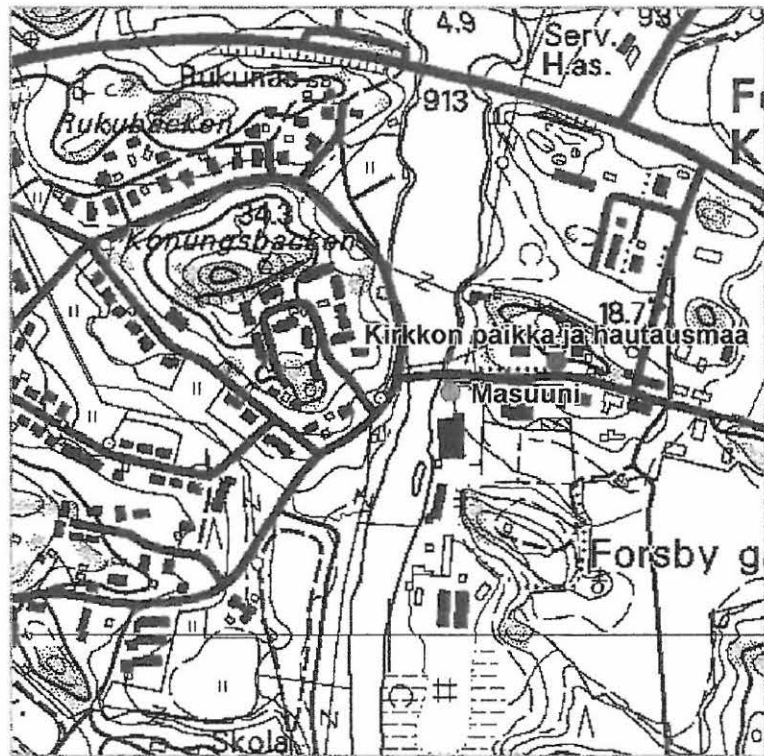
Laajuus: Kartalta arvioituna kirkkomaan laajuus on noin 35 x 35 m (1225 m²). Hautauksia on todennäköisesti tehty kirkkomaan ulkopuolellekin.

Kuvat: RHOmv 125258:32-34 , dia 125259:43-45

Luokitusehdotus:2.

MV 125258:34

PerusCD 2002 3022 07 Liljendal Mk 1:10 000

17. PERNAJA FORSBY YLÄRUUKKI HIILIHUONEET

MJ-tyyppi: Teollisuuskohteet

Tyyppin rakenne: Rautaruukki

Lukumäärä:3

Sijainti:

Etäisyystieto: 9 km Pernajan kirkolta luoteeseen

Peruskartta : 3022 07 Liljendal

Peruskoordinaatit: x=6711 06

y=3442 44

z=5-7,5

Maastomerkintä: Ei merkintää

Ajoitus: 1680-1825

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Forsby

Tila: 585-410-0001-0302

Omistaja: Oy Forsby Gård Ab

Osoite: Forsby Säg, 07700 Forsby Säg

Arkistotiedot:

Vanhimmat kartat: 1762, 1784-86.

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt:

1982	Inventointi	Härö, Erkki	Inventointikertomuksessa kohde 2	
------	-------------	-------------	----------------------------------	--

Inventointi: 9.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde on noin 9 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen ja noin 100 metriä Kouvolaan johtavan vanhan valtatie 6:n länsipuolella. Paikka sijaitsee Hammarträskin ja Mellanån välisellä niemellä, noin 20 m Mellanån pohjoisrannasta. Paikka on nykyisin kesäasuntona käytetyn puutalon eteläpuoleista pihapiiriä. Sitä ympäröivät lehtipuut, vaikka itse kohteen päällä ei ole kasvillisuutta.

Kohteen kuvaus: Rakennuksista on jäljellä vain kolme erillistä noin 30-70 cm paksuista hiilialuetta, joista läntisimmän paikalla on uudemman puretun ulkorakennuksen 15 m pitkä itä-länsisuuntainen kiviperustus. Paksuimmillaan hiilikerros on puisen asuinrakennuksen kaakkoispuolella. Hiilihuoneet ovat sijainneet matalalla hiekkaterassilla rannan tuntumassa. Hiilihuoneet liittyvät kankivasarapaja 1:een.

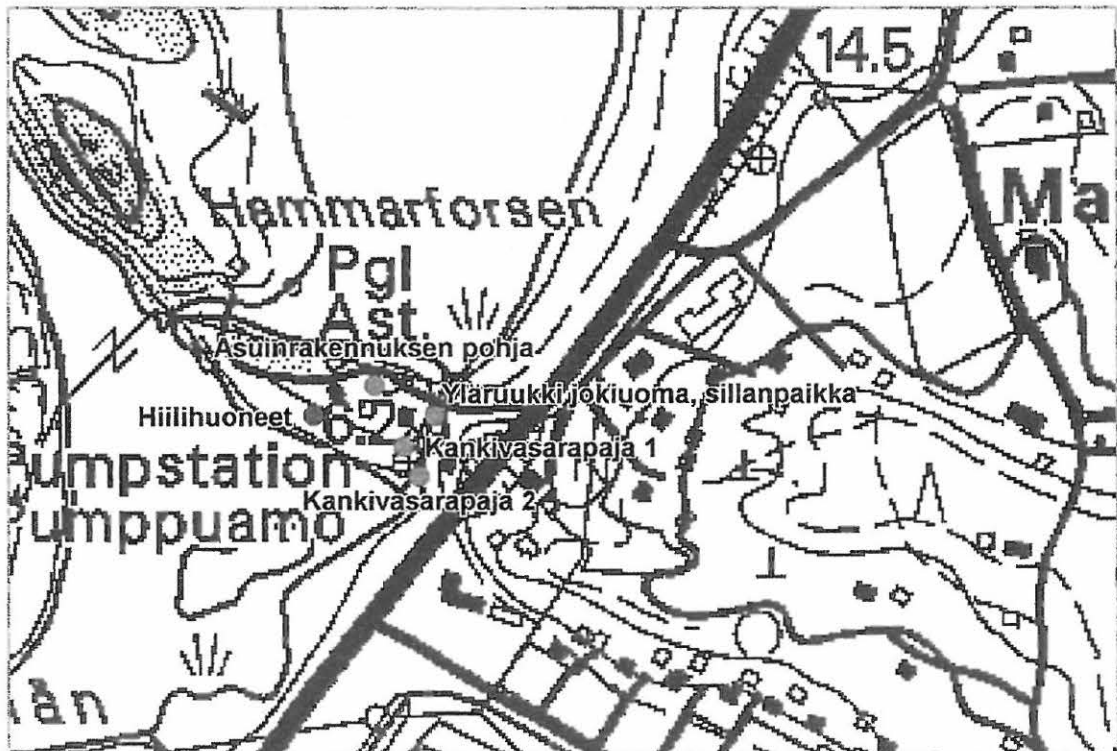
Laajuus: 600 m².

Kuvat: RHOMv 125258:37-38, dia 125259:39

Luokitusehdotus:2.

MV 125258:38

PerusCD 2002 3022 07 Liljendal Mk 1:5 000

18. PERNAJA FORSBY YLÄRUUKKI KANKIVASARAPAJA 1

MJ-tyyppi: Teollisuuskohteet

Tyyppin rakenne: Rautaruukki

Lukumäärä: 1

Sijainti:

Etäisyystieto: 9 km Pernajan kirkolta luoteeseen

Peruskartta : 3022 07 Liljendal

Peruskoordinaatit: x=6711 04
y=3442 50
z=5-7,5

Maastomerkintä: Ei merkintää

Ajoitus: 1681-1825

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Forsby

Tila: 585-410-0001-0302

Omistaja: Oy Forsby Gård Ab

Osoite: Forsby Såg, 07700 Forsby Såg

Arkistotiedot:

Vanhimmat kartat: 1762, 1784-86.

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt:

1982	Inventointi	Härö, Erkki	Inventointikertomuksessa kohde 7
------	-------------	-------------	----------------------------------

Inventointi: 3.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 9 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen ja noin 40 metriä Kouvolaan johtavan vanhan valtatie 6:n länsipuolella. Paikka on Hammarträskin ja Mellanån välisellä niemellä kosken itäpuolella länsirannan partaalla. Pajan jääneet ovat 1700-luvulla rakennetun puutalon pihapiirin kaakkoislaidalla noin 18 m rakennuksen eteläpuolella. Etelään laskevassa rinteessä kasvaa lehtipuita ja paikalle oli kasattu asumisjätettä ja lehtikasoja. Maaperä on hiekkaa ja kosken uoman rannassa on kalliota.

Kohteen kuvaus: Rakennuksen perustusten sisäpuolella on vasarapajakuonaa (slagi) ja tiilenpaloja. Varsinainen slagi- ja tiilimurskakeskittymä on sireenipensaan alla, jossa ilmeisesti myös ahjo on sijainnut. Itse paja on ollut koillislounais-suunnainen n. 13,5 x 7,5 m kokoinen rakennus, jonka kaakkoisseinustalla on ollut kosken uomasta johdettu kiviperustainen vesikouru, kolme vesipyörää ja etelänurkan päästä alkava ulosvirtausränni. Rakennuksen kivijalasta on jäljellä kaakkoisosan 2-3 kivikerrasta ladottu seinän perustus. Lounaispäädyn kivijalan kiviä on käytetty pihapiirin ulkorakennuksen perustuksiin. Koillisosan päätyseinä ja osa luoteisosan kivijalasta on pihamaan täytemaan alla tai kaivettu pois. Perustuskivet ovat punaista graniittia. Niistä pääosa on lohkoittuja, osassa on poranjälkiä. Vesipyörien paikoista on jäljellä kolme rinnakkaista kivillä reunustettua neliömäistä perustusta. Niistä kaakkoisin oli levein. Siinä lienee ollut kankivasaran vesipyörä, kapeammassa puolestaan ahjon palkeitten vesirattaat. Veden ulosvirtausrännistä on jäljellä reunuskivet ja vesikourusta noin 1,5 metriä leveä kiviperustus.

Laajuus: n. 260 m²

Kuvat: RHOmv 125258:22-25, dia 125259:33-37

Luokitusehdotus: 2. Suomen teollisuushistorian kannalta arvokas jäännös ja ruukinalueen parhaiten säilynyt kohde.

Toimenpiteet: Kohde kaipaa kasvillisuuden raivausta.

Luonnos vasarapaja 1:stä

Hammarträsket

Tie

Asuirakennus

Aitta

Vasarapaja 1

Slagia

Vesikourun
pohja

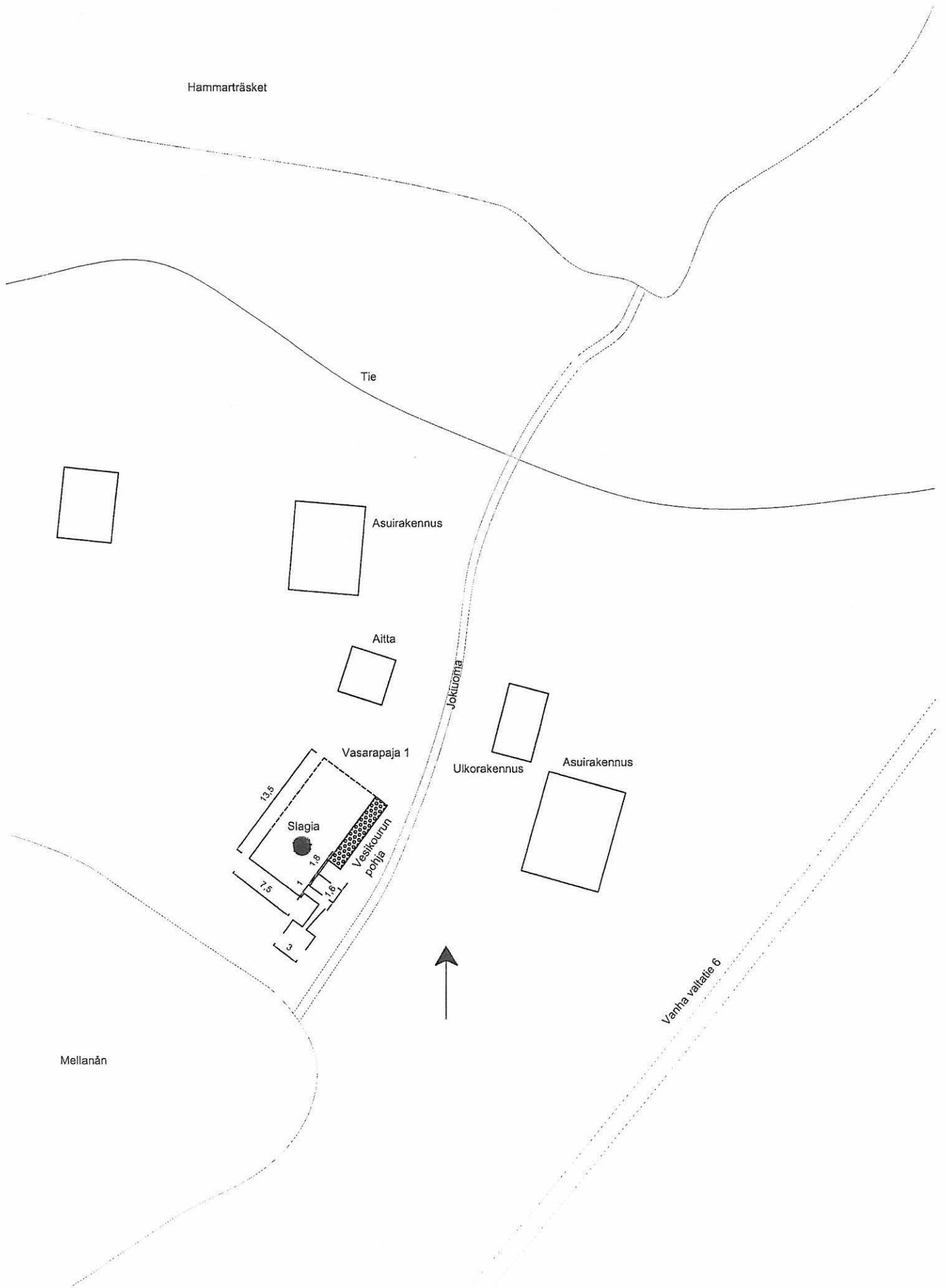
Jokiruoma

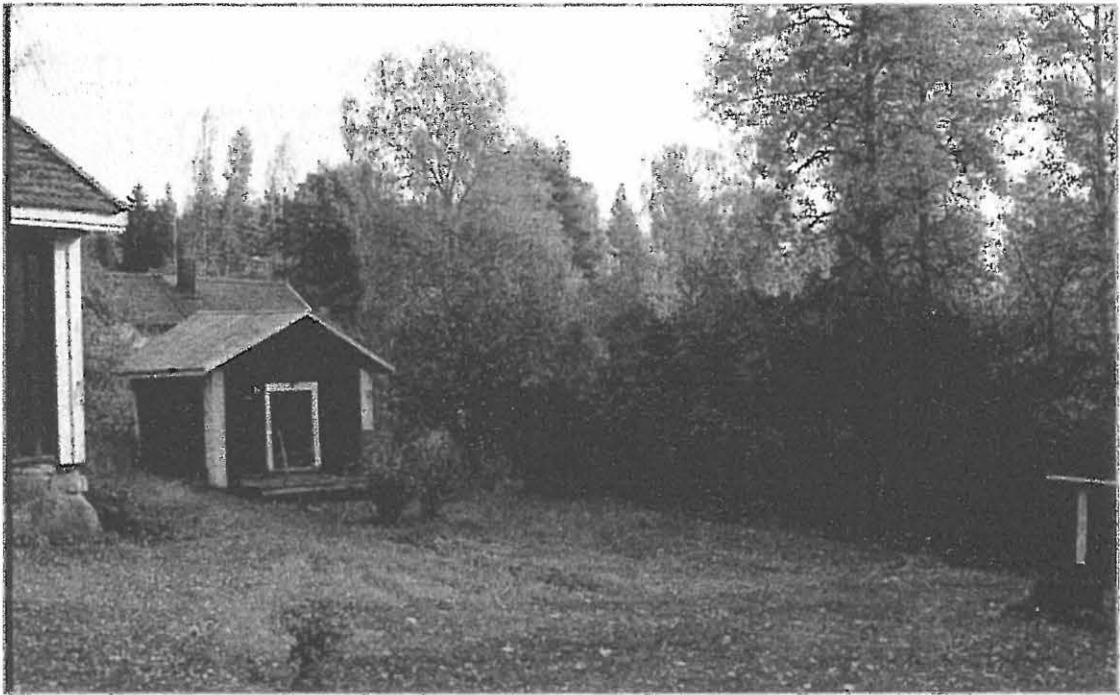
Ulkorakennus

Asuirakennus

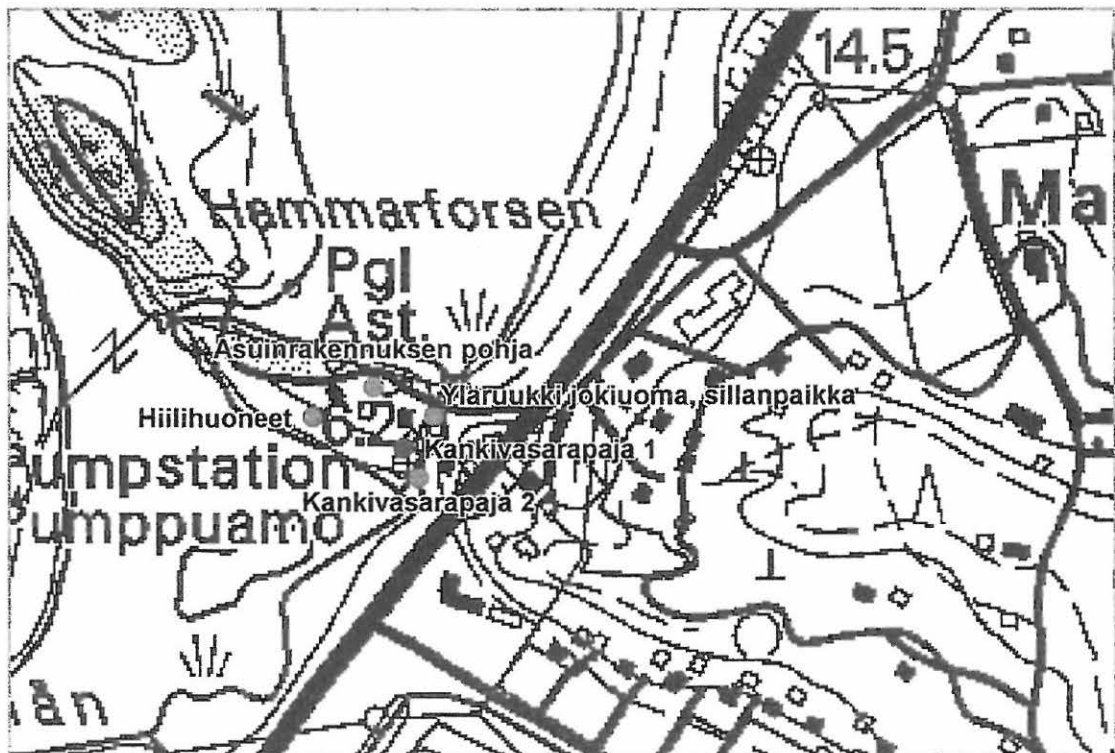
Mellanån

Vanha valtatie 6

MV 125258:25

PerusCD 2002 3022 07 Liljendal Mk 1:5 000

19. PERNAJA FORSBY YLÄRUUKKI ASUINRAKENNUKSEN POHJA

MJ-tyyppi: Asuinpaikat
Tyyppin rakenne: Talonpohja
Lukumäärä: 1

Sijainti:

Etäisyystieto: 9 km Pernajan kirkolta luoteeseen
Peruskartta : 3022 07 Liljendal
Peruskoordinaatit: x=6711 08
y=3442 48
z=10

Maastomerkintä: Ei merkintää
Ajoitus: 1700-luku–1800-luvun alku

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Forsby
Tila: 585-410-0001-0302
Omistaja: Oy Forsby Gård Ab
Osoite: Forsby Såg, 07700 Forsby Såg

Arkistotiedot:

Vanhimmat kartat: 1762, 1784-86.
Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt:

1982	Inventointi	Härö, Erkki	Inventointikertomuksessa kohde 3
------	-------------	-------------	----------------------------------

Inventointi: 3.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 9 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen ja noin 80 metriä Kouvolaan johtavan vanhan valtatie 6:n länsipuolella. Paikka on Hammarträskin ja Mellanån välisellä niemellä, noin 10 m Hammarträskin etelärannasta sekä nykyisin vanhan puutalon (E. Härön inv. nro 4) pihapiirin pohjoislaidalla. Paikalta on molemmin puolin näkymä järvelle. Rakennuksen pohjan päällä kasvaa vaahtera ja kuusi sekä taikinanmarjapensaita.

Kohteen kuvaus: Rakennuksen perustus on SWW-NEE –suuntainen ja kooltaan noin 10,5 x 8 m. Sen NEE -osassa on neliönmuotoinen (n. 3,2 m leveä) uuninperustus, jonka päällä kasvaa iso kuusi (ympärysmitta 2,1 m). Rakennuksen pohjoisnurkka on jäänyt myllylle johtavan tien alle. Kiviperustus on tehty osittain lohkotuista luonnonkivistä (halk. 0,5-0,7 m), jotka ovat yhdessä rivissä. Yhdessä kivessä on poranjälki. Kivijalan luoteisseinässä länsinurkan vieressä on 1,3 m leveä aukko, mahdollisesti oven paikka. Kyseessä lienee sepän tupa.

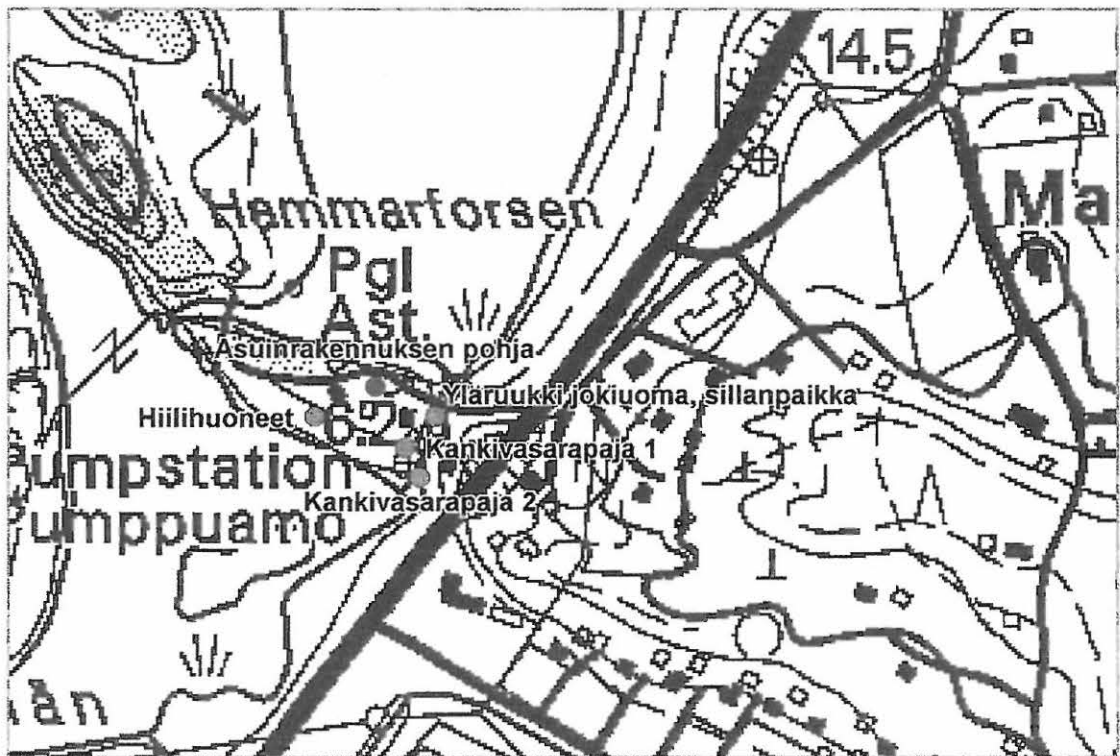
Laajuus: 84 m²

Kuvat: RH0mv 125258:26-27, dia 125259:40

Luokitusehdotus: 2. Kuuluu säilyneeseen teollisuushistorialliseen kokonaisuuteen.

MV 125258:27

PerusCD 2002 3022 07 Liljendal Mk 1:5 000

20. PERNAJA FORSBY YLÄRUUKKI JOKIUOMAN RAKENTEET

MJ-tyyppi: Kulkuväylät ja teollisuuskohteet
Tyyppin rakenne: Sillanpaikat ja voimakanava
Lukumäärä: 1

Sijainti:

Etäisyystieto: 9 km Pernajan kirkolta luoteeseen
Peruskartta : 3022 07 Liljendal
Peruskoordinaatit: x=6711 06
y=3442 52
z=5-7,5

Maastomerkintä: Ei merkintää

Ajoitus: Historiallinen aika.

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Forsby
Tila: 585-410-0001-0302
Omistaja: Oy Forsby Gård Ab
Osoite: Forsby Såg, 07700 Forsby Såg

Arkistotiedot:

Vanhimmat kartat: 1680, 1762, 1784-86.

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt:

1982	Inventointi	Härö, Erkki	Inventointikertomuksessa kohde 5
------	-------------	-------------	----------------------------------

Inventointi: 3.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

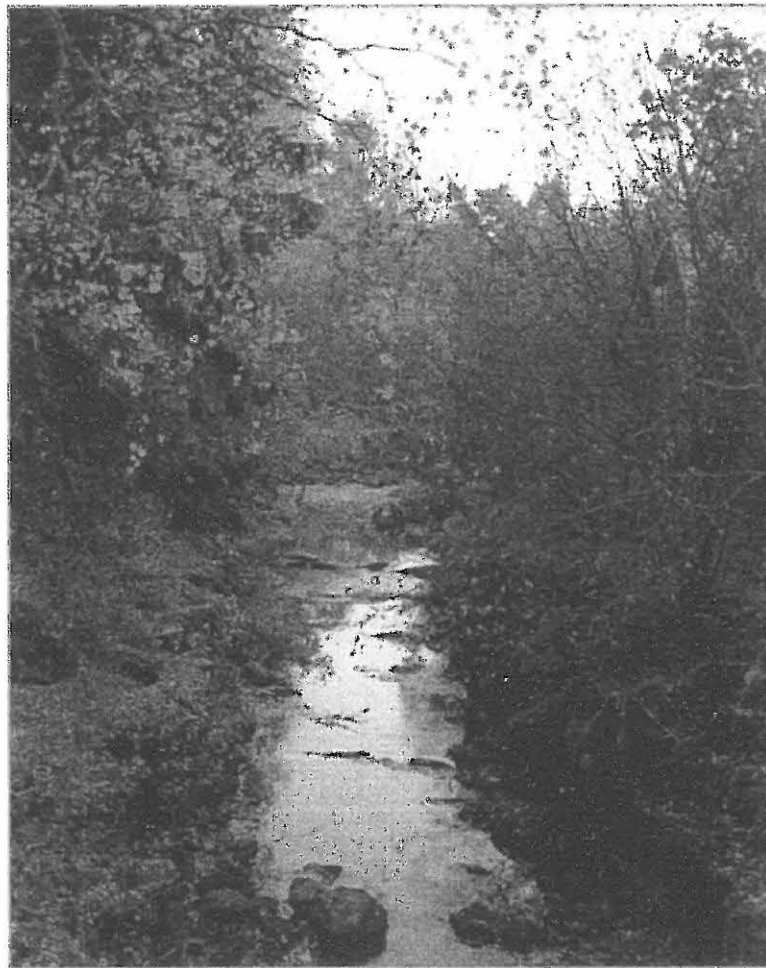
Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 9 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen ja noin 40 metriä Kouvolaan johtavan vanhan valtatie 6:n länsipuolella. Paikka on Hammarträskin ja Mellanån välisellä niemellä kosken itäuosassa nykyisen sillan kohdalla. Padon pohjoispuoli on ruohottunut ja uoman reunoilla kasvaa lehtipuita. Kosken alajuoksu on pensoittunut. Padotussa jokuomassa vesi oli alhaalla ja kosken kivet näkyvissä.

Kohteen kuvaus: Ylävirrassa, sillan pohjoispuolella, on säilynyt uoman länsipuolen padon hirsikehikosta yksi uoman suuntainen hirsi ja kaksi kohtisuoraan sitä vastaan olevaa hirttä. Uoman itäpuolella vastaavalla kohdalla on salvotusta tasanurkkaisesta hirsarkusta säilynyt kaksi hirsikertaa. Patoarkut on täytetty kivillä. Länsirannan arkun kivet ovat osittain romahtaneet uomaan. Yläjuoksun pohjoisosassa on kivipato, muita vanhoja patoja on maastossa enää vaikea hahmottaa. Nykyisen sillan betoniperustuksien alla ja sen yläosassa on vanhan sillan kiviperustukset, jonka yläosassa on jäljellä takorautaisia muuriankkureita. Uoman reunat on pengerrytetty isoilla kivillä ja paikalle on tuotu maata, pieniä kiviä ja slagia. Eteläpuolen uoma on syvennetty louhimalla. Sen länsipuolen kivipengerryksestä löytyi 1700-1800-luvun vaihteen pullolasia, jota ei otettu talteen. Uoman yläjuoksun itärannalle johtaa ajoluiska.

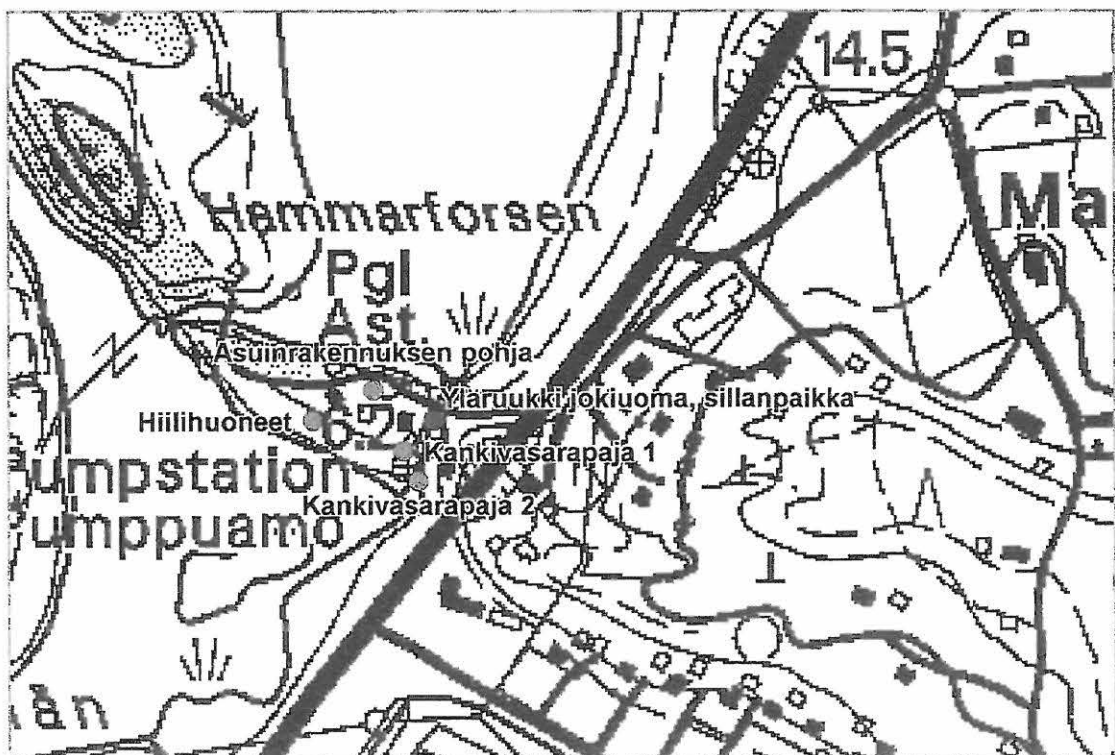
Laajuus: 500 m²

Kuvat: RHOmv 125258:28-31, dia 125259:41-42

Luokitusehdotus: 2. Kuuluu säilyneeseen teollisuushistorialliseen kokonaisuuteen ja lisäksi kohteella on maisemallista arvoa.

MV 125258:30

PerusCD 2002 3022 07 Liljendal Mk 1:5 000

21. PERNAJA FORSBY YLÄRUUKKI KANKIVASARAPAJA 2

MJ-tyyppi: Teollisuuskohteet

Tyyppin rakenne: Rautaruukki

Lukumäärä: 1

Sijainti:

Etäisyystieto: 9 km Pernajan kirkolta luoteeseen

Peruskartta : 3022 07 Liljendal

Peruskoordinaatit: x=6711 02

y=3442 51

z=5-7,5

Maastomerkitä: Ei merkintää

Ajoitus: 1740-1795?

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Forsby

Tila: 585-410-0001-0302

Omistaja: Oy Forsby Gård Ab

Osoite: Forsby Såg, 07700 Forsby Såg

Arkistotiedot:

Vanhimmat kartat: 1762, 1784-86.

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt: -

Inventointi: 9.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

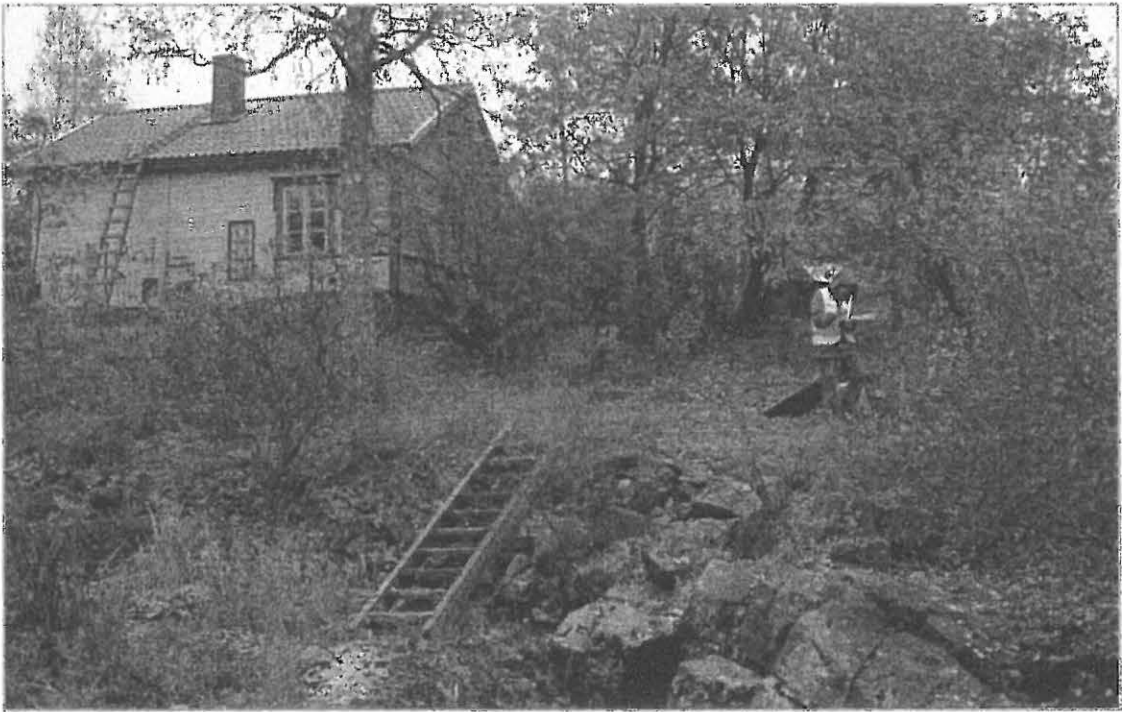
Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 9 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen ja noin 20 metriä Kouvolaan johtavan vanhan valtatie 6:n länsipuolella. Paikka sijaitsee Hammarträskin ja Mellanån välisellä niemellä kosken uoman itärannan partaalla. Pajan jäänteet ovat 12 m 1890-luvulla rakennetusta puutalosta (E. Härön inv. nro 6) lounaaseen, pihapiirin lounaislaidalla eteläterassin päällä. Nurmikkona olevan terassin maaperä on hiekkaa ja uoman ranta on kalliota.

Kohteen kuvaus: Pajasta on jäljellä 9 m pitkä luode-kaakkosuuntainen seinänperustus ja 3,5 m sen pohjoispuolella tiiviisti maahan ladottu 2 x 2 m kiveys, jonka kivien halk. on 20-30 cm. Kiveyksen ja pohjoisterassin välissä oli runsaasti slagia. Kivijalkakivinä (halk. 30-60 m) oli käytetty paikallisesta kalliosta louhittua materiaalia. Kivijalan leveys on noin 1 m ja kivet on ladottu kahteen riviin noin 2-3 kerrokseen. Sen lounais- ja eteläpuolella on noin 1-1,5 m alempana oleva vesiuoma sekä betonilohkareita, jotka ovat peräisin mahdollisesti uudemmasta myllystä. Vasarapajan hiilihuoneista ei maastossa ollut jälkiä ja ne ovat ilmeisesti jääneet vanhan valtatie 6:n alle.

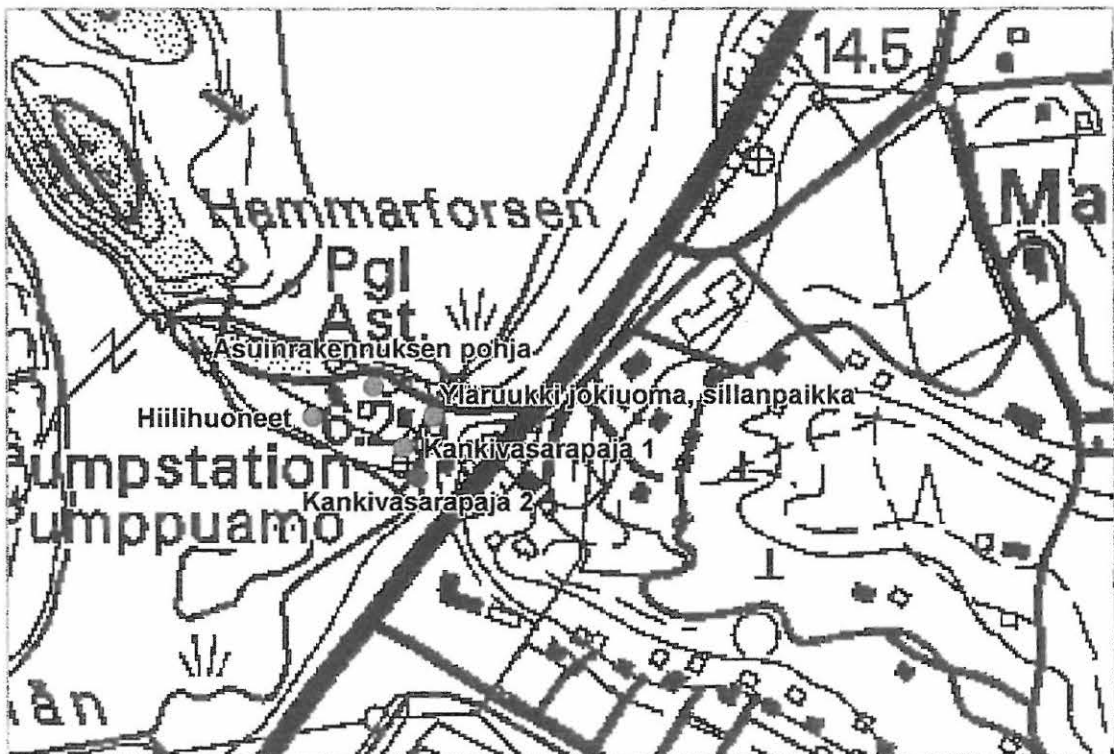
Laajuus: n. 70 m²

Kuvat: RH0mv 125258:22, 36, dia 125259:33, 38

Luokitusehdotus: 2. Kuuluu säilyneeseen teollisuushistorialliseen kokonaisuuteen.

MV 125258:36

PerusCD 2002 3022 07 Liljendal Mk 1:5 000

22. PERNAJA FORSBY SILVERBERGET

MJ-tyyppi: Raaka-aineen hankintapaikat

Tyyppin rakenne: Hopealouhos

Lukumäärä:5

Sijainti:

Etäisyystieto: 7,3 km Pernajan kirkolta luoteeseen

Peruskartta : 3021 09 Pernå

Peruskoordinaatit: x=6709 08-6709 11
y=3442 55-3442 66
z=2,5-17,5

Maastomerkintä: Maastossa ei merkintää.

Ajoitus: 1600-1700-luku

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Forsby

Tila: 585-410-0001-0045, Forsby gård

Omistaja: Oy Forsby Gård Ab

Osoite: Forsby Såg, 07700 Forsby Såg

Arkistotiedot:

Vanhimmat kartat: 1762, 1784-86.

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt:

1827	Inventointi	John, C. H.	Inventointikertomuksessa kohde nro 1a-d
1882	Inventointi	Gylling, Hjalmar	Inventointikertomuksessa kohde a

Inventointi: 21.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 7,3 kilometriä Pernajan kirkolta luoteeseen ja 300 m Helsinki-Kotka moottoritien eteläpuolella Forsbyån koillisrannalla. Louhokset ovat metsäisen noin 100 metriä pitkän ja 60 metriä leveän jyrkkäseinäisen kalliomäen päällä ja rinteillä. Mäkeä ympäröi pohjois- ja itäpuolella pellot sekä länsi-eteläpuolella joki, jonne on kallion päältä esteetön näkymä.

Kohteen kuvaus: Kallion etelä rinteessä olevan suurimman louhoksen (nro 1a) pituus on n. 8 m, leveys 4-5 m ja syvyys 6 metriä. Louhoksen yläreunoissa on sekä pystysuoria että vinoja alle metrin pituisia poranjalkia (halk. 3,5-3,2 cm), jotka kapenevat alaspäin. Avolouhoksen syvin kohta on 2 m leveä ja 2 m pitkä kallion sisään kaivettu onkalo, joka on tehty polta, kastele ja hakkaa menetelmällä (ru. tillmakning). Tästä n. 30 m itään on toinen pienempi louhos (nro 1b), jonka koko on n. 2,5 x 3,5 m ja syvyys 6 m. Louhoksen rinteillä on vielä louhinnassa kertyneitä lohkareita. Ensimmäisestä (nro 1a) noin 10 m länteen on rinteessä 7,5 m pitkä ja n. metrin syvyinen louhos (nro 1c). Tästä 12 m länteen on 5,4 x 0,6-0,9 m ja n. 0,5 m syvä louhos (nro 1d). Itärinteiden päällä on lisäksi pieni 1,5 x 2,5 m ja metrin syvyinen louhos, josta länteen n. 18 m matkalla johtaa malmisuoni suurimpaan louhokseen (nro 1a). Saman suonen itäpäässä on louhos 1b. Tätä malmisuonta on louhittu sieltä täältä.

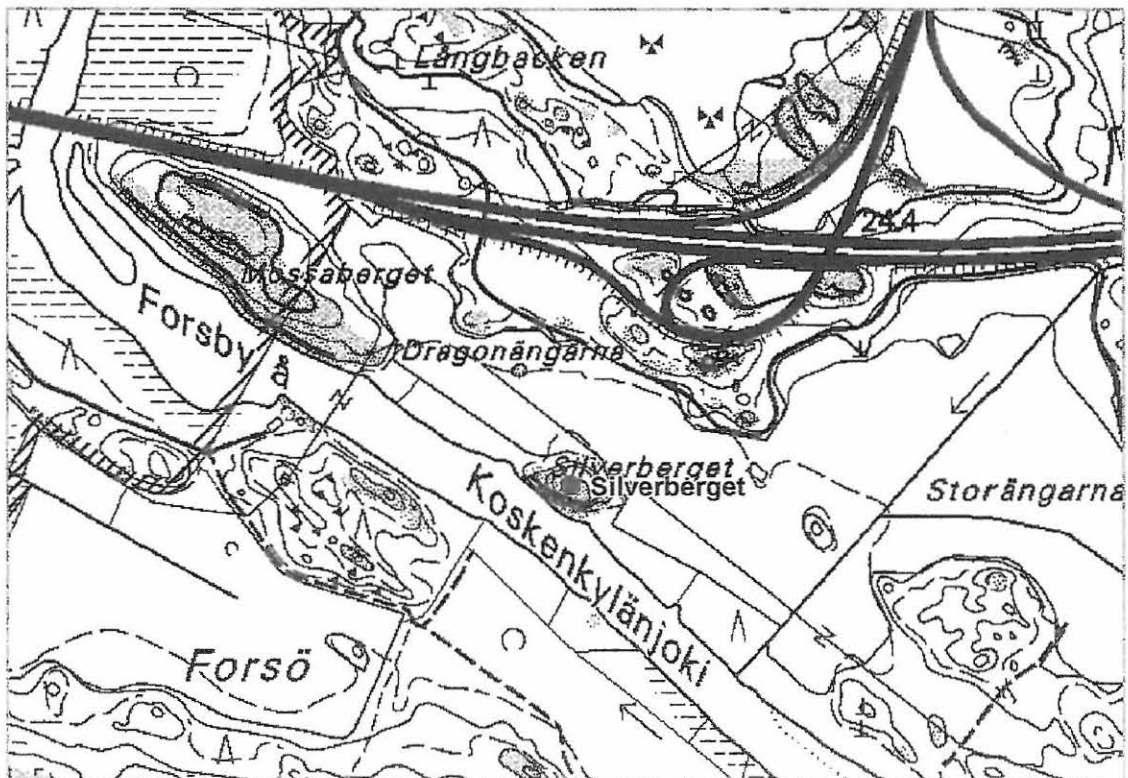
Laajuus: 600 m².

Kuvat: RHOmv 125258:60-66, dia 125259:46-51

Luokitusehdotus: 1. Hyvin säilynyt kohde, jolla on suuri teollisuushistoriallinen ja huomattava maisemallinen arvo.

MV 125258:61

PerusCD 2002 3021 09 Pernå Mk 1:10 000

23. PERNAJA SUURI RANTATIE

MJ-tyyppi: Kulkuväylä

Tyyppin rakenne: Tien pohja

Lukumäärä: 1

Sijainti:

Etäisyystieto: 8-11 km Pernajan kirkolta luoteeseen

Peruskartta : 3022 04 Juornaankylä, 302206 Illby, 3022 07 Liljendal

Peruskoordinaatit: x=6708 96 y= 3437 70 läntisin ääripiste

x=6710 22 y= 3442 92 itäisin ääripiste

z= n. 2-25

Maastomerkintä: Maastossa ei merkintää.

Ajoitus: Keskiaika ja osittain käytössä vielä 2000-luvulla.

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Erlandsböle, Gammelby, Bergby ja Forsby

Arkistotiedot:

Vanhimmat kartat: 1680, 1690, 1694, 1707, 1749, 1761, 1762, 1764, 1782-84, 1784-86.

1986	Inventointi	J. Masonen ja M. Heikkinen		
------	-------------	----------------------------	--	--

Inventointi: 22.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Tie kulkee valtatie 6:n pohjois- ja eteläpuolella sekä osittain sen alla.

Kohteen kuvaus: Erlandsbölen kylän mailla oleva läntisin osa tiestä on käytössä valtatie 6:n pohjoispuolella n. 950 m pituisena kylätienä (Byahemsvägen), joka kulkee mäen päällä. Tällä osuudella tien molemmin puolin on asutusta. Noin 500 m Byahemsvägenin länsipäästä Suuri rantatie jakautuu vanhaan ja uuteen linjaukseen. Asutusta seurannut vanha keskiaikainen linjaus kulkee metsän halki Fredriksbergin pohjoispuolelta Gammelbyn peltoaukealle, uudempi eli luultavasti 1600-luvulta peräisin oleva linjaus jatkaa Byahemsvägenin itäpäähän asti.

Vanha linjaus on metsän läpi kulkevalta länsiosaltaan 400 m matkalla kadonnut. Metsän jälkeen tämä linjaus halkaisee Gammelbyn peltoaukean. Täällä Rusthållarbackenin pohjoispuolinen tieura kulkee suoraan läpi hiesusavipeltojen ohittaen vanhan tonttimaan (Tomtåker), ylittäen sen jälkeen Träskesbäckenin ja nousten edelleen Bondbackenin mäelle. Tämä noin 800 m pitkä pätkä on 1970-luvulla kynnety pelloksi ja tiestä on jäljellä enää vähän kiviä. Nykyisen Bondbacken 63:n kohdalla vanha tieura kääntyy kohti kaakkoa. Tästä eteen päin vanha tie on säilynyt Bondbacken-nimisenä kylätienä kulkien 800 m matkan samannimisen sora- ja hiekkamaan alarinteessä aina Bergvägenin eli Vuoritien risteykseen asti. Tässä vanha tie kääntyy kaakkoon. Tämä itäisin osa vanhasta linjauksesta on säilynyt nykyisenä Bergvägeninä. Se kulkee kalliomaan ja pellon välissä kohti Forsbytä n. 300 m matkalla ja yhtyy itäpäässään Huuhkajatie eli Uvvägenin risteyksessä uudempaan linjaukseen. Bondbacken ja Bergvägenin osuuksilla vanha linjaus on päällystetty soralla.

Uudempi linjaus jatkuu Erlandsbölen ja Gammelbyn kylien rajaa seuraten vielä noin 400 m Berghemsvägeninä, minkä jälkeen se ylittää valtatie 6:n. Tämän jälkeen uusi linjaus jatkuu eteläpuolella virtaavaa Gammelbybäckeniä seuraten n. 1350 m matkan sorapäällysteisenä peltotienä. Ympäröivät pellot ovat olleet vielä 1700-luvun kartoissa niittynä ja tie on alimmillaan vain noin 2 m mpy. Tie ylittää ns. Brännbron luona Greggboleen vievän tien ja jatkuu tämän itäpuolella taloihin johtavana yksityistienä yhtyen sitten valtatie 6:een. Noin 50 m matkalla tämä 1600-luvun linjaus on jäänyt valtatie 6:n alle. Tämän jälkeen tie nousee valtatie 6:n pohjoispuolelle ja jatkuu sitten sorapäällysteisenä kylätienä (Bergvägen ja Uvvägen) seuraten n. 400 m matkan kalliomaan reunaan.

Bergvägenin kohdalla rantatien uudempi linjaus yhtyy jälleen vanhaan keskiaikaisperäiseen tiehen. Uvvägenin itäpään jälkeen Suuren rantatie jatkuu Bergbyn kylän peltojen ja niiden pohjoispuolisen metsän välissä n. 600 m matkan valtatie 6:n alla. Tämän jälkeen tie siirtyy valtatie 6:n eteläpuolelle ja jatkuu metsästä rinnettä seuraten 750 m matkan Vanhana Viipurin tienä. Kääntyminen valtatie 6:lta Vanhalle Viipurintielle on nykyisin estetty puomilla. Vanhan Viipurin tien länsipäähän ollaan tien molemmin puolin parhaillaan rakentamassa uutta asuinalueita. Tältä alueelta itään Vanha Viipurintie seuraa Kullbyn peltojen pohjoisreunaa ja nousee metsäiselle mäelle. Siellä Suuren

rantatien linjaus jatkuu 300 m matkan Vanhana Kuninkaantienä (yksityistie) yhtyen tämän jälkeen takaisin Vanhaan Viipurintiehen. Vanhan Kuninkaantien molemmin puolin ja Vanhan Viipurintien itäosan pohjoispuolella on vanhaa omakotiasutusta. Vanha Viipurintie päättyy idässä Forsbyn Alaruukin kosken ylittävään siltaan. Västerforsbyn alueella sijaitsevan rantatien osuuden kokonaispituus on 2250 m (Vanha Viipurintie ja Vanha Kuninkaantie). Forsbyn itäpuolella Suuren rantatien linjaus kulkee Bruksvägen ja Meijerivägen nimisenä ruukin alueen läpi mäen harjanteen päällä n. 600 m matkan, minkä jälkeen se nousee jyrkkää rinnettä ylös (yksityistie) n. 100 m ja jatkuu kevyen liikenteenväylänä vielä 100 m. Tämän jälkeen tie kohtaa jälleen valtatie 6:n. Koko Forsbyn alueella Suuren rantatien linjaus on yhä käytössä sorapäälysteisenä kylätienä.

Laajuus: Tienä säilyneen osan pituus 3,05 km (Gammelbyn alueella mukaan on laskettu tien uudempi linjaus), josta valtatie 6 alla on 650 m. Gammelbyn alueella vanha linjaus on itäosastaan säilynyt tienä 1,1 km matkalla, länsiosastaan se on tuhoutunut.

Kuvat: RHOMv 125258:67-70, 75 dia 125259:54-56

Luokitusehdotus:2.

MV 125258:70

24. PERNAJA SÄRKILAHTI VANHA TONTTIMAA

MJ-tyyppi: Asuinpaikka

Tyyppin rakenne: Kylänpaikat

Rauhoitusluokka:2

Lukumäärä:1

Sijainti:

Etäisyystieto: 1,5 km Pernajan kirkolta itään

Peruskartta : 3021 09 Pernå

Yhtenäiskoordinaatit: talonpohja x=6703 55
y=3449 05
z=5

Maastomerkintä: Ei merkintää

Ajoitus: Keskiaika – 1600-luku

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Särkilahti

Tila: 585-446-0001-0076 Särklax

Omistaja: Cederberg, Johan

Osoite:

Arkistotiedot:

Vanhin maininta: 1525

Vanhimmat kartat: 1707

Inventointi: 11.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee noin 1,5 kilometriä Pernajan kirkolta itään ja noin 50 metriä valtatie 6:n eteläpuolella sekä noin 10 m Särkilahden kartanolle vievän tien länsipuolella. Paikalla on kaksi peltoon pistävää metsäistä moreeniniemekettä, joista ainakin itäisemmällä on rakennuksenkivijalka. Tonttimaa ulottunee Särkilahteen vievän tien itäpuolelle. Paikalla on jo ennen vuotta 1707 autioitunut talon tontti. Se sijaitsee Särkilahden kartanon peltoaukean laidalla noin 500 m kartanosta pohjoiseen. Tonttimaalta on näkymä lounaassa sijaitsevaan Pernajanlahteen. Tonttimaan ja lahden välissä on hiesusavipelto.

Kohteen kuvaus: Tonttimaalla erottuu ainakin yksi rakennuksen kivijalka (n. 8 x 8 m). Sen länsipuolella olevasta painanteesta löytyi noin 5 cm syvyydeltä liitupiipun varsikatkelma. Noin 50 m tämän tontin länsipuolella on matalampi peltoon pistävä metsikköinen niemeke, jossa on mahdollisesti toinen auto tonttimaalla.

Laajuus: n.500 m²

Löydöt: KM2002073:1

Kuvat: RHODia 125259: 59-60

Luokitusehdotus: 2.

DIA 125258:59

25. PERNAJA SÄRKILAHTI FISKARTORP

MJ-tyyppi: Asuinpaikka

Tyyppin rakenne: Torpanpaikat

Rauhoitusluokka:2

Lukumäärä:1

Sijainti:

Etäisyystieto: 2,2 km Pernajan kirkolta kaakkoon

Peruskartta : 3021 09 Pernä

Yhtenäiskoordinaatit: talonpohja x=670250

y=344940

z=5

Maastomerkintä: Ei merkintää

Ajoitus: Keskiaika – 1700-luku

Omistajatiedot:

Rekisterikylä: Särkilahti

Tila: 585-446-0001-0052

Omistaja:

Osoite:

Arkistotiedot:

Vanhin maininta: 1707 (ks. kartta)

Vanhimmat kartat: 1707

Inventointi: 11.10.02 Georg Haggrén ja Päivi Hakanpää

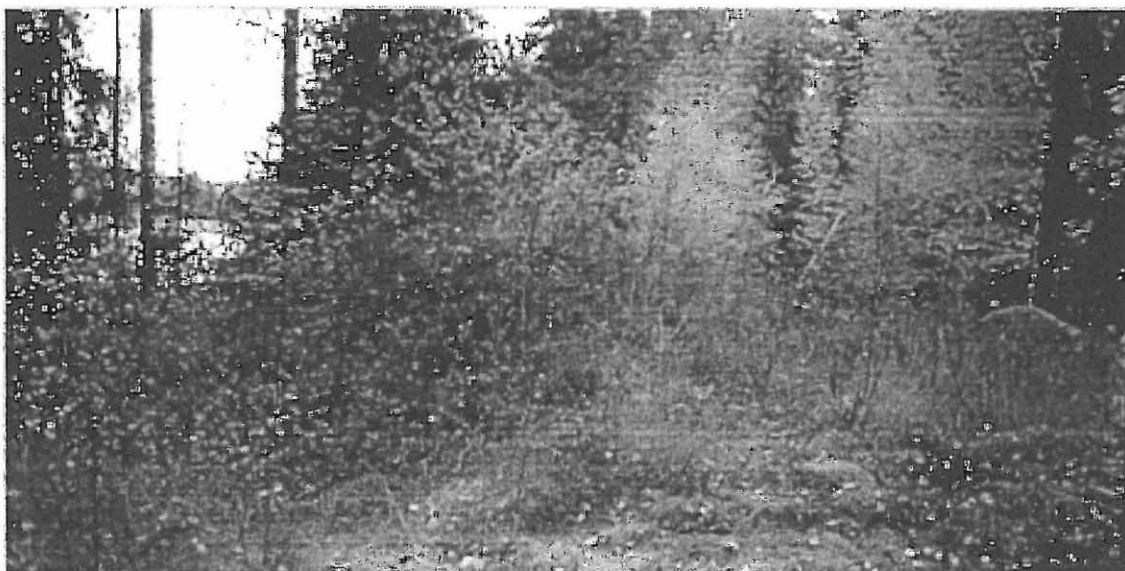
Sijainti ja maasto: Kohde sijaitsee Pernajanlahden itärannalla noin 2,2 kilometriä Pernajan kirkolta kaakkoon Särkilahden kylän eteläisimmässä kulmassa. Torpan perustus on rantaterassilla noin 60 m päässä meren rannasta. Ympäristössä on useita 1990-luvulla rakennettuja vapaa-ajanasuntoja. Alueen maapohja on moreenia ja siellä kasvaa pääosin mäntymetsää. Paikalta on näkymä lännessä sijaitsevaan Pernajanlahteen.

Kohteen kuvaus: Paikalla on selvästi erottuva 8 x 8 m kokoinen ladottu kivijalka. Sen länsiseinustalla on tiilimurskan sekainen uuninraunio, eteläosassa on suorakaiteen muotoinen noin 2 x 1,5 m kokoinen painanne, luultavasti kellarikuoppa. Gustaf Topeliuksen mukaan alueella on 1900-luvun alussa näkynyt useita rakennuksen perustuksia, jotka hänen mukaansa ovat peräisin 1400-1500-luvuille ajoittuvista kalastajien torpista. Niistä yhden on väitetty olleen Mikael Agricolan syntymäkotona (ks. kuitenkin Palm & Pellinen 2002) Vuoden 1707 kartassa paikalle on merkitty yksi kalastajatorppa ja sen ympäristöön pieniä peltolohkoja. Näiden metsittyneiden peltotilkkujen rajat erottuvat yhä uusien vapaa-ajanasuntojen välistä. Kohde tarjoaa poikkeuksellisen hyvät mahdollisuudet hahmottaa vanha kalastaja-asutus monipuolisine elinkeinoineen.

Laaajuus: n.50 m²

Kuvat: RHODia 125259: 58

Luokitusehdotus: 2.

DIA 125258:58

MUSTAVALKONEGATIIVILUETTELO

RHOneg 125258: 1-79

Rulla/nro	RHOneg	Aihe	Suunta	Pvm/Kuv
1/22	:1	Gammelbyn peltotasanko Bondbackenilta katsottuna. Kuvan vasemmassa reunassa Tomtåkerin hylätyt tontit.	E-W	23.9/GH
1/24	:2	Gammelbyn peltotasankoa Bondbackenilta katsottuna. Kuvan keskellä Tomtåkerin hylätyt tontit.	E-W	23.9/GH
1/25	:3	Gammelbyn peltotasankoa Bondbackenilta katsottuna. Kuvan keskellä Tomtåkerin hylätyt tontit, oikealla Suuren rantatien vanhin linjaus.	NE-SW	23.9/GH
1/29	:4	Gammelby. Bondebackenin tonttialueen kaakkoislaitaa.	S-N	23.9/GH
1/33	:5	Västerforsby. Hannusmalmen I:n kivikautinen asuinpaikka Rikentien alla ja molemmin puolin.	SW-NE	1.10/GH
1/34	:6	Västerforsby. Hannusmalmen I:n kivikautinen asuinpaikka Rikentien alla ja molemmin puolin.	NE-SW	1.10/GH
1/36	:7	Västerforsby. Hannusmalmen II:n kivikautinen asuinpaikka Rikentien oikealla puolella rinteessä.	S-N	1.10/GH
2/1	:8	Västerforsby. Hannusmalmen II:n kivikautinen asuinpaikka. Taustalla asuinpainanne 1.	NE-SW	1.10/GH
2/2	:9	Västerforsby. Hannusmalmen II:n kivikautinen asuinpaikka. Taustalla asuinpainanne 2.	SW-NE	1.10/GH
2/3	:10	Västerforsby. Hannusmalmen II:n kivikautinen asuinpaikka. Asuinpainanne 2:n vallin profiilia. Huom. podsolimaa.	W-E	1.10/GH
2/4	:11	Västerforsby. Hannusmalmen III:n kivikautinen asuinpaikka. Taustalla Rikentie. Yleiskuva.	S-N	1.10/GH
2/5	:12	Västerforsby. Hannusmalmen III:n kivikautinen asuinpaikka. Etualalla Rikentie. Yleiskuva.	NW-SE	1.10/GH
2/6	:13	Västerforsby. Jätteberg I:n pronssikautinen röykkiö. Kuvattu puusta.	SW-NE	1.10/GH
2/7	:14	Västerforsby. Jätteberg I:n pronssikautinen röykkiö.	S-N	1.10/GH
2/9	:15	Västerforsby. Etualalla Forskärret-pelto, jonka perukassa Hannusmalmen IV. Yleiskuva.	E-W	2.10/GH
2/10	:16	Västerforsby. Hannusmalmen IV. Yleiskuva.	NW-SE	2.10/GH
2/11	:17	Västerforsby. Ninkoskmalmenin hajotetun hiidenkiukaan pohja.	SE-NW	2.10/GH

2/12	:18	E-W	2.10/GH
	Västerforsby. Ninkoskmalmenin hajotetun röykkiön(?) pohja. Isojen siirtolohkareitten takana hiidenkiukaan pohja.		
2/13	:19	E-W	2.10/GH
	Västerforsby. Jätteberg II:n röykkiö.		
2/14	:20	N-S	2.10/GH
	Västerforsby. Jätteberg II:n röykkiö.		
2/15	:21	N-S	2.10/GH
	Västerforsby. Taustalla Jätteberg II:n röykkiö.		
2/16	:22	S-N	3.10/GH
	Österforsby. Hammarforsin itäinen uoma kuvattuna alajuoksulta päin. Vasemmalla kankivasarapaja 1:n raunio ja oikealla kankivasarapaja 2:n paikka.		
2/17	:23	S-N	3.10/GH
	Österforsby, Hammarfors. Kankivasarapaja 1:n vesirännin perustuksia.		
2/18	:24	E-W	3.10/GH
	Österforsby, Hammarfors. Kankivasarapaja 1:n ahjon(?) paikka. Maassa runsaasti slagia.		
2/20	:25	NW-SE	3.10/GH
	Österforsby, Hammarfors. Vasemmalla sepän tupa, takana keskellä kankivasarapaja 1:n paikka.		
2/21	:26	S-N	3.10/GH
	Österforsby, Hammarfors. Asuinrakennuksen perustus, itäpäädyn kivijalka.		
2/22	:27	E-W	3.10/GH
	Österforsby, Hammarfors. Oikealla asuinrakennuksen perustus.		
2/23	:28	NW-SE	3.10/GH
	Österforsby, Hammarfors. Itäinen uoma. Siltarakenteita, etualalla vanha hirsiarokku.		
2/24	:29	NE-SW	3.10/GH
	Österforsby, Hammarfors. Itäinen uoma kuvattuna yläjuoksulta päin.		
2/25	:30	NE-SW	3.10/GH
	Österforsby, Hammarfors. Itäinen uoma kuvattuna yläjuoksulta päin.		
2/26	:31	E-W	3.10/GH
	Österforsby, Hammarfors. Itäisen uoman ylittävä tie ja silta.		
2/27	:32	N-S	9.10/GH
	Österforsby. Ruukin hautausmaa. Vesijohtokaivanto, jonka seinämässä erottuu itä-länsisuuntainen arkkuhautaus. Vasemmalla haudan pääty, oikealla reisiruu.		
2/29	:33	SE-NW	9.10/GH
	Österforsby, VPK:n talli, jonka alla ruukinkirkon paikka hautausmaineen.		
2/30	:34	SW-NE	9.10/GH
	Österforsby, VPK:n talli, jonka alla ruukinkirkon paikka hautausmaineen.		
2/31	:35	N-S	9.10/GH
	Österforsby. Alaruukin koski. Vasemmalla saha. Kosken vasemmalla rannalla masuunin paikka, oikealla rannalla vanhan vesisahan ja nippuvasarapajan paikat. Masuunin ja nippuvasarapajan rauniot ovat tuhoutuneet.		
2/34	:36	SW-NE	9.10/GH
	Österforsby, Hammarfors. Kankivasarapaja 2:n paikka.		
2/35	:37	W-E	9.10/GH
	Österforsby, Hammarfors. Hiilihuoneen paikka. Taustalla olevan ulkorakennuksen takana kankivasarapaja 1:n rauniot.		
2/36	:38	N-S	9.10/GH
	Österforsby, Hammarfors. Hiilihuoneen paikka. Taustalla olevan ulkorakennuksen takana kankivasarapaja 1:n rauniot.		
3/1	:39	SW-NE	9.10/GH
	Greggböle, Meinanderin huvila. Taustalla kivilatomuksen paikka.		
3/2	:40	S-N	9.10/GH
	Greggböle, Meinanderin huvila. Historiallisen ajan kivilatomus.		

3/3	:41	S-N	9.10/GH
	Greggböle, Meinanderin huvila. Kivilatomuksen reunuskivi, jossa poranreikä.		
3/6	:42	S-N	10.10/GH
	Bergby. Riebackenin kylätontti. Etualalla uuninraunio ja rakennuksenpaikka.		
3/7	:43	S-N	10.10/GH
	Bergby. Riebackenin kylätontti. Taustalla uuninraunio ja rakennuksenpaikka.		
3/8	:44	E-W	10.10/GH
	Bergby. Riebackenin kylätontti. Etualalla uuninraunio.		
3/9	:45	W-E	10.10/GH
	Bergby. Riebackenin kylätontti. Yleiskuva. Taustalla rakennuksenpaikka.		
3/10	:46	NE-SW	10.10/GH
	Bergby. Riebackenin kylätontti. Etualalla rakennuksenpaikka. Taustalla Forsbyn lahti.		
3/11	:47	SE-NW	10.10/GH
	Bergby. Yleiskuva. Taustalla Riebackenin kylätontti.		
3/12	:48	S-N	10.11/GH
	Gammelby. Tomtäker. Etualalla kaksi tai kolme autoitunutta tonttia.		
3/13	:49	N-S	10.11/GH
	Gammelby. Tomtäker. Pohjoisin autiotontti. Palokerros nousut esiin kynnettäessä.		
3/14	:50	S-N	10.11/GH
	Gammelby. Tomtäker. Etualalla kaksi tai kolme autoitunutta tonttia.		
3/15	:51	N-S	10.11/GH
	Gammelby. Tomtäker. Etualalla kaksi tai kolme autoitunutta tonttia. Taustalla Rusthållarbacken.		
3/16	:52	N-S	10.11/GH
	Gammelby, Västervikskogen. Hautausmaan aita?		
3/17	:53	W-E	10.11/GH
	Gammelby, Västervikskogen. Hautausmaan aita?		
3/18	:54	S-N	10.11/GH
	Gammelby, Västervikskogen. Hautausmaan aita?		
3/19	:55	SW-NE	10.11/GH
	Gammelby, Västervikskogen. Hautausmaan aita?		
3/20	:56	W-E	11.11/GH
	Greggböle. Rakennuksen kivijalkaa. Vanha tonttima?		
3/21	:57	NE-SW	11.10/GH
	Greggböle. Torpan paikka. Vanha kylätontti? Rakennuksen kivijalka.		
3/22	:58	SE-NW	21.10/GH
	Gammelby. Fredriksberg. Yleiskuva.		
3/23	:59	SW-NE	21.10/GH
	Gammelby. Rusthållarbackenin lounaisrinne. Yleiskuva.		
3/24	:60	S-N	21.10/GH
	Österforsby. Silverberget. Lounaisrinteen louhos.		
3/25	:61	SW-NE	21.10/GH
	Österforsby. Silverberget. Lounaisrinteen louhos.		
3/26	:62	N-S	21.10/GH
	Österforsby. Silverberget. Länsirinteen pohjoisempi louhos.		
3/27	:63	NW-SE	21.10/GH
	Österforsby. Silverberget. Länsirinteen eteläisempi louhos.		
3/28	:64	E-W	21.10/GH
	Österforsby. Silverberget. Kallionlaen pieni louhos.		
3/29	:65	W-E	21.10/GH
	Österforsby. Silverberget. Malmisuoni kallionlaella. Kuvattu lounaisrinteen ison louhoksen päältä.		
3/33	:66	NE-SW	21.10/GH
	Österforsby. Silverberget. Koillisrinteen louhos.		

3/32	:67	SW-NE	22.10/GH
	Erlandsböle. Suuri rantatie/Byahemsvägen. Taustalla Gammelbyn Fredriksbergin mäki.		
3/33	:68	SW-NE	22.10/GH
	Gammelby. Suuri rantatie, uusi linjaus. Oikealla Gammelbybäcken.		
3/34	:69	E-W	22.10/GH
	Österforsby. Suuri rantatie/Meijerivägen. Taustalla Forsbyn ruukinkartanon seutu.		
3/35	:70	SE-NW	22.10/GH
	Gammelby. Suuri rantatie, vanha linjaus/Bergvägen/Vuoritie.		
3/36	:71	NE-SW	22.10/GH
	Gammelby. Träskesbäcken, myllynpaikka.		
3/37	:72	W-E	22.10/GH
	Gammelby. Peltoaukean pohjoislaita, kalkkilouhoksen alue. Taustalla Träskesbäcken.		
4/1	:73	S-N	22.10/GH
	Gammelby. Träskesbäcken, myllynpaikka.		
4/2	:74	N-S	22.10/GH
	Gammelby. Träskesbäcken, myllynpaikka.		
4/3	:75	SW-NE	22.10/GH
	Gammelby. Tomtåker. Suuren rantatien paikka, vanha linjaus. Taustalla kaksi tai kolme autiota tonttimaata, joiden takana Bondbacken.		
4/4	:76	S-N	22.10/GH
	Gammelby. Tomtåker. Etualalla pohjoisin autiotontti, taustalla Träskesbäckenin laakso.		
4/5	:77	SW-NE	22.10/GH
	Gammelby. Tomtåker. Etualalla pohjoisin autiotontti, taustalla Bondbacken.		
4/7	:78	E-W	22.10/GH
	Erlandsböle. Pohjoinen tontti.		
4/8	:79	N-S	22.10/GH
	Erlandsböle. Sprintaksen tontti.		

DIALUETTELO

RHOdia 125259: 1-60

Dia nro	Suunta	Pvm/Kuv
:1 Västerforsby. Hannusmalmen I:n kivikautinen asuinpaikka Rikentien alla ja molemmin puolin.	NE-SW	1.10/GH
:2 Västerforsby. Hannusmalmen II:n kivikautinen asuinpaikka Rikentien oikealla puolella rinteessä.	S-N	1.10/GH
:3 Västerforsby. Hannusmalmen II:n kivikautinen asuinpaikka. Taustalla asuinpainanne 1.	NE-SW	1.10/GH
:4 Västerforsby. Hannusmalmen II:n kivikautinen asuinpaikka. Taustalla asuinpainanne 2.	SW-NE	1.10/GH
:5 Västerforsby. Hannusmalmen II:n kivikautinen asuinpaikka. Asuinpainanne 2:n vallin profiilia. Huom. podsolimaa.	W-E	1.10/GH
:6 Västerforsby. Hannusmalmen III:n kivikautinen asuinpaikka. Taustalla Rikentie. Yleiskuva.	S-N	1.10/GH
:7 Västerforsby. Hannusmalmen IV. Yleiskuva.	NW-SE	2.10/GH
:8 Västerforsby. Jätteberg I:n pronssikautinen röykkiö.	S-N	1.10/GH
:9 Västerforsby. Jätteberg I:n pronssikautinen röykkiö. Kuvattu puusta.	SW-NE	1.10/GH
:10 Västerforsby. Ninkoskmalmenin hajotetun hiidenkiukaan pohja.	SE-NW	2.10/GH
:11 Västerforsby. Ninkoskmalmenin hajotetun röykkiön(?) pohja. Isojen siirtolohkareitten takana hiidenkiukaan pohja.	E-W	2.10/GH
:12 Västerforsby. Taustalla Jätteberg II:n röykkiö.	N-S	2.10/GH
:13 Västerforsby. Jätteberg II:n röykkiö.	N-S	2.10/GH
:14 Greggböle, Meinanderin huvila. Taustalla kivilatomuksen paikka.	SW-NE	9.10/GH
:15 Greggböle, Meinanderin huvila. Historiallisen ajan kivilatomus.	S-N	9.10/GH
:16 Gammelbyn peltotasankoa Bondbackenilta katsottuna. Kuvan keskellä Tomtäkerin hylätyt tontit.	E-W	23.9/GH
:17 Gammelbyn peltotasankoa Bondbackenilta katsottuna. Kuvan keskellä Tomtäkerin hylätyt tontit, oikealla Suuren rantatien vanhin linjaus.	NE-SW	23.9/GH
:18 Gammelby. Tomtäker. Etualalla kaksi tai kolme autioitunutta tonttia. Taustalla Rusthällarbacken.	N-S	10.11/GH
:19 Gammelby. Tomtäker. Etualalla kaksi tai kolme autioitunutta tonttia.	S-N	10.11/GH
:20 Gammelby. Tomtäker. Pohjoisin autiotontti. Palokerros noussut esiin kynnettäessä.	N-S	10.11/GH

:21	Greggböle. Torpan paikka. Vanha kylätontti? Rakennuksen kivijalka.	NE-SW	11.10/GH
:22	Greggböle. Rakennuksen kivijalkaa. Vanha tonttima?	W-E	11.11/GH
:23	Greggböle. Puutarhan muuri. Taustalla Greggböle gård.	NE-SW	11.11/GH
:24	Erlandsböle. Sprintaksen tontti.	N-S	22.10/GH
:25	Bergby. Yleiskuva. Taustalla Riebackenin kylätontti.	SE-NW	10.10/GH
:26	Bergby. Riebackenin kylätontti. Yleiskuva. Taustalla rakennuksenpaikka.	W-E	10.10/GH
:27	Bergby. Riebackenin kylätontti. Taustalla uuninraunio ja rakennuksenpaikka.	S-N	10.10/GH
:28	Bergby. Riebackenin kylätontti. Etualalla uuninraunio.	E-W	10.10/GH
:29	Bergby. Riebackenin kylätontti. Etualalla rakennuksenpaikka. Taustalla Forsbynlahti.	NE-SW	10.10/GH
:30	Västerforsby. Rukunäs, Uppbyn tontin itäosa.	S-N	9.10/GH
:31	Österforsby. Alaruukin koski. Kosken vasemmalla rannalla masuunin paikka, oikealla rannalla vanhan vesisahan ja nippuvasarapajan paikat. Masuunin ja nippuvasarapajan rauniot ovat tuhoutuneet.	N-S	23.9/GH
:32	Österforsby. Alaruukin koski. Vasemmalla saha. Kosken vasemmalla rannalla masuunin paikka, oikealla rannalla vanhan vesisahan ja nippuvasarapajan paikat. Masuunin ja nippuvasarapajan rauniot ovat tuhoutuneet.	N-S	9.10/GH
:33	Österforsby. Hammarforsin itäinen uoma kuvattuna alajuoksulta päin. Vasemmalla kankivasarapaja 1:n raunio ja oikealla kankivasarapaja 2:n paikka.	S-N	3.10/GH
:34	Österforsby, Hammarfors. Vasemmalla sepän tupa, takana keskellä kankivasarapaja 1:n paikka.	NW-SE	3.10/GH
:35	Österforsby, Hammarfors. Kankivasarapaja 1:n vesirännin perustuksia.	S-N	3.10/GH
:36	Österforsby, Hammarfors. Kankivasarapaja 1:n ahjon(?) paikka. Maassa runsaasti slagia.	E-W	3.10/GH
:37	Österforsby, Hammarfors. Slagia kankivasarapaja 1:n ahjon(?) paikalla.	E-W	3.10/GH
:38	Österforsby, Hammarfors. Kankivasarapaja 2:n paikka.	SW-NE	9.10/GH
:39	Österforsby, Hammarfors. Hiilihuoneen paikka. Taustalla olevan ulkorakennuksen takana kankivasarapaja 1:n rauniot.	W-E	9.10/GH
:40	Österforsby, Hammarfors. Oikealla asuinrakennuksen perustus.	E-W	3.10/GH
:41	Österforsby, Hammarfors. Itäinen uoma kuvattuna yläjuoksulta päin.	NE-SW	3.10/GH
:42	Österforsby, Hammarfors. Itäinen uoma. Siltarakenteita, etualalla vanha hirsiarkku.	NW-SE	3.10/GH
:43	Österforsby, VPK:n talli, jonka alla ruukinkirkon paikka hautausmaineen.	SW-NE	9.10/GH
:44	Österforsby, VPK:n talli, jonka alla ruukinkirkon paikka hautausmaineen.	SE-NW	9.10/GH

:45		N-S	9.10/GH
Österforsby. Ruukin hautausmaa. Vesijohtokaivanto, jonka seinämässä erottuu itä-länsisuuntainen arkkuhautaus. Vasemmalla haudan pääty, oikealla reisiruu.			
:46		SW-NE	21.10/GH
Österforsby. Silverberget. Lounaisrinteen louhos.			
:47		S-N	21.10/GH
Österforsby. Silverberget. Lounaisrinteen louhos.			
:48		S-N	21.10/GH
Österforsby. Silverberget. Lounaisrinteen louhos. Huom. Eri louhintatekniikat.			
:49		W-E	21.10/GH
Österforsby. Silverberget. Malmisuoni kallionlaella. Kuvattu lounaisrinteen ison louhoksen päältä.			
:50		NW-SE	21.10/GH
Österforsby. Silverberget. Länsirinteen eteläisempi louhos.			
:51		NE-SW	21.10/GH
Österforsby. Silverberget. Koillisrinteen louhos.			
:52		NE-SW	22.10/GH
Gammelby. Träskesbäcken, myllynpaikka.			
:53		S-N	22.10/GH
Gammelby. Träskesbäcken, myllynpaikka.			
:54		SW-NE	22.10/GH
Gammelby. Suuri rantatie, uusi linjaus. Oikealla Gammelbybäcken.			
:55		SE-NW	22.10/GH
Gammelby. Suuri rantatie, vanha linjaus/Bergvägen/Vuoritie.			
:56		SW-NE	22.10/GH
Gammelby. Tomtåker. Suuren rantatien paikka, vanha linjaus. Taustalla kaksi tai kolme autiota tonttimaata, joiden takana Bondbacken.			
:57		N-S	10.11/GH
Gammelby, Västervikskogen. Hautausmaan aita?			
:58		E-W	11.11/GH
Särkilahti. Kalastajatorpan raunio.			
:59		SW-NE	11.11/GH
Särkilahti. Vanha tonttima, itäinen tontti.			
:60		NE-SW	11.11/GH
Särkilahti. Vanha tonttima, läntinen tontti.			

Pernajan Gammelby ja Forsby inventointi 2002

Liite 3

Löytöluettelo

<i>KM Numero</i>	<i>Alue</i>	<i>Materiaali</i>	<i>Laji</i>	<i>Kuvaus</i>	<i>Kpl</i>	<i>Paino g</i>	<i>Mitat mm</i>
2002070 1	Gammelby, Tomtäker, Suuren rantatien vanhan linjauksen luoteispuolen kumpare	Kivisavi	Astia	Kannun pohja- ja kylkipala. Ulkopinnalla on oranssinruskea suolalasiite, joka pohjassa on täplikäs. Sisäpinta on lasittamaton. Saviaines harmaan kellertävää. Pohjan reunassa on sormipainanteet. Ajoittuu n. 1300-1400-luvulle.	1	28,3	Pohjan halk. 70
2002070 2	Gammelby, Tomtäker, Suuren rantatien vanhan linjauksen luoteispuolen kumpare	Punasavi	Astia	Vadin kylkipaloja. Sisäpuolella on ruskea lyijylasitus ja boluskoristelua. Yhdessä palassa on profilointi.	3	25,4	
2002070 3	Gammelby, Tomtäker, Suuren rantatien vanhan linjauksen luoteispuolen kumpare	Punasavi	Astia	Kylkipaloja ainakin viidestä eri astiasta. Yhdessä palassa on sisäpuolella värityn lyijylasitus, yhdessä ruskea, jonka alla on boluskoristelua. Yksi paloista on lasitettu molemmin puolin värityn lyijylasiteella. Yhdessä palassa on säilynyt vain boluskoristelua.	7	16,9	
2002070 4	Gammelby, Tomtäker, Suuren rantatien vanhan linjauksen luoteispuolen kumpare	Fajanssi	Astia	Kylkipalan ulkopinnalla on sininen raita. Molemmat puolet on lyijylasitettu, saviaines on vaalean punertavaa. Ajoittuu n. 1600-luvulle.	1	0,4	
2002070 5	Gammelby, Tomtäker, Suuren rantatien vanhan linjauksen luoteispuolen kumpare	Palanut savi	Tiiviste?	Yhdessä palassa mahdollisesti oksanpainanne ja toisessa oljen. Saviaines on kovaa ja sekoiteena on erittäin hienoa hiekkaa, kvartsimuruja ja samottea.	6	24	
2002070 6	Gammelby, Tomtäker, Suuren rantatien vanhan linjauksen kaakkoispuolen kumpare	Kivisavi	Astia	Raaren -kannun kylkipala. Kuva-aiheena on "tanssivat talonpojat", jossa on kaksi säkkipilliä soittavaa ihmishahmoa ja tanssiva nainen. Palan yläosan friisissä on teksti ET DV MVS. Kuvapaneelissa on numerot 15. Palan ulkopinnalla on ruskea suolalasiite ja sisäpuolella värityn. Saviaines on tumman harmaa. Ajoittuu 1500-luvun jälkipuoliskolle.	1	95	Kyljen halk. n.110

<i>KM Numero</i>	<i>Alue</i>	<i>Materiaali</i>	<i>Laji</i>	<i>Kuvaus</i>	<i>Kpl</i>	<i>Paino g</i>	<i>Mitat mm</i>
2002070	7	Gammelby, Tomtäker, Suuren rantatien vanhan linjauksen kaakkoispuolen kumpare	Punasavi	Astia	Kylkipalan sisäpuolella on boluskoristelua ja vihreä lyijylasitus, ulkopinta puuttuu.	1	0,3
2002070	8	Gammelby, Tomtäker, Suuren rantatien vanhan linjauksen kaakkoispuolen kumpare	Valkosavi	Liitupiipun varsi		1	2
2002070	9	Gammelby, Tomtäker, Suuren rantatien vanhan linjauksen kaakkoispuolen kumpare	Palanut savi	Tiiviste?	Saviaines on kovaa ja sekoitteena on erittäin hienoa hiekkaa ja samottea.	2	1,9
2002070	10	Gammelby, Tomtäker, Suuren rantatien vanhan linjauksen kaakkoispuolen kumpare	Pii	Iskos	Kiviaines on vaalean harmaa.	1	3,1
2002070	11	Gammelby, Tomtäker, Suuren rantatien vanhan linjauksen kaakkoispuolen kumpare	Palanut luu			6	1,8
2002070	12	Gammelby, Tomtäker, Suuren rantatien vanhan linjauksen kaakkoispuolen kumpare	Kivi	Hioin	Suorakaiteenmuotoisen hioimen yksi sivulape on sileä, muuten pinta on lohkeillut.	1	178,5 137x41x17
2002070	13	Gammelby, Tomtäker, Suuren rantatien vanhan linjauksen luoteispuoleisen metsäsaarekkeen vierestä pellolta	Punasavi	Astia	Vadin pohja- ja kylkipalassa on bonuskoristelua.	1	18 Pohjan halk. 140
2002071	1	Bergbyn Riebackan itäpuolen hiesusavipelto	Punasavi	Astia	Reunapaloja. Vadin reunapalan sisäpuolella on kellertävä täplikäs lyijylasitus ja boluskoristelua. Ulkopinta on lasittamaton ja reuna profiloitu. Toisen reunapalan molemmat pinnat lasittamattomia ja reuna on suora.	2	8 Suun halk. 220 ja 12
2002071	2	Bergbyn Riebackan itäpuolen hiesusavipelto	Punasavi	Astia	Pohja- ja kylkipala. Pohjapalassa on sisäpuolella on väritön lyijylasite ja boluskoristelua. Kylkipalan sisäpinnalla on väritön lyijylasite.	2	6,9
2002071	3	Bergbyn Riebackan itäpuolen hiesusavipelto	Palanut luu			1	1,5

<i>KM Numero</i>	<i>Alue</i>	<i>Materiaali</i>	<i>Laji</i>	<i>Kuvaus</i>	<i>Kpl</i>	<i>Paino g</i>	<i>Mitat mm</i>
2002071	4	Bergbyn Riebackan itäpuolen hiesusavipelto	Kuona		1	16,1	
2002072	1	Koskenkylä, Hannusmalmen IV, pellon lounaiskulma	Punasavi	Astia	1	8,1	Suun halk. 200
2002073	1	Särkilahti, vanha tonttima. Pellon reunalla olevasta matalasta kuopasta.	Valkosavi	Liitupiipun varsi	1	4,1	

**PERNAJA
GAMMELBYN JA FORSBYNS INVENTOINTI
G. Haggrén & P. Hakanpää 2002**

LIITE 4

HISTORIALLINEN KARTTA-AINEISTO

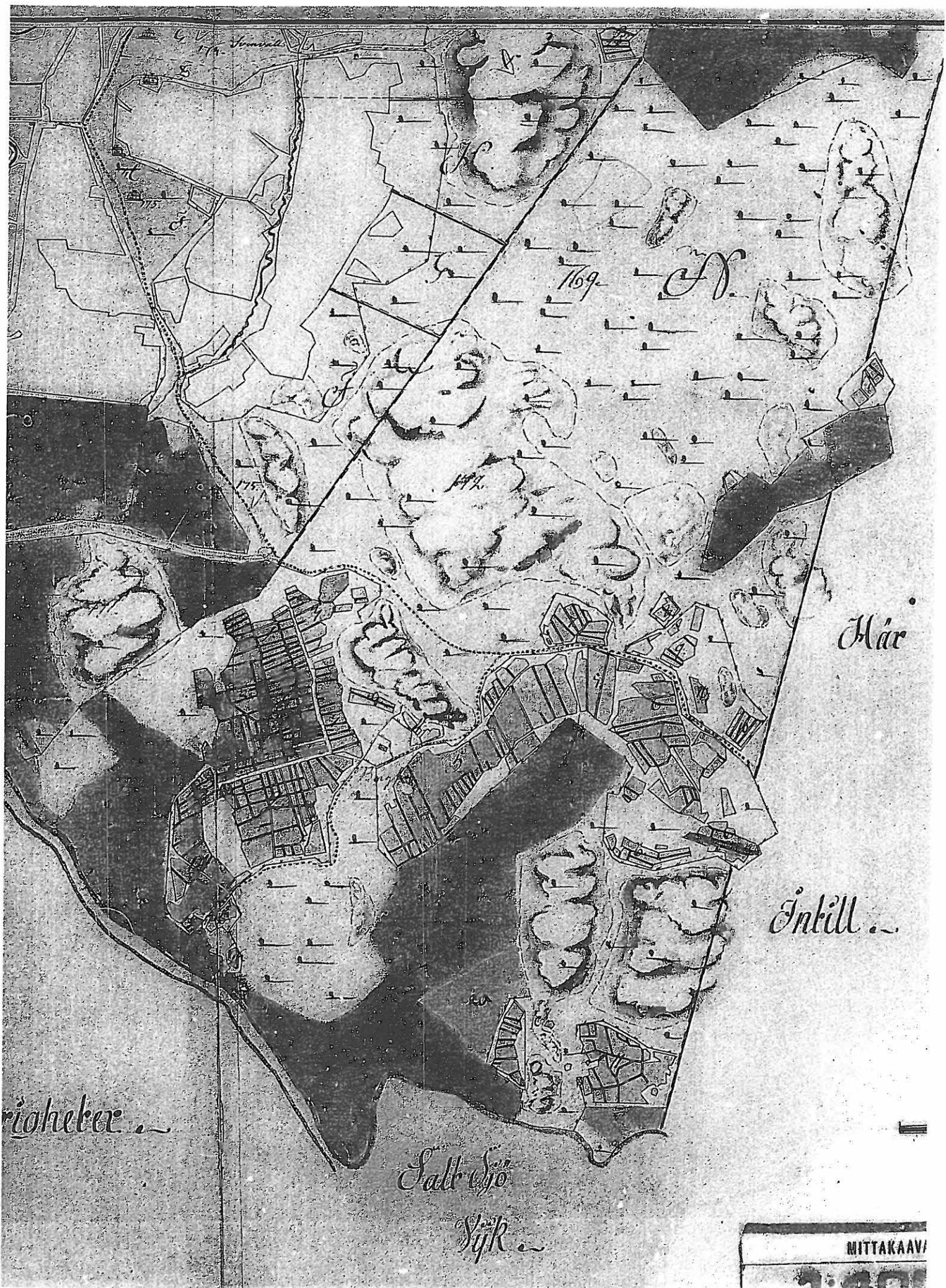
Bergby, Gammelby & Pålböle (4:1)	1782-84	T. Winter	KA MMA Pernaja B 36 5/1-13
Erlandsböle (4:2)	1694	S. Broterus	KA MMA Pernaja B 36 9/1
	1764	T. Winter	KA MMA Pernaja B 36 9/2-4
Gammelby (4:3)	1707	S. Broterus	KA MMA Pernaja B 36 13/1
Gammelby (4:4)	1761-62	J. Levong	KA MMA Pernaja B 36 13/2-4
Greggböle (4:5)	1785	C. P. Hagström	KA MMA Pernaja B 37 5/1
Västerforsby (4:6)	1690	L. Forssell	KA MMA Pernaja B 39 16/1
Forsby (4:7)	1784-86	C. P. Hagström	KA MMA Pernaja B 36 12/1-5
Särkilahti (4:8)	1707	S. Broterus	KA MMA Pernaja B 39 21/1
Forsby bruk med Österby	1762	T. Winter	UMT Pernaja 11:III, Pernaja 227 c43
Fors Uppby, Västerby, Kullby	1762	J. Levong & T. Winter	UMT Pernaja 11:III, Pernaja 227 c43
Pernå socken	1749		RA Finska handritade kartor
Forsby	1680	L. Forssell	RA Finska handritade kartor

KA = Kansallisarkisto, Helsinki

MMA = Maanmittauslaitoksen arkisto

RA = Riksarkivet, Tukholma

UMT = Uudenmaan maanmittaustoimisto

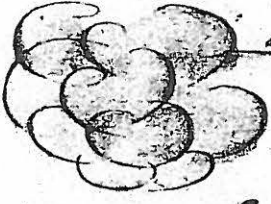

4:1 Bergby, Gammelby, Pålbole 1782-84

MITTAKAAVA
1:2000

1691

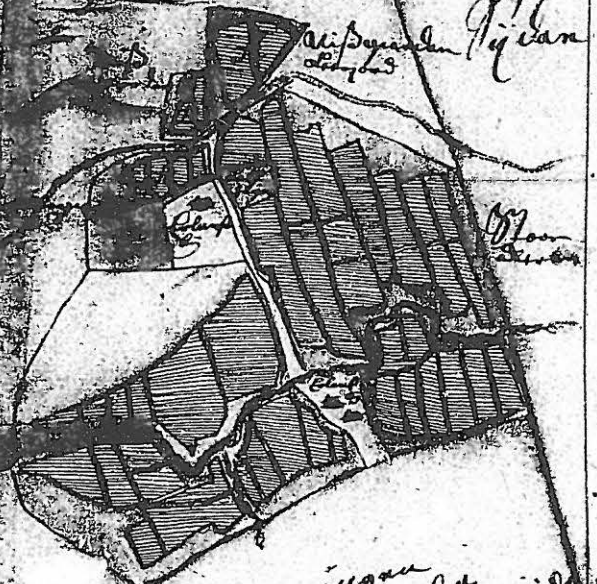
Mythos der
altes Gumbell
of Colaptes

Enroll Lye Mist
Eysp Flye Inpud
Blut für vintfer & Carderats
Ei vider til City ijs Hiss Lon
i. hille-gung
Gy Shuny

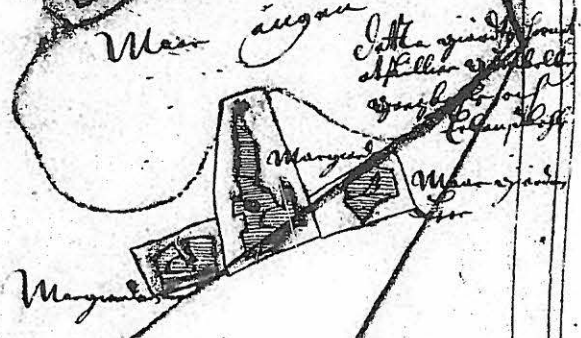
Almanacog
jandan

Figlron althe
appubally of
Colaptes

Alpdynden Tjvan

Mon
staben

Mass augau

Little yind found
at Hillen v. p. l. c.
young for
Colaptes

Maryun

Mass yind
Lin

Maryun

Enit Flye

agilwemapu

Tjvan

Colaptes

Alto Conpi den

Limfandy
adipul. ely. den
yngbally of Colaptes

Fbw. Vel G. den Gumbell Cuten fuyss Dist. see
Lit. B. 21

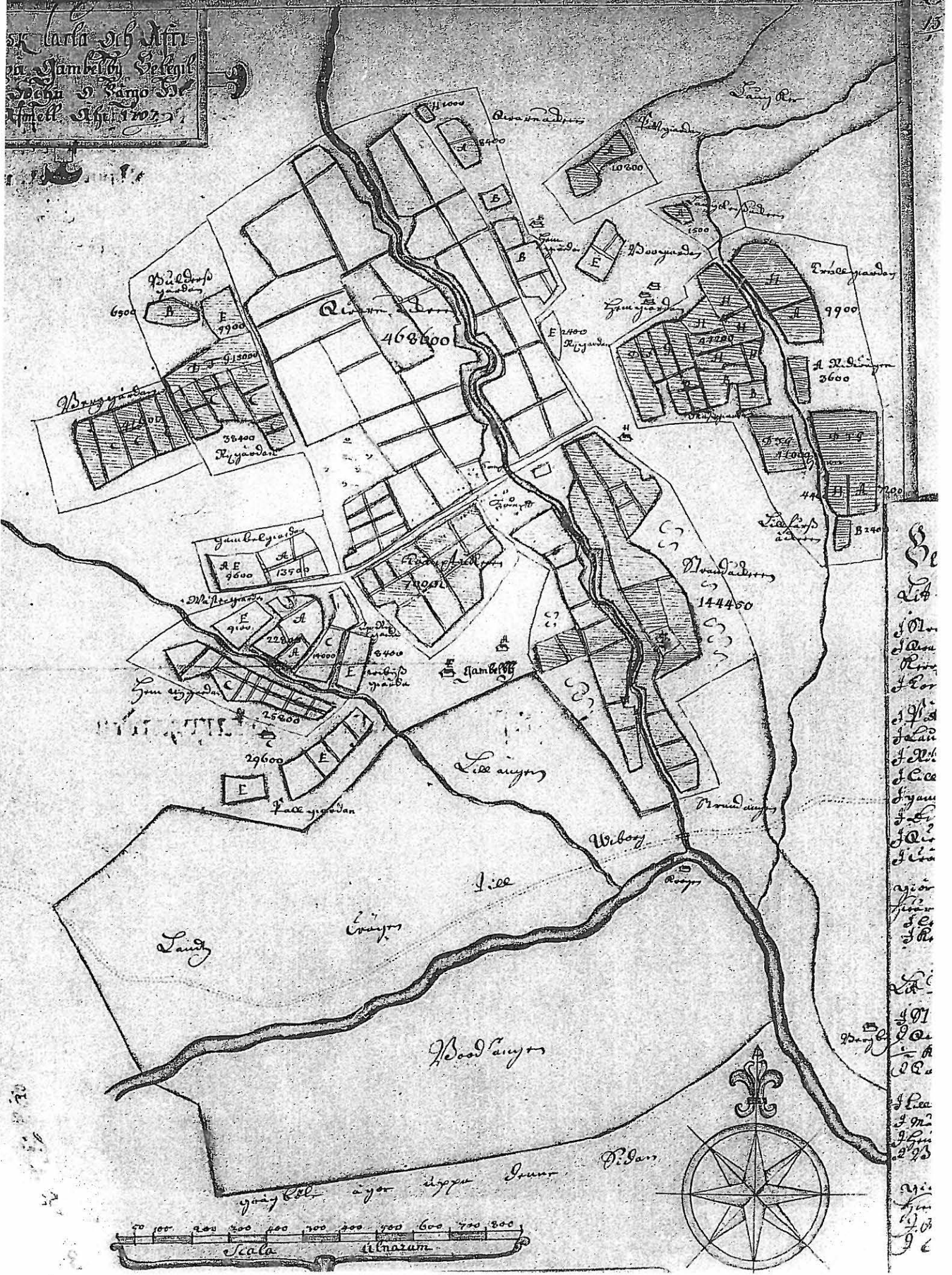
rippa

7. Nov. 1072
3 95

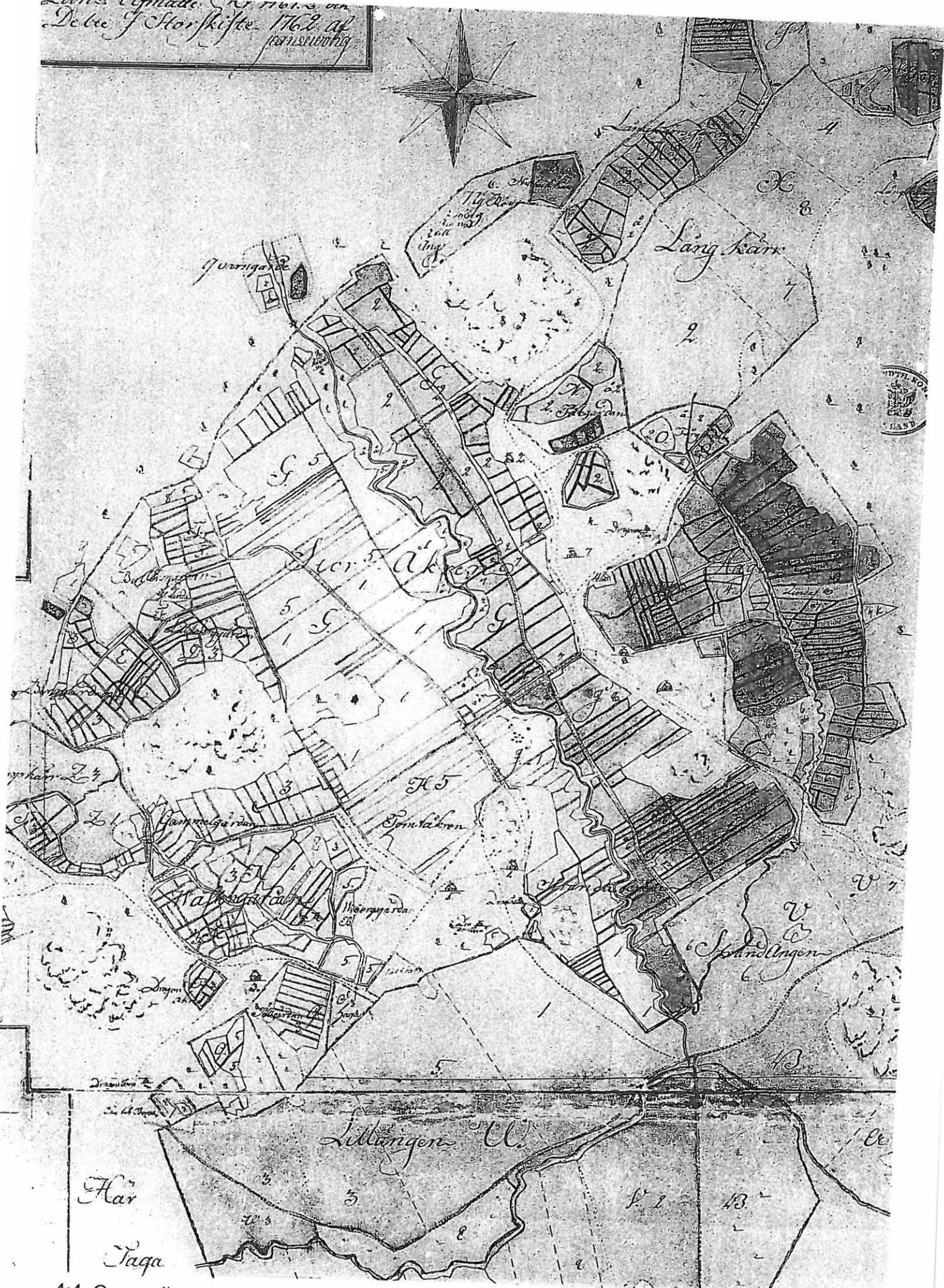
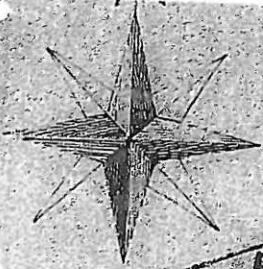
6 1072
3 95

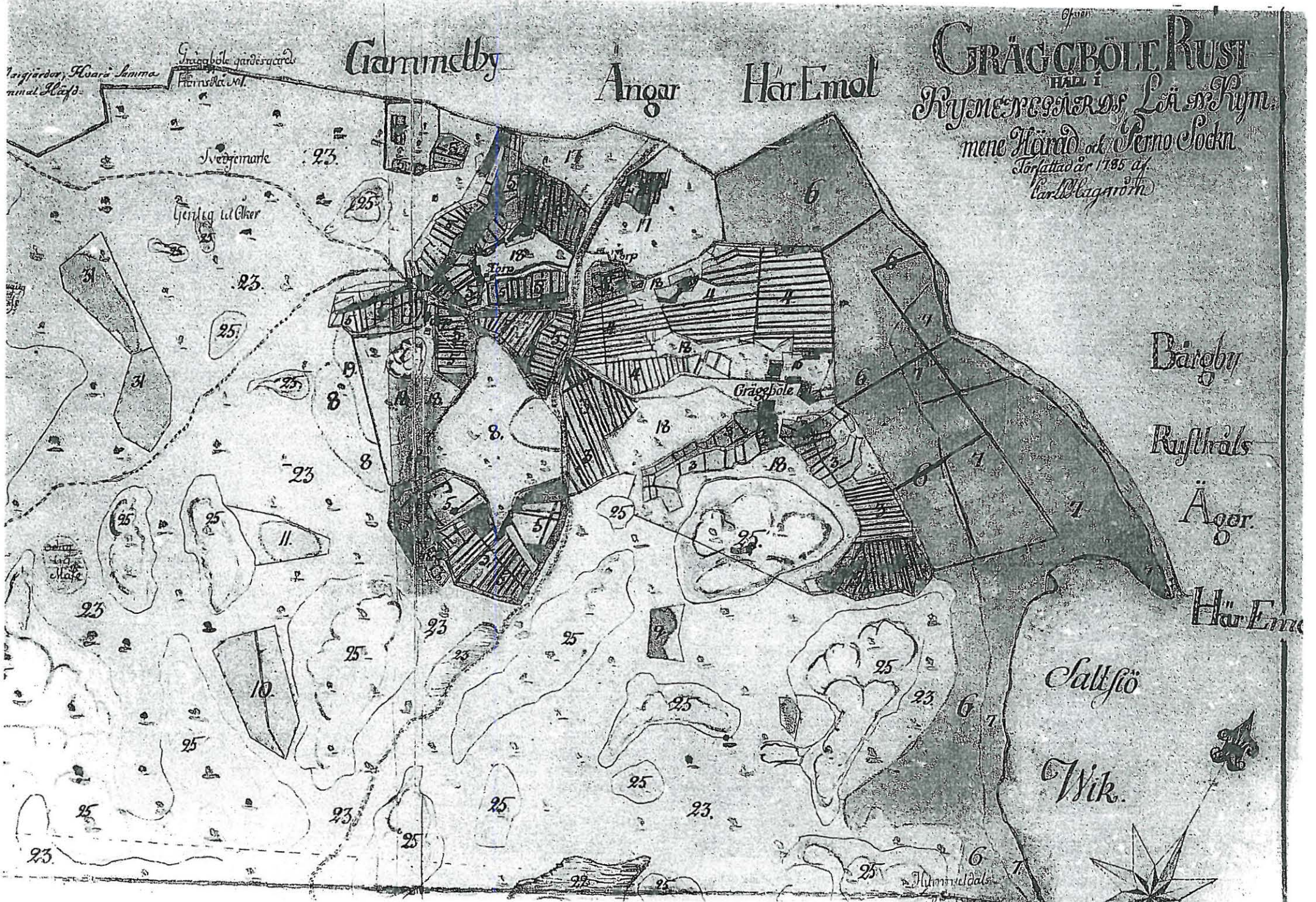
Liebafel
Jouman = Luning
in Her

Skizze der Stadt
 Gammelby Selegit
 1707

ans Utmade. 1761. 3. an.
De be. J. Stor skifte. 1762. af
J. Levong

Gammalby

Angar

Här Emol

GRÄGGÖLE RUST

HÄL I

Rymerregistret af Län & Rym.

menne Härad och Serno Sockn

Torftat år 1785 af
Carl Wagnöth

Värgårdar, Flvare Samma
mmal Kläfs.
Gräggöle gårdesgård
Härnsås 201.

Svedjemark 23.

Genlig ut Öker

Gräggöle

Bärby

Rythsås

Äger

Här Emol

Saltstö

Wik.

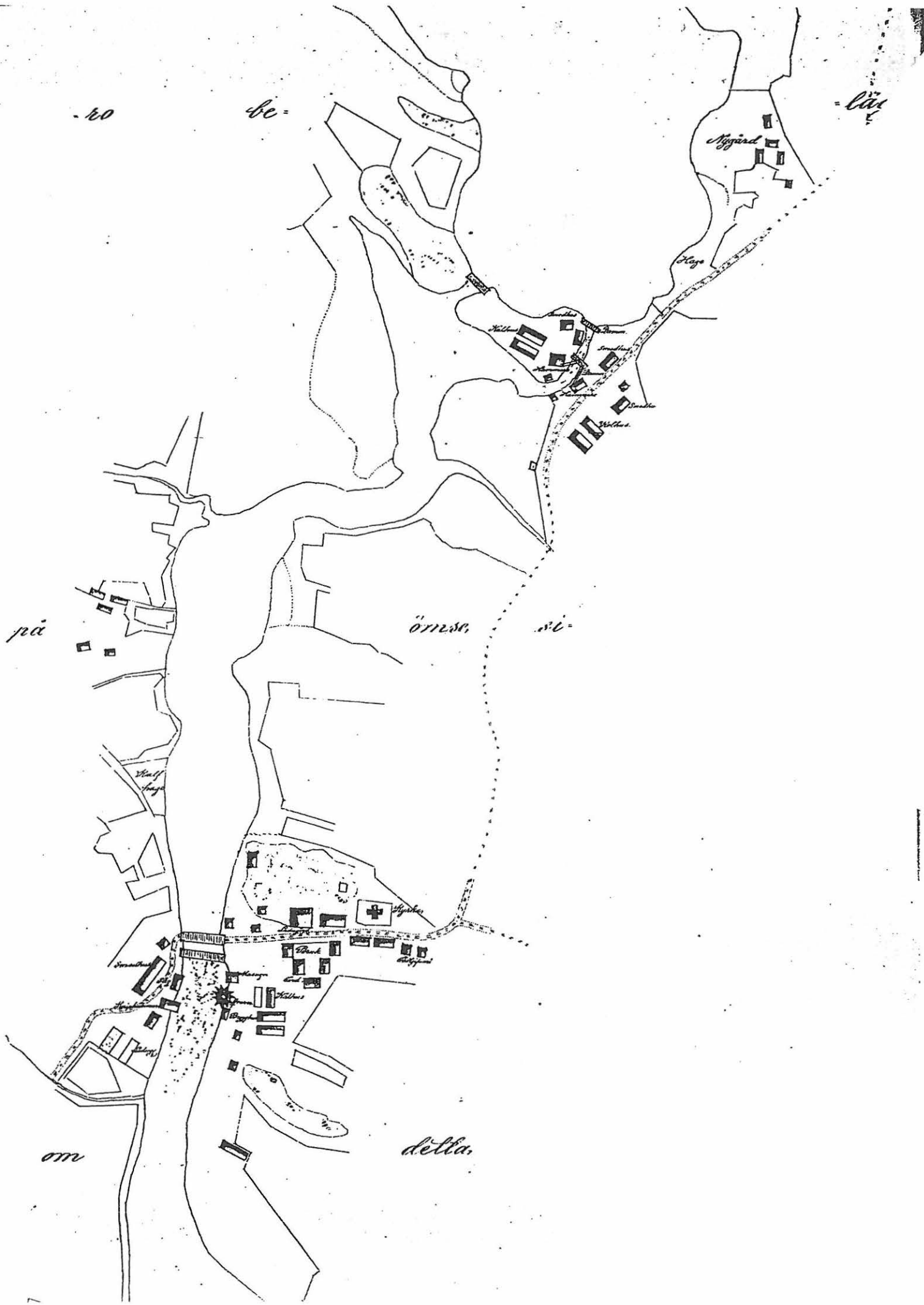

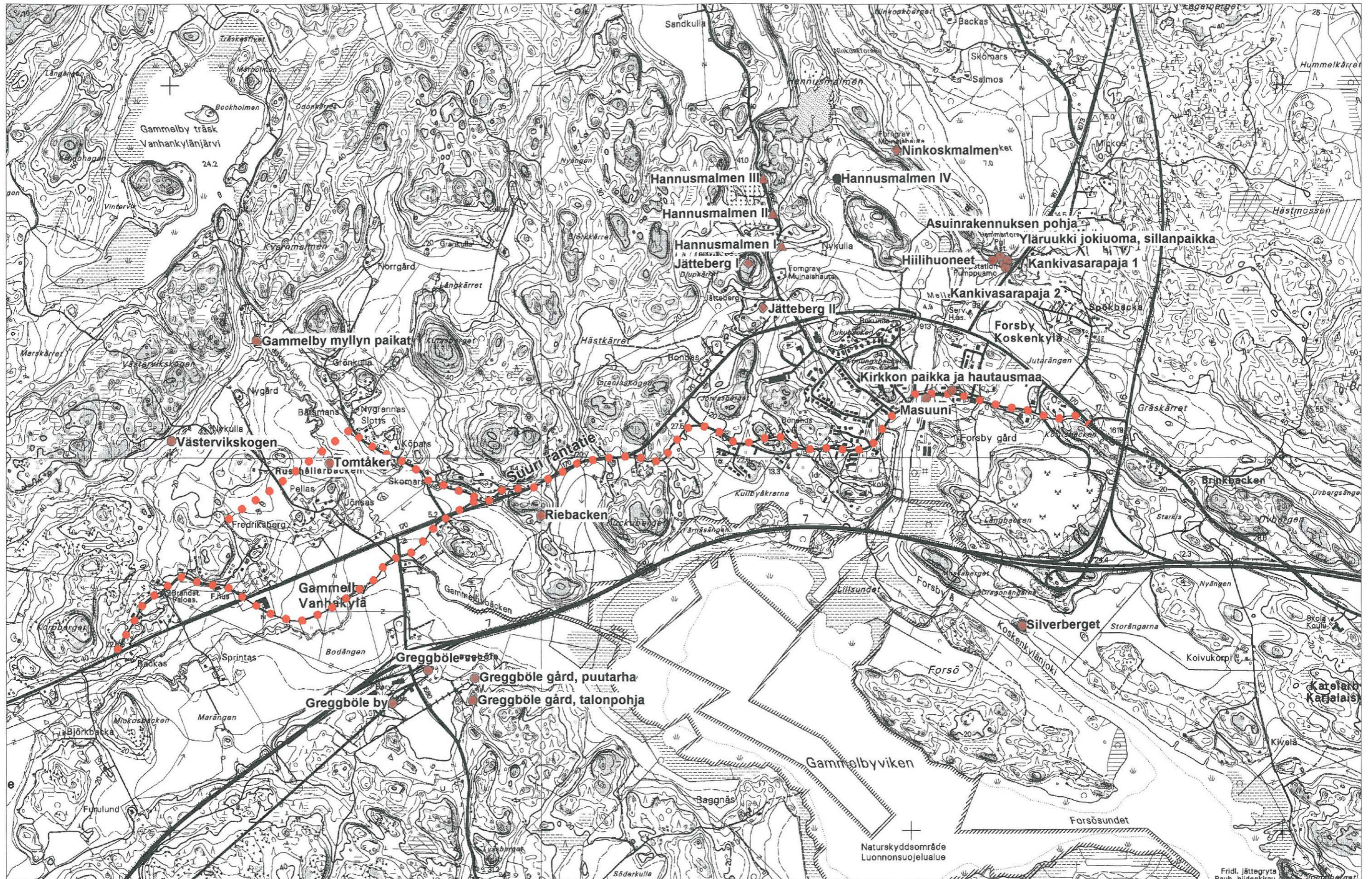
N. 1. Noorgården Långönd	20 C
N. 2. Walmåsing gårdens Långönd	12 C
N. 3. Lilla gårdens Långönd	10 C
N. 4. Nygårdens Långönd	27 C
N. 5. 26 Hållgårdens Långönd	22 C

Jonas Jøffens sk. del af sk. Långönd som er sk. 26 Långönd	
Sk. 26 Långönd som er sk. 26 Långönd	
Sk. 26 Långönd som er sk. 26 Långönd	
Sk. 26 Långönd som er sk. 26 Långönd	
Sk. 26 Långönd som er sk. 26 Långönd	
Sk. 26 Långönd som er sk. 26 Långönd	
Sk. 26 Långönd som er sk. 26 Långönd	
Sk. 26 Långönd som er sk. 26 Långönd	
Sk. 26 Långönd som er sk. 26 Långönd	
Sk. 26 Långönd som er sk. 26 Långönd	

Sk. 13 L	
Sk. 14 C	
Sk. 15 C	
Sk. 16 C	
Sk. 17 C	
Sk. 18 C	
Sk. 19 C	
Sk. 20 C	
Sk. 21 C	
Sk. 22 C	
Sk. 23 C	
Sk. 24 C	
Sk. 25 C	
Sk. 26 C	

Jonas Jøffens sk. del af sk. Långönd som er sk. 26 Långönd

**PERNAJA
GAMMELBY - FORSBY OSAINVENTOINTI 2002
Kohteet**

Haggrén & Hakanpää
mk 1:20 000

PerusCD 2002
302106 ILLBY
302109 PERNÄ
302204 JUORNAANKYLÄ
302207 LILJENDAL